

„Gorjul e o regiune de surprize...” (Tudor Arghezi)

Gazeta Gorjului

revistă de cultură / apare lunar la Târgu Jiu

serie nouă / anul I / nr. 6 / Iunie 2025 / 24 pagini / 3 lei

un proiect editorial susținut de S.C. GORJEANUL S.A.

Lanuri de Sânzienne

semnează în paginile revistei:

Paul Aretzu • Luiza Barcan • Mircea Bârsilă • Cristian George Brebenel • Ionel Bușe
Dorel Dumitru Chirițescu • Nicolae Dragoș • George Drăghescu • Mircia Dumitrescu
Mihai Fircă • Dinu Flămând • Gheorghe Gorun • Alex Gregora • Gheorghe Grigurcu
Ion Hirghiduș • Horațiu Mălăele • Alexandra Florina Mănescu • Andrei Novac
Ion Popescu Brădiceni • Adina Rențea • Manuel Rico • Alina Roșca • Marin Sorescu
Dinu Săraru • Marius Marian Șolea • Vasile Vasiescu

Editorial

Așteptând... noaptea de Sânziene

Sunt deja câteva zile bune de când vara ne hărțuiește nestingherită de previziunile meteo cu care încearcă unii să ne lămurească la ore la care altă dată mai făceam câte ceva. Parcă așteptăm toți sfârșitul lumii, abia târându-ne dintr-o cameră într-alta prin casele noastre ajunse ca niște cuptoare eliberate din strânsoarea unor povești nemaiauzite.

De-o vreme, cel mai adesea stăm nemișcați, încetând de bunăvoie să mai privim cerul ridicat deasupra abia la înălțimea unui stat de om. Vise cu îngeri uzi stăruie atârinate sub genele ochilor noștri îngroziți de atâta lumină.

Aerul se așterne nepăsător peste asfaltul virgin înăbușind aplicat vânzoleala prelinsă pe trotuarele proaspăt spălate.

Vălătuci mari de căldură învelesc ferestrele caselor ca niște umbre fierbinți mășluind prin liniștea cernită a serii.

La intrarea în piața mare, semafoarese proaspăt vopsite de oamenii primăriei opresc periodic aglomerația în fața singurei fântâni autorizată să reconstituie cu fidelitate afișată timpurile de mult apuse.

E sfârșitul lumii? Ca o zăpadă închipuită ne surprinde noaptea, sfâșiind cu cruzime imaginile de peste zi. Orașul, icnind în somn, se mistuie visând aiurea.

Stăunemișcat și sorbuînghițituri mici, calculate îngrijit, din paharul de vin rece primit în dar de la moșu' Anghel Briceag. Sub mine simt o pală de răcoare albastră, rezemată ca o umbră de peretele pivniței din bărne vechi de stejar.

Dinspre culmea dealului, o pasăre zvârcolindu-se speriată scapă câteva țipete ascuțite care spintecă liniștea nopții.

Greierii surpă harnic rânduri de umbre potrivindu-și cântecul după huhurezul cel mare.

Din Răscruci, răzbat până la mine câteva glasuri înfundate. Nu mă rabdă inima și dau o fugă până la fața locului.

În șanț la „La Zamfir”, umbre tinere trag curajos în piept fuioare subțiri de fum din țigări dintre cele mai bune, spuzind din când în când întunericul negru al nopții. Nea

Gore Cantonieru, cules și el parcă de când lumea de pe drumuri, dă respectuos „bună seara” cu o voce pierită în coadă de pește, cere „la modu' general” o țigară ca să-și facă simțită prezența și constată ca într-o doară, aproape degeaba, potrivindu-și complice pălăria, subțiată bine și ea; „Bă, da' voi cam stați rău de tot cu somnu'. Sau, bag sama, altele-s treburile de vă țin pe toți îngrămădiți și muți pe marginea liniei...”

Din șanțul premezit cu dale de beton proaspăt spoite cu var se simte un miros acru de bere străină. Încolo pare că peste tot liniștea e repartizată uniform după nevoile fiecăruia. E târziu.

Mici luminițe șterse îngrijit cu podu' palmei se preling mistuind fără milă ultimele chiștoace. Nea Gore Cantonieru trage și el în piept fără milă. Degeaba. Pentru el, toate astea nu mai au gust. I l-a retezat un doctor de la București tocmit de copii pe bani buni. Nu se mai putea altfel. Acum umblă noaptea... Dăm noroc amândoi. Un damf de pelin de-al bun ne pătrunde fără de milă. Așteptăm nemișcați și cu vorbe puține.

Dinspre Negovan vine spre noi o pală de vânt amirosind a subțioară de Sânziene. Tăcem toți. Nea Gore Cantonieru sughite ca și cum l-ar pomeni cineva. Deslușesc cu greu vorbele-i muiate ca lumea-n pelin' aflat și el pe ultima sută: „Bă, bine că-i cald, că noaptea astă cred c-or veni și ele mai dezbrăcate. Și-așa io nu mai am vederea prea bună și nu mai bat până-n dunga Inoșii”... Îl simt cam încordat. Dăm iar noroc. Toată lumea tace.

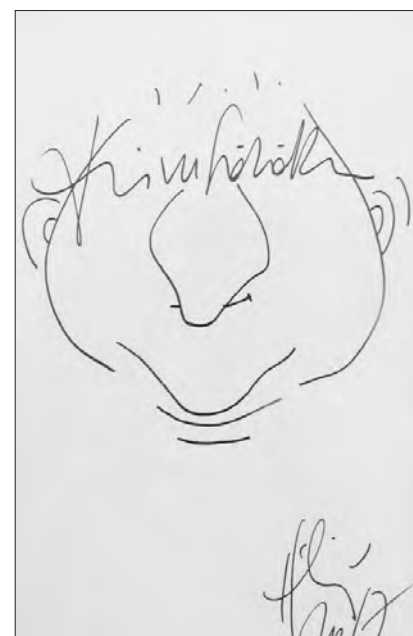
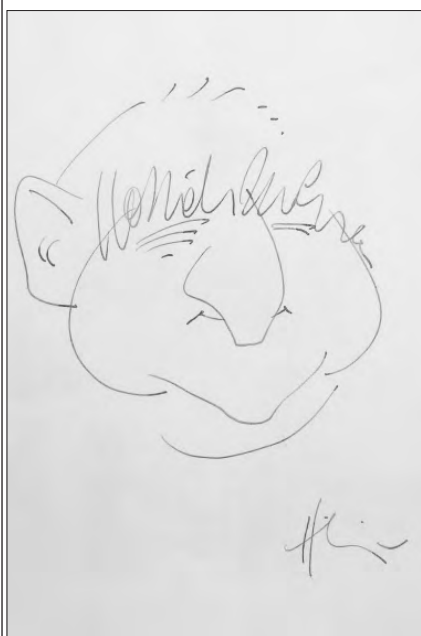
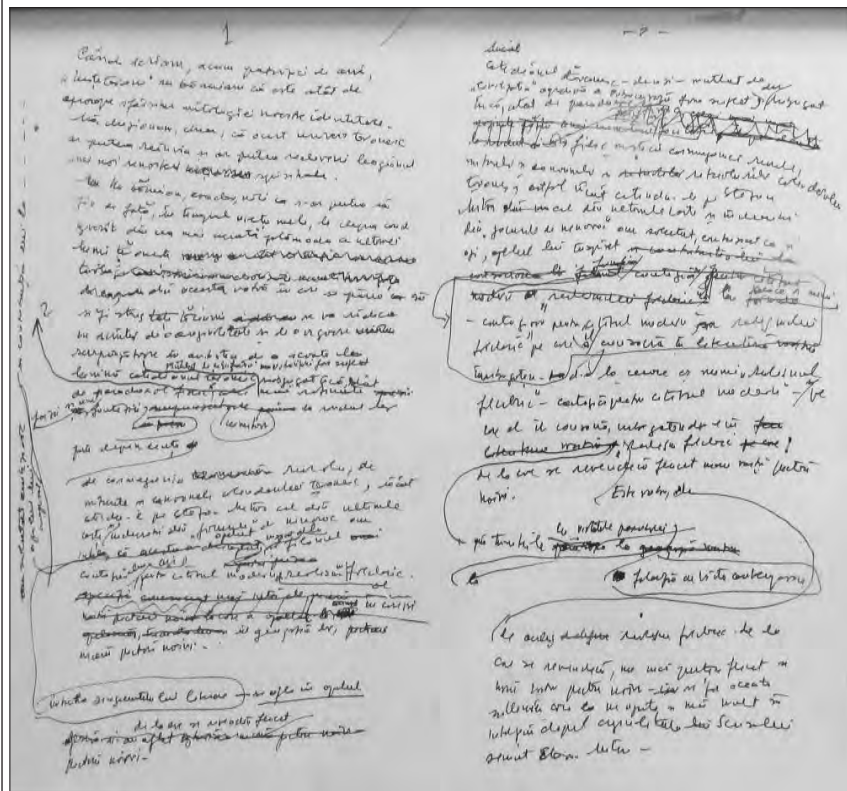
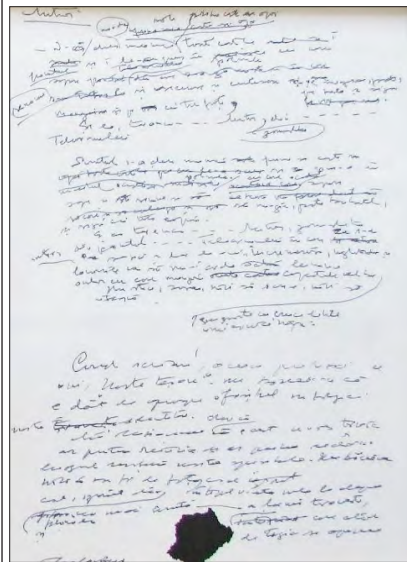
Așteptăm cam demult. În șanț la „La Zamfir” e o beznă ca pe timpuri. Nea Gore Cantonieru parcă atârnă împietrit pe peretele rece și alb din dale de beton proaspăt vărute de Sărbătoare. E cu noi. Și dinspre Inoasa cam trage. Ce cald e! Vin Sânzienele?

De undeva, de sus, „cădeau bufnițele argintii ca niște stele pe câmp, sălbatic și gătuite de alice”.

Era în noaptea de Sânziene. Eram acasă...

Vasile VASIESCU

Caietele de la Voitești pagini de scriitorul Dinu Săraru, „desenat” de Horațiu Mălăele

„Memorie sarcastică”

Scriptor. Imagini care vin spontan, altele mult elaborate, cu satisfacția unei spontaneități mimate ceea ce nu e puțin lucru. Aidoma rolului interpretat de un actor de talent care poate oferi uneori o figură a modelului său mai expresivă decât cea de la care pornește.

În copilărie și tinerețe ne apropiem de ceea ce ne atrage și ne disociem de ceea ce ne desparte, începând cu maturitatea ne apropiem de ceea ce ne desparte și suntem siliți nu o dată a ne disocia de ceea ce ne atrage.

Contemplația nu suprimă posibilele explicații raționale care s-ar putea acorda obiectului său, ci le mistuie astfel cum organismul mistuie un aliment.

„Activitatea gândirii e precum pâza Penelopei, care în fiecare dimineață destramă ce a țesut peste noapte. Căci nevoia de a gândi nu poate fi niciodată satisfăcută prin revelațiile pretins definitive ale «oamenilor înțelepți»; ea poate fi satisfăcută numai prin gândire, iar gândurile pe care le-am avut ieri vor satisface această nevoie astăzi doar în măsura în care vrem și sunt capabil să le gândesc din nou” (Hannah Arendt).

La X o lipsă de bun simț „subtilă”, care poate să nu apară la prima vedere, astfel cum o substanță toxică aflată într-un aliment nu răspunde probei organoleptice.

A-ți da seama că un lucru nu se va putea realiza niciodată, o tangență cu eternitatea.

Senectute. Te-ai apropiat atât de mult de trecut, încât încerci în unele momente senzația că viitorul nici nu există.

„Când prietenii mei sunt chiori, eu îi privesc din profil” (Joubert).

Claritatea mentală aidoma unei ape limpezi care treptat se evaporă. Rămâne golul interogativ.

„El cântă la prea multe instrumente deodată. Gândirea însă nu înseamnă să compui. Atunci când gândești, încerci cu brutalitate să duci un lucru până la ultima sa consecință. Procesul cunoașterii constă mai întâi în aceea că arunci totul peste bord pentru a ajunge mai iute și mai ușor la ținta pe care o presimți. A. nu poate să arunce nimic peste bord. Se cară în întregime după sine. În acest fel nu ajunge nicăieri. Tot ce știe îi este prezent în minte. Bate la toate ușile și nu intră nicăieri. Deoarece a bătut în ușă, începe să creadă că a și fost înăuntru” (Elias Canetti).

Atenție în relațiile cu un lingușitor. Consecvența nu e în nici un caz una din trăsăturile sale. Un moment de credulitate din partea celui aflat în obiectivul său, la fel cu unul de neatenție a șoferului aflat la volan.

A.E.: „Poetul X mi-a trimis ultimele sale două volume, de un lux grafic orbitor. Răsfoindu-le m-am simțit ca și cum aș fi intrat într-un local din Occident în care prețul unui pahar de vin pleacă de la o mie de euro în sus”.

Scriptor. Curiozitatea (atenția față de real) scăzându-ne, apare un imaginar provocator, exclusivist. Curiozitatea unui autor supraréalist e în fapt redusă.

A.E.: „Un jucător de imagini asemănător cu unul de poker”.

Rugina trivială, ultimă a unei bucați de metal azvârlite cât colo, rugina autumnală a vegetației, reverie a finalului cu aerul de-a se prelungi în fantasmă.

Lingușirea, lecția cea mai perfidă care se predă la școala vieții.

„Violența tragediei antice apărea ca parte din lup-ta etică a omenirii: suntem tragici fiindcă nu suntem perfecți. Tiraniile secolului al XX-lea au preschimbât tragedia în crimă: aceasta e crima tragică a istoriei contemporane.

Monștrii politici i-au distrus istoriei ocazia de a se izbăvi prin propria cunoaștere. Victima Gulagului, victima de la Auschwitz sau cea din închisorile argentine a fost privată de re-cunoașterea tragică, pentru a deveni doar o cifră a violenței, victima numărul nouă, nouă mii sau nouă milioane...

Semnificația profundă a operelor unor mari scriitori ai secolului ce se încheie - mă gândesc mai ales la Franz Kafka și la William Faulkner, la Primo Levi și la Jorge Semprun - a constat tocmai în a reda demnitatea tragică victimelor unei istorii criminale” (Carlos Fuentes).

Lectura unui roman contemporan. Aerul stătut al paginilor sale cum al unei odăi care n-a mai fost aerisită de mai multe zile. Autorul, unul frecvent comentat favorabil.

Amintirea copilăriei învederând deopotrivă faptul că ai devenit altul și că ai rămas incredibil același.

„Iubirea, nebunia fiziologiei, nu se poate spune, toată, decât prin muzică, fiindcă durerea se exprimă prin țipete, și muzica e țipătul perfecționat. Pictura și sculptura sunt arte inferioare: ele pot reprezenta iubirea, dar nu o pot exprima. (...) Muzică frumoasă nu există: ea nu este «reprezentare». Muzica ori nu e nimic, ori ține de sublim, ca tot ce zguduie adâncurile insondabile ale ființei noastre, ca tot ce exagerează durerea de a trăi. De aceea orice muzică, chiar și un vals, dacă mișcă profund, e tristă...” (G. Ibrăileanu)

Cauți lucrurile care s-au pierdut în materia celor care există, cauți lucrurile care există în materia celor care s-au pierdut.

Memorie sarcastică. Câte un nume foarte oarecare îți apare în minte, se dorește în fața ta aidoma unei insecte exhibiționiste, în vreme ce alte nume, simandicoase, par pierdute ori sunt de-a adevăratele.

Lume onirică. Senzația bizară că te înapoiezi în locuri în care n-ai fost niciodată, că repeți episoade de viață pe care nu le-ai trăit niciodată. Uneori ești doar parțial adormit.

În lume există nu mai puțin de 16 miliarde de telefoane.

„1989 e poate mai important decât, în orice caz, 1859. Și neunite, Principatele erau totuși unite, peste sorbirea Milcovului, prin limbă, cultură, aspirații și prin aceeași viziune românească a lumii. 1989 e poate tot atât de important ca 1918.

Atunci ne-am întregit hotarele, acum e momentul să ne întregim rostul, identitatea morală de popor eliberat de comunism.

Poate că nu suntem conștienți, cu toții, că totalitarismul comunist înseamnă, de fapt, cea mai grea încercare istorică la care am fost supuși de la întemeiere până acum.

Singura năvălire barbară care n-a trecut peste noi (ca celelalte, de manual istoric), ci s-a statonit luându-ne totul (casa, masa, dar mai ales sufletul). O năvălire *sui generis*, născătoare și de năvălitori interni, care prelungeau o ocupație din afară printr-una neașă, legitimând astfel aparențele seismului istoric” (Virgil Ierunca).

Întâlnesc uneori un tucuriu gras cu prisosință, cu trei gușe impozante, cu un abdomen cât un sac umplut, purtând un tricou negru pe care se răsfață, cu litere de-o șchioapă, cuvântul BOSS. Pentru a nu mai exista vreo îndoială.

Zi caldă de octombrie, oră crepusculară. La fe-reastră orizontul delimitat de linia fin ondulată a dealului îndepărtat, deal de un verde întunecos, în contrast cu lumina ezitantă de deasupra, și, aproape lipite de sticla ferestrei, frunze mari de viță de vie, îngălbenite în compoziția lor picturală, cum o revelație a veșterii.

X s-a maturizat atât de repede, încât am avut impresia că tinerețea sub semnul căreia l-am cunoscut n-a fost decât o iluzie.

Acum, deși mai tânăr decât mine, are aerul că predă de la o catedră solemnă, subsemnatul fiind doar unul dintre auditori.

Texte aidoma unei mâncări calde care se răcește dezagreabil dacă nu e consumată la timp.

„Recunoscător naturii care l-a produs și pe el, artistul produce o a doua natură” (Goethe).

Eziți a-ți reciti propriile texte mai vechi. Din teama de-a nu te mai recunoaște în ele sau din dorința de-a ocoli trecutul ce emană din spațiul lor, ca și cum ai da o raită printr-un cimitir?

„Cine mănâncă cel puțin de cinci ori pe săptămână câte trei nuci pe zi trăiește în medie mai mult cu șapte ani.

Această descoperire a fost făcută de medicul american Garry Fraser de la Universitatea Loma-Linda din California.

Explicația medicală: nucile au un conținut special de acizi și grăsimi, care apără vreme îndelungată inima și sângele de neplăcerile provocate de colesterol” (Asul verde, 2023).

Senectutea, un soi de bulimie a trecutului emoțional? Nu cumva straniu tău interes intens pentru istorie la o vârstă fragedă (șase-șapte ani) o prevestea?

A progrese în scris înseamnă uneori a merge pe de lături în raport cu tema propusă, a accepta imprevizibilul. A fi „indisciplinat”.

„Eu, când scriu o carte, scriu numai jumătate din ea; cea de-a doua o scriu cititorii” (Gide).

Amintirile începutului n-au avut urmare. Promisiuni care au venit de sus ori promisiuni pe care ființa fragedă și le-a făcut sieși? Un mister latent al vieții.

Nu greșea Flaubert când a numit amintirea drept „o speranță răsturnată; te uiți în fundul puțului cum te-ai uita la vârful turnului”.

Scriptor. Zi în care ești împovărat de faptul că ai o obligație legată de un termen, zi în care ești împovărat de faptul că e una „liberă”.

„Cei care nu au niciodată timp fac cel mai puțin” (Lichtenberg).

Senectute. Ființa devenind transparentă aidoma sticlei.

Îți poți vedea ca într-o vitrină propriile slăbiciuni, propriile erori.

Turnirul de poezie

Hersonissos, Grecia, 5 – 12 iunie

I-am cerut ierbii să răsară, însă piatra era în sporire și o întrecea

Între 5 și 12 iunie 2025, la Hersonissos, în insula Creta, Grecia, s-a desfășurat, ediția a XIV-a **Turnirului de Poezie** - proiectul realizat de Uniunea Scriitorilor din România cu sprijinul financiar al Ministerului Culturii și al Institutului Cultural Român. În acest an au participat poeții: Cristian Liviu Burada, Mihai Fircă, Alex Gregora, Dan Ionescu, Nicolae Jinga, Gabriel Nicolae Mihăilă, Sorin Roșca, Adrian George Secară, Iulian Talianu, Nicolae Teoharie, Constantin Urucu, Florina Zaharia. Juriul Turnirului: Nicolae Prelipceanu - președinte, Gabriel Chifu, Horia Gârbea, Angelo Mitchievici, Cristian Pătrășconiu, Vasile Spiridon, Varujan Vosganian.

Și cum eu trebuie să judec de la început după înfățișare, Hersonissos este o mică stațiune, cam ca Neptunul nostru, cu unități de cazare de câte două, trei etaje, cele mai multe clădiri albe, mângâiate din plin de soare, ca o stare, la început, de bine, apoi de laudare. Plajele sunt mici și nisipoase - nisip, unul, puțin abraziv - ascunse sub maluri înalte zidite cu trudă în piatră de mâinile mult harnicilor cretani. În Insulă aeroporturile sunt cel puțin în număr de trei, noi aterizând lin, cu laudă pilotului, pe cel ce purta numele scriitorului Nikos Kazantzakis, autorul celebrului roman *Zorba Grecul*.

De pe țărmul mării, în zilele ce au urmat, am numărat avioanele cu pasageri, plutind în aer ca păsările, la aterizare, venind de departe, din lume. Soarele era ca o tângire scoasă din foc de o palmă a culmilor munților ce se linișteau, departe, în mare. Valurile nu se izbeau de stânci, ele se leagănau. Apa mării era limpede ca lacrimile de început ale Europei. Stânci cu forme ca ale chiților îmbrăcate în haine de păsle, ca protecție la alunecare. Iar cine se lăuda că a atins cu picioarele spinare de cașalot mai departe de valuri, să-i spunem că era tot piatră speriată, rătăcită și curată.

Hotelurile, toate, aveau piscine de apă dulce, de unde(?), că râu nu cur-

gea, munții fiind doar stâncă de soare coaptă. Revenind la aeronave, iată-le așteptând să atingă pista de aterizare precum corăbiile altor popoare în larg! Ori simfonia valurilor pare ca lucrarea unor sfinți părinți înspre maluri, cântare psaltică în basilicale.

Apoi mai sunt și plantațiile cu măslini bătrâni, în sezonul de vară măslinile fiind ca niște corcodușe de-ale noastre, puțin amare, puțin sărate. Și așa tot omul să aibă să se înfrupte și vin mult să bea!

Cât despre mine, mărturisesc faptul că mi-am făcut prieteni sinceri, în plus și doi copăcei de margine, țintiți în rădăcini înălțate deasupra malului, nepregătiți să moară...

De folos sufletește, fiecare a citit acolo poeme, chiar și eu smeritul, să se știe multă vreme. Iar în zi de bucurie, marele premiu **Cununa de lauri** al Turnirului de Poezie de la Hersonissos 2025 a fost acordat poetului craiovean de mîgală și talent Mihai Fircă. Excelsior!

În insula Creta i-am cerut ierbii să răsară, însă piatra era în sporire și o întrecea. Dulce ca mierea a venit osteneala cretanilor, iară măreață izbânda punerii în lucrare a mărgăritarelor mării și soarelui. Ca vinul alb ori roșu și ca oleu măslinilor a fost ospitalitatea, cine a postit și nu s-a ostenit la mâncare și la băutură, greșit a gândit.

Noi însă, mulțumind, am fost acolo ca să creștem și să dezlegăm Poezia, cât și împotriva unor (îm)pătimiri pentru întărirea noastră.

Când sunt vrednici Poeții, se ivesc și fluturii și zboară, iar de pe măsura aripilor se vede cum se înalță, din smerenie, o umbră de aur a tuturor poemelor!

Alex GREGORA

**„I-am spus migdalului: Frate, vorbește-mi despre Dumnezeu!
Și migdalul a înflorit”**

„I-am spus migdalului: Frate, vorbește-mi despre Dumnezeu! Și migdalul a înflorit” Parafrazând versurile cretanului Nikos Kazantzakis, mă bucur să pot spune că poezia a fost pretutindeni în Hersonissos, un splendid oraș din miraculoasa Creta, motivul fiind prezența scriitorilor români în Grecia, participanți la Turnirul de Poezie. Cu atât mai mult am fost onorat și bucuros pentru că juriul mi-a decernat Marele Premiu „Cununa de lauri” al Turnirului de Poezie de la Hersonissos 2025! Mulțumesc juriului (Nicolae Prelipceanu - președinte, Varujan Vosganian, Angelo Mitchievici, Gabriel Chifu, Vasile Spiridon, Horia Gârbea și Cristian Pătrășconiu), colegilor din Filiala Craiova, Filiala Dobrogea și Filiala Sud-Est a Uniunii Scriitorilor din România pentru participarea la competiția prieteniei și poeziei, precum și ICR pentru susținerea financiară. La pas cu prietenii din echipa olteană (Cristian Liviu Burada, Alex Gregora, Dan Ionescu, Nicolae Jinga și Constantin Urucu), între diversele lecturi impuse de Turnir, am străbătut satul Koutouloufari, Muzeul etnografic Lychnostatis și Palatul Knossos, cel mai mare sit arheologic minoic. Am cunoscut poeți cretani interesați de literatura română și de proiectele Uniunii Scriitorilor din România, dialogul nostru fiind un prim pas către colaborare.

Ștafeta poeziei a trecut de la Craiova către colegii de breaslă din filialele amintite care, conform tradiției, vor reprezenta echipa câștigătoare la Turnirul de Poezie de anul viitor. Am întrebat Hersonissos ce este prietenia. Iar marea a adus poezia la țărm...

Mihai FIRICĂ

Manuel Rico

Tehnica nostalgiei

A fost o vreme - noi pluteam
într-o claritate înșelătoare,
în armistițiul
unei atingeri neguvernabile -
unde iubirea avea
pante vertiginoase,
fulgerări de inconstiență
și era ziua și strălucirea și dimineața
- chiar dacă era în noapte
refugiul ei - sinonime
cu întâlnirea dintre cuvânt și piele.
Vremea de pe atunci - pe pământ clădită
cu plimbări, cu pereți,
cu buze, colțuri de stradă, muzică,
și cu uitare întâlniri de o clipă -
spre tine revine atunci când
în privirile tale intuiești vestirea
unui paradis destrămat.

Șansa așteptată

Dacă, din întâmplare, mă atingi.
Dacă dagetale găsesc abisul
pielii mele când ultima
țigară a zilei ne oferă
poteca spre pat,
fii figură că vei fi deschis
sărbătoarea instinctului,
iar inaugurarea imediată a mâinilor mele
va căuta limita,
hotarul iubit
pe care îndoiala ta o deține în vintre
până când te abandonează.

Revedere

Până unde se-întinde noaptea, această noapte
de întâlniri întâmplătoare,
unde tăciunii încinși ai serbării
din ochii noștri, obosiți, sunt surprinși
descoperind magia oarecum plictisitoare
a unui moment fericit și foarte îndepărtat?

Contactul și de asemenea cuvântul sunt
alimentate de whiskyul ce așteaptă pe o consolă,
lângă ultima
traducere a acelor *Cantos* de Ezra Pound,
iar respirația revine
la o conversație întreruptă
probabil în septembrie trecut, la acea întâlnire
în ușa unui cinematograful pe Gran Via,
„mulți ani trecură fără să ne vedem, dragilor, noi
abia
dacă ieșim uneori”, și se îmblânzește
lumina care a fost un fulger, de nu chiar euforia,
în ochii
ușor îmbătrâniți de acea revedere.

Cuvinte

Pe fața celui alt. În acea lumină care se stinge
în ochii ce nu au fost niciodată ai tăi. În lumina
ce schiopătă
Ca un apus de soare undeva la margine,
în armistițiul ce se naște-n tăcere
și gravitează pe străzi și este al altora,
te vezi îmbătrânind, noaptea ta sporește,
cuvintele sunt un vânt nu tocmai necesar.

Știre despre mare
Revenea lumina
bine înzestrată cu mare și cu miracole.

Sosea dintr-un văzduh de nelimitat al apei, restabilind
arome uitate:
plăcerea unor noi ațipeli, și a vechilor gingășii,
ecouri ale altui oraș, porturi pierdute,
străzile deschise în fața nopții, ușile
holbându-se în pustiu, oglinzi nehotărâte
ce lăsau lumea în mâinile noastre
ca rod al unor ciudate fermece.

Simboluri ale plictiselii

Rutină sau formalitate, cuvinte
care dezvăluie excesiva
obișnuință cu plictiseala.
Dormitoare
unde se cuibărește trista rutină a nerăbdării,
poate pasiunea cea stinsă
- ca un lînțoliu de ceață, ca un zid
spălat de ploaie în timp -
a sărutărilor risipite.
Nimic nu strălucește
în sânul ei
nimic nu mai dă ritmul
mângâierilor
în acel golf tulbure.

Rutină sau formalitate, cuvinte
ce alimentează sinuciderile,
vase în care fermentează
dezolările, prăpastie
unde iubirea se epuizează,
preludiu nedorit
al tuturor distanțelor.

Iubire în automobil

Automobilul oprit,
insulă ori cală ori dșert,
ca un vagon inutil
sub baldachinul stelelor noaptea.
Coapsele tale,
un golf de febră,
supuse luminii lor, setei
măinii neexperimentale ce descoperă
rebeliunea neașteptată
a unei iubiri ce se dezvăluie în zbaterea
umbrelor.

Căutam
singurătatea zonelor periferice
- drumuri pustii,
gări vechi, câmpuri deschise,
dune unde minunea contactului
însămânța cu perechi invizibile
ceața, teritoriul tuturor
provocărilor, acea latitudine
unde pasiunea și urgența se consumă
în camera din spate
a lenjeriei de corp frământată
de încăpățănarea îndrăgostiților -.

Căutam
magia părților ascunse
ca să ne simțim niște zei:
mai liberi și insolenți, inventatorii
acelei imense candelă cu ulei
care, în ciuda anilor, încă
ne mai iluminează și ne mai mângâie.

Stradă fără muzică

Eu provin de pe-o stradă unde niciodată n-a existat muzică.
Dinspre lumina trecătoare și dinspre chipurile
învins de rugină, stradă unde viața
era iarnă, veșnic iarnă, iar noi știam.

Dar o strălucire de o precară alertă ne-a reținut:
iar în lumina care la capătul străzii își făcea
apariția cu prudență, ne punem speranța.

O, efort steril totuși de-a ne încrede
în acea strălucire, imaginându-ne că pe trotua-
rele ei
locuia eternitatea visată, iar imposibilul dădea
târcoale
avid de transcendență, înălțimii copacului,
duratei mării, a valurilor.

Călătorie de demult în care noi eram copilărie.
Strada ca lumina,
ca vocea timpului.
Fragilă ca viața,
ca apa sau ca noaptea, ca rugina ingrată.

Lumină de afară

Lumină
ce niciodată n-a fost lumină. Și nici claritate
nu va fi. Lumină murdară, hârtie cernită
care, asemenea unui nor cenușiu, se desfășoară
peste masivitatea mută a orașelor
când inserarea moare
iar prin tavernele ei reci vine iarna,
în acel clarobscur de mahala
pe bună dreptate numit astfel.

Se îndeasă în ochi
acea lumină care este și fugă, dar și micșorare,
nefiind nici ceva prezent și nici ceva devotat, ci
doar mărturia sau doar amintirea
unei existențe străvechi și alungate.

Furtună

Vântul face să tremure țiglele de pe casă
Nuanțele sure ale furtunii se amestecă în lumină.
Ca nervurile
unei nopți din copilărie, sau ca străvechi
fantomă și schelete, poate e amintirea
unei întâmplări ce-mi aparține dar este a tuturor,
ramurile frasinilor apar răsucite,
ne surprinde dansul lor în *patio*
ca niște umbre spectrale.

O boare umedă, adiind peste pământul uscat, ne
inundă casa
cu petale ofilite, ca de ierburi în fermentație.

Undeva departe vântul jalește. Un plâns de se-
cole
își lasă amprenta pe câmpuri neadormite.
Iar ploaia coboară în rafale.
Umezește lumina și ne izolează
în acest întuneric stânjenitor
din spatele geamului lângă foc
reduce în noi acea frică
din ochii copilului care mereu ne însoțește
încă de când se speria de furtuni asemănătoare,
sau de fragmente de noapte care negau lumina
și apăreau, deodată, ca niște corăbii de frig și de
spaimă,
pe uluiorul cer deasupra creștelor dinspre nord.

Traducerea aparține poetului Dinu Flămând

Un proiect al metafizicii eminesciene

O discuție despre proiectul unei metafizicii eminesciene nu este niciodată în afara analizelor pertinente care s-au făcut de-a lungul timpului asupra conținutului filosofic al creației lui Mihai Eminescu. La un moment dat, cuvântul „metafizică” a creat o stare de alergie și o suficiență echivalentă mai mult cu pământul nesigur care se afla sub picioarele orfanilor din filosofia mare. Azi, chiar după experiențele mai mult sau mai puțin fericite ale postmodernității, metafizica își reînnoiește din nou propria istorie, act care a început cu acțiunea reparatorie heideggeriană. Suntem în pragul Ființei prin istoria noastră recentă, trăind un nou maniheism, după felul în care concepem Binele și Răul, până la epuizarea sensului. Dincolo de sens este acțiunea pe care o întreprindem când săpăm în pământul realității pentru a extrage o profecție a bunurilor nesfârșite, fără a ține cont că istoria demonstrează sfârșitul resurselor. Este posibil ca resursele spirituale să se epuizeze înaintea celor materiale, atunci când nu vom mai avea un reper sigur al vieții noastre istorice. Acesta este un motiv de îngrijorare, dar și un motiv de speranță prin reînnoirea noastră la Eminescu, pentru că acesta este mai mult un Principiu decât un Om.

Spațiu poetic - spațiu ontologic

Despre spațiul poetic eminescian s-a scris relativ puțin. Menționăm contribuția în acest sens a lui George Popa¹. Acesta, referindu-se la poezia eminesciană, găsește numeroase forme de spațiu, care apoi se concentrează toate în „spațiul absolutului”². Pentru cercetătorul amintit mai sus, *Luceafărul* constituie o sinteză de spații fizice și psihice. Nu ni se spune mai mult și nu ni se precizează dacă spațiul poetic este și unul ontologic. Cum ar fi posibil acest lucru fără a decurge la definiții și fără a face o expunere riguroasă a ideii de spațiu? Subliniem că cercetarea spațiului s-a făcut pe două căi, în mare măsură convergente³: a) prin filosofie; b) prin știință. În privința opțiunii filosofice și științifice, se pot menționa două poziții opuse: a) apriorismul filosofic, după care spațiul și timpul nu pot să fie influențate de experiență (acestea sunt transcendentele); b) teoria relativității care susține că aceste categorii nu sunt apriorice și ele depind de „sistemul de referință al observatorului”. Este un câștig contribuția cercetării științifice asupra categoriilor de spațiu și timp, chiar pentru filosofie. Dar trebuie să subliniem un lucru esențial: diferența de *privire* dintre științe. Așa-zisele științe exacte pun într-un fel problema spațio-temporală, în timp ce științele umaniste au o altă *privire*, apropiată de ideea de moralitate. La noi, Lucian Blaga, în *Trilogia culturii* (1944), influențat de Frobenius și Spengler, impune ideea că inconștientul are un orizont propriu: „orizontul spațial al inconștientului este, deci, o realitate psiho-spirituale mai adâncă și mai eficace decât ar putea să fie

vreodată un simplu sentiment”⁴. Acest cadru inconștient va fi numit de Blaga „spațiul mioritic”. Vedem că acest inconștient, structurile de care el dispune, este aprioric și din acest motiv teoria lui Blaga nu mai poate interesa suficient astăzi. Aceasta nu înseamnă însă că teoria lui Blaga n-ar reprezenta un anumit adevăr, cel legat de faptul că inconștientul este o anume realitate, în care se conservă ființa noastră cea mai adâncă. Având aceste premise, care pot fi adâncite în disputa dintre filosofie și știință, sau chiar în cadrul fiecăreia în parte, punem problema dacă *spațiul poetic* este un *spațiu ontologic*.

Un spațiu ontologic, indiferent cum ar fi definit - și ni se pare potrivită ideea de orizont pe care o găsim atât la Blaga cât și la Noica - este un *spațiu al ființei*. A vedea relația dintre „poetic” și „ontologic”, înseamnă a descoperi dacă poeticul are acces la ființă, dacă el este *plin de ființă* sau este mai mult decât atât. Ceea ce știm însă, este că poeticul nu funcționează neapărat după categoriile ontologice, ci după categorii mult mai largi, care cuprind atât ontologicul cât și ce este dincolo de acesta. Între aceste categorii, cele ale inconștientului dețin un loc de frunte. Dar inconștientul acesta nu este ușor de dedus și avem nevoie de două concepte, majore pentru definirea poeticului, cel de *imagine* (transferul este spre imaginar) și cel de *metaforă*. Aceste concepte ies, în aparență, din sfera oricărei ontologii. Spunem „în aparență” pentru că, în realitate, și ontologia uzitează adesea de cele două concepte. Despre imagine, Henri Morier spune că este: „termen abstract, indicând într-o manieră bogată în imagini esența, starea, felul de a fi, mișcarea obiectului sau dispunerea unui ansamblu de obiecte”⁵. Menționăm și poziția lui Gaston Bachelard despre „metaforă” și „imaginar”, pe care el le contrapune: „metafora oferă un corp concret unei expresii greu de exprimat. Metafora se referă la o ființă psihică diferită de ea.”⁶. Imaginea este considerată un fenomen al ființei vorbitoare, în timp ce metafora diferă de imagine, pentru că ea „nu are valoare fenomenologică”⁷, adică nu se poate supune descrierii fenomenologice așa cum se întâmplă cu imaginea. Refuzăm să credem în aceste justificări ale lui Bachelard și considerăm că spațiul poetic și spațiul ontologic nu pot fi despărțite, că cel mai fericit caz ar fi dacă am unifica cele două realități în ceea ce s-ar putea numi *spațiul onto - poetic*. Cel puțin sub aspectul categorial am avea un câștig. Spațiul onto - poetic este definitiv pentru Eminescu și, în această privință, Lucian Blaga a avut o intuiție profundă: „În fața operei lui Eminescu trebuie să ținem, ca în fața operei nici unui alt român, seama de *inconștiență* și de *personanțele* acestuia. De aici trebuie abordat fenomenul. În inconștientul lui Eminescu, întrezărim prezența tuturor determinantelor stilistice pe care le-am descoperit în stralul duhului nostru popular, doar altfel dozate și constelate din pricina factorului personal”⁸. Deci nu schopenhauismul și budismul sunt dominante la Eminescu, ci structurile inconștiente ale spațiului ondulat. Considerăm, totuși, că teoria lui Lucian Blaga nu acoperă suficient *problema Eminescu*. De aceea, propunem acest spațiu onto-poetic, cu avantaje multiple, pentru că pe lângă categoriile ființei am avea și o serie de alte categorii care nu intră în câmpul ontologiei. Nu este în interesul nostru să-l „ținem” pe Eminescu într-un „spațiu mioritic”. El este mai mult decât atât, chiar dacă genialitatea lui își rezervă dreptul să își tragă rădăcinile de aici. Constantin Noica a sesizat acest fapt, despre un Eminescu încorporat în „omul deplin al culturii române”, dar și ca gândire totală, cu acces, cel puțin prin intuiția poetică, dar și prin gândul filosofic adânc, atât la ființă, cât și la neiființă⁹.

Elemente poetice - posibile elemente ontologice

Fără îndoială că poezia dispune de mijloacele de expresie cele mai libere și cele mai diverse, limbajul poetic putând să se suprapună cu orice alt limbaj, dar depășind orice alt limbaj obișnuit. Limbajul poetic se suprapune cu logoul, dar luminează o altă fațetă a acestuia, care altfel ar sta în întuneric.

Apelurile la Poezie și la poezi pentru a găsi sensurile mai adânci ale Existenței reprezintă o practică azi curentă. Exemplul cel mai elocvent este cel al lui

Heidegger, care a făcut apel la poezia lui Friedrich Hölderlin și Rainer Maria Rilke pentru a găsi înțeleșurile obnubilate ale gândirii filosofice anterioare. Locul special al poeziei și comuniunea ei cu filosofia este pus în evidență încă de Aristotel: „... poezia este mai filosofică și mai aleasă decât istoria: pentru că poezia înfățișează mai mult universalul, câtă vreme istoria înfățișează mai degrabă particularul”¹⁰. Prin universal, Aristotel înțelegea că poezia va respecta legile verosimilului și necesarului. Fără discuție că azi nu mai este suficientă simpla referire la Aristotel pentru a pune în evidență relația dintre poezie și filosofie. Oricum, cele două domenii sunt distincte, dar filosofia a trebuit să apeleze la elementele poetice atunci când a simțit că sfârșitul ei este posibil ca sfârșit conștientizat.

Referindu-se la Eminescu, Elena Tacciu spune: „Indubitabil, poetul de geniu rămâne un poet al elementelor”¹¹. Elementele poetice pot fi puse în valoare ca elemente ontologice, chiar dacă, fără discuție, mijloacele de abordare ale aceleiași realități sunt cu totul altele. Cele patru elemente primordiale folosite de presocratici sunt găsite și la Eminescu (pământul, apa, aerul, focul). Acestea sunt însă elemente *onto - poetice*, care țin în primul rând de regimul imaginarului. În ceea ce privește simbolistica acestora se pot face numeroase speculații, dar nu doar o interpretare bachelardiană este suficientă, chiar dacă aceasta nu poate dăuna efortului de a găsi elementele unei ontologii românești în creația eminesciană. Este nevoie de ceva mai profund, un fel de vatră comună și unică a tot ce există, de un principiu al tuturor principiilor, de la care se poate revendica filosofia primă.

Archeus

Interpretările eminesciene date de Constantin Noica sunt un îndreptar în stabilirea unei ontologii românești. *Archeus* este centrul acestei ontologii, dar Constantin Noica ia în discuție și alte aspecte, care pot duce spre scopul final: a) problema infinitului; b) neantul și haosul; c) câmpurile ființei; d) modelul ființei.

Există un profund sentiment al ființei la români: „Nici rațiunea absolută, nici natura absolută n-au răspuns sentimentului românesc al ființei. Aceasta se deschide către o rațiune mai vie, așa cum reclamă o natură cu determinări mai concrete.”¹². Aceasta nu înseamnă părăsirea rațiunii și a naturii ci, dimpotrivă, mlădierea acestora. Pentru Noica: „Ființa nu este ceva sacru, dacă prin sacru trebuie înțeles absolutul”¹³. Nici *Archeus* nu este de natura rațiunii absolute. Dar ce este *archeul* pentru Eminescu? Se poate vorbi, nu neapărat în primul rând, despre *arhei* (zeii minori, cum îi numește Noica), schițele acestora aflându-se în mai multe din manuscrisele eminesciene. Aceste schițe păreau să alcătuiască o lucrare filosofică, așa cum a observat Călinescu.

Cu siguranță, Eminescu și-a însușit ideea de *arheu* în timpul studiilor din Germania, când a venit în contact cu filosofia germană și cu alte sisteme de gândire. O posibilă filieră a preluării ideii de *arheu* este descrisă de Constantin Barbu¹⁴. Termenul de *arheu* apare la greci¹⁵. Mai târziu, concepția aristotelică asupra *arheului* a fost preluată de Paracelsus, van Helmont, Dimitrie Cantemir, Schopenhauer etc. Cel mai probabil că Eminescu a cunoscut problema *arheului* prin filosofia lui Schopenhauer. A fost subliniat însă originalitatea lui Eminescu: „Dar pasul decisiv l-a făcut Eminescu, dându-i suprema demnitate ontologică, confirmată în secolul nostru - de *arhetipurile* lui Mircea Eliade și Jung. Surpriza e că poetul român investeste *arheul* cu maximum de *generalitate*, năzuind către o *ontologie a ontologiilor* de felul „ontologiei fundamentale” a lui Heidegger”¹⁶. Credem, totuși, că nu trebuie exagerat să facem din Eminescu autorul unei ontologii de tip heideggerian. Este adevărat că poetul a avut intuiții geniale, că în gândirea sa, dispartă în manuscrise și în adâncile intuiții poetice, există - dar difuz - ideile unei ontologii. Eminescu avea bază ca să poată alcătui o astfel de lucrare, dar el nu a urmărit un astfel de scop. Putem face pe seama lui Eminescu speculații care pot avea sau nu acoperire. Dar iată ce spune însuși Eminescu despre *arheu*, fragmentul de proză filosofică din *Manuscrisul 2269*, folosit aproape de

toți comentatorii: „Archaeus este singura realitate pe lume, toate celelalte sunt fleacuri - Archaeus este tot”¹⁷. Archeul înțeles în acest fel de Eminescu are aceeași natură cu eidele lui Platon și el chiar dezvoltă ideea că celelalte realități provin din archeu. În ceea ce privește această singură realitate, nimic nu este imposibil în legătură cu ea, deci archeul eminescian este o **zonă a posibilului**: „Aicea-i timpul cu regulile lui matematice, aicea spațiul cu legile geometrice, aicea cauzalitatea cu necesitatea ei absolută”¹⁸. Este interesant de subliniat că Eminescu pune problema archeului sub legea contrariilor, situându-se într-o bună tradiție greacă: „O minte care azi aprobă ceea ce-a dizaprobat ieri, care dizaprobat ce-a aprobat, o minte care vedem că se hrănește secol cu secol din paradoxii”¹⁹. Reținem că archeul este paradoxal, pentru că între el, ca realitate unică și noi, ca expresii ale acestuia, există o **diferență ontologică** greu de survolat. Și spune Eminescu, într-un gând extrem de tulburător: „Nu-mai dacă vremea ar sta locului am putea vedea lămurit ce-i etern”²⁰. Noi nu putem ști ce este archeul pentru că el este etern (ce este) iar noi ne situăm dincoace, în perisabilitate. Nu trebuie să găsim aici vreo doză de agnosticism, deși nu se poate nega influența lui Kant asupra lui Eminescu: „Oamenii sunt probleme ce și le pune spiritul universului, viețile lor - încercări de deslegare”²¹. În general, cercetările privitoare la archaeusul lui Eminescu au sesizat doar natura ontologică a acestuia și mai puțin problema gnoseologică. Archeul pune și problema cunoașterii, dar punctul de vedere al lui Eminescu depășește barierele kantiene. Credem că Eminescu are o viziune mai largă, chiar dacă nu e sistematică, cu privire la conștiința cunosătoare. Bariera kantiană este cea interpusă între **conștiința individuală și conștiința în genere**. Se poate spune că prin această separare insurmontabilă, Kant a pierdut archeul²³, adică unitatea indestructibilă a acestuia.

Un fragment mult folosit de eminescologii care cercetează gândirea poetului, este cel din *Manuscrisul* 2285, fr. 126, în care este redat archeul lumii: „Pentru a-și închipui cineva metaforic lumea ar putea să iee o bucată de lut etern același, care prin urmare, nu cunoaște timp - și să-i dea felurite forme, pe când una când alta, când așa, când așa. Lutul rămâne-n orice caz același”²⁴. În orice caz, soriginea acestui gând eminescian nu o găsim în tiparele gândirii europene, ci în cele orientale: „Această metaforă a lutului există în limba *Bhagavad - gitei* în faimosul exemplu al argilei prin care Shankara ne învață indescriptibilitatea, inexplicabilitatea realității și, pentru cei care vor să vadă esența lucrurilor, necesitatea „simplei eliminări a *irealului* (numele și forma) asociat realului”²⁵. Apropierea lui Eminescu de gândirea orientală, dar și de platonism s-a făcut printr-o intuiție de mare adâncime, pe căi care nu sunt ușor explicabile. El demonstrează prin aceasta că Orientul și Occidentul au un archeu comun, că separația totală dintre culturi este artificială.

Problema archeului lumii nu poate fi scoasă în afara dificilei probleme a relației dintre spirit și materie, care a dus la două curente de gândire filosofică. Dincolo de **materialism** și de **idealism**, Eminescu a avut o înțelegere mult mai largă. El folosește un concept prin care vrea să unifice aceste divergente, conceptul de **substanță imaterială**, în *Manuscrisul* 2257: „Care e cea mai bună dovadă că există o substanță imaterială în univers? e întrebarea ce ne-o punem. - Materia e răspunsul”²⁶. În *Manuscrisul* 2262 este și mai relevant: „Materie fără spirit / Spirit fără materie / Un Dumnezeu fără templu”²⁷. Avem de a face cu un silogism irefutabil. Modul cum pune Eminescu problema poate fi înțeles mai bine prin interpretarea pe care o dă Heidegger la Aristotel: „Arche înseamnă deopotrivă început și dominare. Dacă coborâm la acest nivel, arche înseamnă punct de pornire și **putere - de a dispune - de ...**, pentru a exprima unitatea creată prin oscilarea între cele două sensuri, arche se poate traduce prin **putere - de - dispunere inițiatore și punct de pornire dotat cu putere - de - dispunere ...** Așadar, phisis este arche și anume punct de pornire și **putere - de - a - dispune de mobilitate și de repaos**, în speță a unui lucru mobil care are arche în el însuși”²⁸. Intuiția eminesciană, dincolo de orice pregătire filosofică sistematică, îl apropie pe acesta de o viziune modernă asupra lumii și nu este hazardat de a se face conexiunea cu Heidegger.

S-au făcut multe încercări, până în prezent, de a pune în valoare gândirea filosofică a lui Emi-

nescu. Cea mai importantă contribuție este cea a lui Constantin Noica, acesta redându-ne un filosof Eminescu, sesizând comoara ascunsă în cele 44 de Caiete, așa cum au făcut-o, la rândul lor, Iorga și Călinescu. Pentru a arăta modernitatea concepției lui Eminescu despre archeu, Noica folosește un alt fragment din *Manuscrisul* 2268, pentru a arăta că archeul lui Eminescu „este o structură sau un pachet de posibilități structurate”²⁹. Archeul este pentru Eminescu: „O icoană vie a vieții”.

Modelul ființei

Problema archeului este legată la Eminescu de un **model ontologic al ființei, ființa din lucruri ca expresie a individualității**. Făcând poate cea mai adâncă interpretare a Luceafărului, Noica găsește la nivelul acestui poem un model al ființei. El arată în ce raporturi se află Generalul cu Individualul: „În viziunea, cosmică și nereligioasă, dar tot axată pe general a *Luceafărului* eminescian, ceea ce apare izbitor nu este retragerea generalului față de real (retragerea sa pare chiar o înfrângere și o revenire la condiția de a fi *nemuritor și rece*), ci dorința lui de a căpăta o individualizare ... Prin coborârea generalului într-un individual potrivit, *ființa s-ar împlini*”³⁰. Putem spune că Luceafărul eminescian este un model ontologic neîmplinit, dar nu această este important, ci faptul că ne pune în fața unei posibilități, chiar dacă, până la urmă, este o situație ontologică închisă, de punere a lucrurilor diferite într-un corespondent necesar. Dar nu numai *Luceafărul* vine să valideze corespondența dintre Noica și Eminescu, ci și teoria asupra insolațiunii și coadaptării: „prin care, între altele, *mediul extern* se „coadaptează” individualului uman, devenind mediu intern”³¹. Noica va pune această problemă a trecerii *mediului extern* în mediu intern în tratatul său de ontologie.

Avea Eminescu proiectul unei metafizici? În *Manuscrisul* 2306, el spune: „Există metafizica? Până acum încă nu. Căci dacă ar exista, atunci ea ar fi o știință bine hotărâtă, căci n-ar avea nici nevoie de apărători, nici frică de contrari, precum nu are fizica nevoie de a i se arăta evidentă importanță, nici frică de vre un caraghioz, care ar voi s-o nege...”³². Recunoaștem aici, ușor, punctul de vedere al lui Kant din *Prolegomene*. Dar Eminescu, încă o dată, nu s-a oprit la Kant. El avea în vedere proiectul unei metafizici, așa cum reiese din *Manuscrisul* 2266, sub numele de **Teoria ecuațiunii universale sau a raporturilor constante dintre finit și infinit**. Regăsim fragmente ale acestui proiect și în manuscrisele 2267, 2255, 2263. O astfel de teorie urma să cuprindă în aceeași ecuație **spațiul, timpul, cauzalitatea**. Ea este condiția **absolutului**, așa cum reiese din *Manuscrisul* 2275 B: „Orice idee despre *absolut* este negativă - **nefinitul timpului, nefinitul spațiului, nefinitul cauzalității**. Cu toate acestea, condiția oricărei pozițiuni sunt aceste trei serii de infinituri”³³. Și tot în același manuscris, Eminescu ne spune că **absolutul**: „E Brahma, e Unu, un kai pan”. Această teorie a ecuațiunii universale este privită și ca **limbă universală** în *Manuscrisul* 2267. Ar fi putut să fie ecuațiunea universală, de care vorbea Eminescu, modelul ființei sau archeul.

Geniul - supercategorie romantică

O ontologie eminesciană nu poate fi ruptă de **ideea de geniu**: „Estetic, geniul apare ca o supercategorie romantică prin caracterul sintetic și integrator”³⁴. **Geniul** e privit de romantici ca **măsură a adevărului**, această împreună cu Schopenhauer, voind să depășească prin ideea de geniu dispensiunea kantiană dintre **noumen și fenomen**. Să se supună Eminescu într-un totu poziției romantice, sau a găsit și aici, ca peste tot, ceva care-l unește cu romantismul, dar îl și separă? Descriind soarta Luceafărului care are soarta geniului pe pământ, Eminescu ne spune: „...înțelesul alegoric ce i-am dat este că dacă geniul nu cunoaște nici moarte și numele lui scapă de noaptea uitării, pe de altă parte aici pe pământ nici e capabil a ferici pe cineva, nici capabil de a fi fericit. El n-are moarte, dar nici noroc”³⁵. Ca urmare, **geniul** de care vorbește Eminescu nu este un privilegiat ca cel romantic. Norocul și privilegiul sunt pentru ființele perisabile, iar geniul poartă asupra lui blestemul eternității. Geniul are, în cele din urmă, soarta archeului, pentru că din el se împărtășesc toți ceilalți. Punctul acesta de vedere îl întâlnim și la

Schelling: „Geniul se distinge de tot ceea ce este doar talent sau dibăcie, prin faptul că rezolvă o contradicție care este absolută și nu poate fi rezolvată altfel de nimic altceva”³⁶. Schelling avea în vedere geniul așa cum apărea el în raportul dintre știință și artă, existând un privilegiu al artei în acest raport. Categoria de geniu, la Eminescu, are un câmp mai larg și o intuiție filosofică mai adâncă.

Ion HIRGHIDUȘ

- George Popa, *Spațiul poetic eminescian*, Editura Junimea, Iași, 1982.
- Ibidem, pp. 113-126.
- Ernest Bernea, *Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român*, Editura Humanitas, București, 1997, pp. 15-20.
- Lucian Blaga, *Trilogia culturii*, Editura Humanitas, București, 1994, p. 14.
- Henri Morier, *Dictionnaire de poetique et de rhetorique*, Paris, P.U.F., ediția a II-a, 1975, p. 523.
- Gaston Bachelard, *La poetique de l'espace*, Paris, P.U.F., 1964, p. 79.
- Idem.
- Lucian Blaga, op. cit. p. 202.
- Constantin Noica, *Introducere la miracolul eminescian*, Editura Humanitas, București, 1992, pp. 305 - 346.
- Aristotel, *Poetica*, IX 1451 b, Editura I.R.I., București, 1998, p. 76.
- Elena Tacciu, *Eminescu. Poezia elementelor*, Editura Cartea Românească, București, 1979, p. 14.
- Constantin Noica, *Sentimentul românesc al ființei*, Editura Eminescu, București, 1978, p. 146.
- Ibidem, p. 150.
- Constantin Barbu, *Rostirea esențială*, Editura Scriul Românesc, Craiova, 1985, pp. 132-141.
- Francis E. Peters, *Termenii filosofiei grecești*, Editura Humanitas, București, 1993, pp. 44 - 46.
- Theodor Codreanu, *Modelul ontologic eminescian*, Editura Porto-Franco, Galați, 1992, p. 10.
- Mihai Eminescu, *Proză literară*, Editura Minerva, București, 1981, p. 256.
- Ibidem, p. 257.
- Ibidem, p. 259.
- Ibidem, p. 262.
- Ibidem.
- Carmen Negulei, *Studii și eseuri*, Editura Alfa - Press, Cluj, 1995.
- Theodor Codreanu, op. cit. p. 24.
- Eminescu, *Fragmentarium*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 65.
- Conform Constantin Barbu, *Rostirea esențială*, p. 143, după Swāmi Siddheswarānanda, *L'Intuition metaphysique. Commentaires sur la Bhagavadgita*, Dervy - Livre, Paris, 1997.
- Eminescu, *Fragmentarium*, p. 70.
- Ibidem, p. 78.
- Martin Heidegger, *Repere pe drumul gândirii*, Editura Politică, București, 1988, p. 11.
- Constantin Noica, *Introducere la miracolul eminescian*, p. 339.
- Constantin Noica, *Devenirea într-o ființă*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, pp. 249-250.
- Th. Codreanu, *Modelul eminescian*, p. 23.
- Mihai Eminescu, *Fragmentarium*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 61.
- Ibidem, p. 362.
- Aurel Petrescu, *Eminescu. Originile romantismului*, Editura Albatros, 1983, p. 188.
- Mihai Eminescu, *Fragmentarium*, p. 550, *Manuscrisul* 2275 B.
- F. W. J. Schelling, *Sistemul idealismului transcedental*, Editura Humanitas, București, 1995, p. 304.

„Operele dintr-o expoziție trebuie să aducă întotdeauna ceva nou; în primul rând, să deschidă un drum spre dialog între artist și public, pentru că asta-i frumusețea unei expoziții: s-o descoperi tu, ca pictor, prin ochii celor care vin să-ți vadă lucrările.”

Constantin Piliuță (1929-2003)

Sub semnul intelectualității plastice, expoziția „7+”, care reunește 13 dintre cei mai importanți artiști contemporani, cu personalități aparte și moduri diferite de abordare a picturii, este găzduită în perioada 12 iunie-10 iulie 2025, de Muzeul Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”. Personalități marcante ale artei românești contemporane se reunesc într-un periplu vizual, care subliniază cu precădere capacitatea artiștilor invitați de a propune, în contextul plastic actual, expresii artistice diferite.

Viziunea artistică originală, criteriul inovației, al formei și conținutului, percepția și semnificația care însoțesc limbajul plastic, reușesc să ofere exclusivitatea unor emoții puternice și autentice.

Fiecare tablou spune o poveste. A unui destin. Dar modul în care este receptată expresia liniei și a suprafeței, forța limbajului culorii, a umbrei și luminii, reprezintă elementele dominante care definesc originalitatea exprimării vizuale.

Demers artistic consistent, aflat la cea de-a patra ediție, expoziția „7+” pune accent pe înnoirea limbajului plastic, prin intermediul unui alfabet construit ca un dialog al spiritului cu materia, care reușește să unească conceptualul cu afectivul, senzorialul cu reflecția, într-un discurs personal asupra

Eveniment expozițional la Muzeul Gorjului

„7+”

libertății de exprimare.

Ion Achițenie, Gheorghe Anghel, Ion Anghel, Roxana Barbu, Anca Boeriu, Dan Constantinescu, Dumitru Macovei, Mircea Muresan, Virgiliu Parghel, Lucian Păiș, Mihai Perca, Milița Sion, Vasile Tolan, o lume într-o expoziție! O lume în care arta este expresia spiritului uman, în care eul profund aspiră către cunoașterea umană, unind trăsăturile spiritului și sufletului într-un univers niciodată început și fără de sfârșit! Un regal de artă contemporană românească, care reunește lucrările a 13 artiști renumiți la nivel național și internațional, profesori universitari, cu importante distincții și renumite expoziții.

În toate cele 4 ediții, discursul expozițional a reliefat structuri și tematici contrastante, ritm și dinamică, un dialog al spiritului cu materia. Alternanța dintre figurativ și abstract a rămas nealterată, ca și preferința pentru picturalitate.

Proiect dedicat exclusiv picturii, încă de la prima ediție, expoziția „7+” oferă vizitatorului posibilitatea unei priviri asupra stilurilor, tehnicilor și modalităților de exprimare, practicate în arta contemporană românească. Lucru important, având în vedere că importanți artiști prezenți în expoziție sunt arhitecți la bază (Milița Sion, Lucian George Păiș) iar alții s-au exprimat cu succes de-a lungul timpului și în alte domenii conexe artei: muzică (Lucian George Păiș), literatură și film (Gheorghe Anghel).

Pe această concepție de imagine și pe valorificarea unei emoții amplificate, expoziția își asumă reflexul unei înnoiri, a dorinței de implicare și de asumare a culturii în viața publică, care reușește să așeze într-o lumină nouă și proaspătă stilistica celor 13 artiști. De aceea, deși se află la cea de-a patra ediție, evenimentul „7+” reușește să rămână mereu viu, iar interesul publicului devine din ce în ce mai mare!

Inovația operelor din expoziție se exprimă prin capacitatea de a aduce expresii diferite în contextul plastic generat de artiști, relaționat cu jocul sensibilității umane. Percepția și semnificația care investesc limbajul plastic poate să facă diferența dincolo de înnoirea efectivă a limbajului picturii, sculpturii, graficii, fotografiei, instalației, artei video, multimedia etc. Modul în care receptăm expresia liniei, culorii, suprafeței, a umbrei și luminii, alcătuiesc elementele care pot să construiască originalitatea

Ion ACHIȚENIE
Gheorghe ANGHEL
Ion ANGHEL
Roxana BARBU
Anca BOERIU
Dan CONSTANTINESCU
Dumitru MACOVEI
Mircea MUREȘAN
Virgiliu PARGHEL
Lucian G. PĂIȘ
Mihai PERCA
Milița SION
Vasile TOLAN

7+

CURATOR
ADINA RENȚEA

vernisaaj
Joi 12 iunie 2025 ora 14

Muzeul Județean Gorj Alexandru Ștefulescu
12 iunie 2025 - 10 iulie 2025

ARHITECTURA **AGERPRES** **MODERNISM** **PROPAGARTA**

exprimării vizuale. Forța limbajului culorii a însoțit arta plastică încă de la începuturile ei, dar scopul, mesajul și ideea pe care o comunică s-au schimbat. În utilizări abstracte, așa cum sunt câteva lucrări în expoziție, culoarea se eliberează de semnificația conferită de naturalitatea sa, ca să poată construi un limbaj independent. O evoluție asemănătoare are și percepția liniei, care în mod tradițional a descris forma, a marcat grafica unui contur, dar în arta modernă a evoluat spre postura unei expresii autonome în cadrul limbajului plastic, fiind uneori un centru de interes care domină câmpul cromatic. Artistul poate să inoveze, dacă se implică în această confruntare a puterii de a semnifica prin intermediul limbajului plastic sau prin plasarea la polul opus, chiar de eliminare a semnificativului, pentru a spori autonomia actului de creație.

Asta este ceea ce trebuie remarcat și reținut în selecția lucrărilor și artiștilor expoziției „7+”, pentru că „a trăi frumos este prologul oricărei creații autentice”.

Un gând de mulțumire pentru consecvența și străduința coordonatorului acestui proiect, pictorul arhitect, Lucian Păiș!

Adina RENȚEA

Paul Aretzu

măine a fost ieri

de un timp nu mai folosesc ceasul
și nici calendarul.
le-am ascuns pe undeva și le-am pierdut urma.
încerc astfel o împăcare cu mine însumi.
m-am apucat la șaptezeci de ani
de îngrijit grădina.
aceeași pe care și bunii mei au îngrijit-o
rând, pe rând.
mi-l amintesc pe tata
care era funcționar în oraș
cum ascuțea cu grijă, pe un butuc,
aracii pentru roșii
și cum îi căra apoi în spate.
cum lega cu fâșii din cămăși sau cearșafuri vechi
plantele prea fragile pentru a-și susține singure
greutatea.
cum săpa cuiburi pentru fasole
și arunca trei boabe
din care ieșeau frunze, la început somnoroase.
sap și eu răzoare
înfingând în pământul îmbietor grăunții de orceag.
car și eu aracii ascuțiți
aduc în casă, pentru masa de prânz, roșii coapte,
castraveți, fire de ceapă și de usturoi.
mă îmbăt de mirosul mentei,
tăind-o și așezând-o la uscat pe foi mari de ziar.
în grădină lenevesc uneori întins pe șezlong.
dimineața are prospețimea unui izvor,
căldura de la amiază, strecurată printre frunzele
caisului falnic
mă transportă direct în germinația ideilor.
seara mă găsește analfabet
legat de viață cu un cârcel de vie.
dar toate au un sfârșit.
grădina noastră se termină acolo
unde încep grădinile vecinilor noștri.
și așa mai departe. mai departe.

cartea vieții mele

carnea e tristă și eu n-am citit toate cărțile
nici măcar una nu am dus-o până la capăt
citesc la ea, citesc zi și noapte
și deodată îmi scapă ceva. îi încurc paginile
dau de foi netăiate, sau de foi lipsă
mereu o iau de la capăt
citesc, citesc, sunt lucruri interesante
și deodată pierd rândul
nu mai înțeleg subiectul
nu mai știu care este personajul principal
sau dacă a murit
este o învălmășeală totală
aș vrea să o iau de la început
dar nu mai este niciun început
carnea este tristă
cartea aceasta mă întristează definitiv
aș vrea să o arunc
dar s-a lipit de degetele mele
mi s-a lipit de ochi
și merg orbește
citind lumea printre rânduri
iar drumul a devenit din ce în ce mai nesigur
fiind scris dinainte de a fi mers cineva pe el

dictionar de locuri comune

de câțiva ani îmi exerseze
drumul de acasă până la grădiniță
îmi închipui că suntem în casa cea veche
mama râzând de căderea pe gheață a fratelui
meu
iepurica Priti rozând un morcov metafizic
iar eu pe acest drum cum
nu s-a mai văzut
încercând să nu întârzii

clipele se desfac în jurul lămpii

drumul trece pe lângă fabrica de pâine
prima iubire s-a ascuns după cornetul unei
înghețate
timpul s-a împușcat în picior
și acum șchioapătă
aș putea să mă rătăcesc, să pierd direcția
să mă trezesc în partea opusă
unde se află cabinetul de curiozități
cu un domn nemișcat privind printr-o fereastră
spartă
cum ninge neîncetat
fiindcă nimic nu este întâmplător

de aceea încerc să nu mă abat din cale
când ajung la grădiniță,
iubita mea aflată la etajul zece
îmi face un semn de bun venit
iar eu zbor până la ea, oferindu-i un ghiozdan cu
flori
pe care nimeni nu le-a mirosit vreodată

urmează pregătirea pentru o nouă viață

(cinci) puncte cardinale

râsul în sine
plânsul în sine
viața în sine
moartea în sine
ieșirea din sine

am deschis puțin ușa

cu o lopată invizibilă blândul brutar
a scos din cuptoarele nestinse ale poeziei
pâinea cea spre ființă
întinzându-ne-o
în clipa izbucnirii clare dimineții.
vom mai reveni în această experiență vreodată?

stea de mare

vecinul meu și-a reparat casa
a cheltuit mult, s-a mai și împrumutat
și-a izolat termic zidurile exterioare
le-a zugrăvit stucco
iar în interior le-a decorat 3D
și-a pus parchet în camere,
a schimbat și o parte din mobilier
a fost foarte mulțumit,
aproape fericit
și-a construit un gard nou
înalt, cu ornamente geometrice
mai avea de schimbat acoperișul
prin care, tabla fiind prea ruginită,
când ploua, se infiltra apa în pod
și-i umezea tavanele
lucru care îi producea un mare nechez
apoi s-a îmbolnăvit și a murit
a rămas casa neterminată
fapt care nu l-a afectat deloc
la cimitir, unde stă acum,
nu mai are nicio importanță
dacă îi plouă în pod.

timpul

băiețașul meu este grăbit
vrea să devină cât mai repede mare
se măsoară pe tocul ușii
se lipește de mine
și se ridică în vârful picioarelor
eu mă las ușor pe vine
- curând, am să-ți ajung la barbă
i se pare că zilele sunt prea lungi
- lasă timpul în pace, Mihai,
nu-l zori
lasă-l să treacă încet

din volumul care se scrie: Poeme cu om

Autorul desenat de Mihaela dRAGOȘ

Treptele prieteniei

Pe poetul Mircea Dinescu (despre care am scris într-un număr de reluare într-o nouă serie a „Gazetei Gorjului”, că voi face referiri, nuanțând unele afirmații ale unui alt prieten scriitor, al meu și al poetului citat) l-am cunoscut înainte de a-l cunoaște, aflându-i mai întâi numele din paginile revistei „Luceafărul”, în care debutase fiind elev la liceul din Slobozia, la 17 ani. La aceeași vârstă cu Eminescu sau Arghezi, la vremea debuturilor lor.

Îmi sugerase, răspunzându-i întrebării „Ce mai e nou pe la revista tinerilor scriitori?” cunoscutul poet Cezar Baltag, cu care am fost coleg în aceeași grupă la facultate, că o posibilă importantă noutate ar putea fi aceea că s-a mai ivit un poet de certe perspective. Se numea Mircea Dinescu. Prin revista la care Cezar Baltag coordona paginile consacrate poeziei, redactor șef fiind pe atunci Ștefan Bănuțescu, am făcut, așadar, cunoștință cu poetul elev, sau elevul poet, ale cărui versuri confirmau afirmațiile redactorului responsabil cu sectorul liric, argumente certe având să aducă debutul în volum, încă înainte de a fi ajuns la împlinirea celor 21 de ani de viață. Vârstă ce-mi duce gândul la versurile cu cei „20 de ani și încă unul” ai lui Nicolae Labiș, ani pe care nici unul nu l-a dat minciunii.

S-ar părea că, în felul lui, și Mircea Dinescu a fost marcat de intuitiva aspirație de a nu se lăsa pradă minciunii. Pe cât putea fi omeneste posibil, într-o lume cum era cea prin care am trecut cu toții.

Am descoperit, păstrat în biblioteca mea, frumosul început de drum spre și prin poezie, în volumul „Invocație nimănui”, apărut în 1971 la Editura Cartea Românească.

Era la doi ani de la debutul editorial, când deja, în 1973, poetul adăuga o nouă carte tipărită, „Elegii de când eram mai tânăr”. Număra pe atunci deja 23 de ani.

Aveam să-l cunosc îndeaproape pe tânărul, foarte tânărul poet, care își inaugurase călătoria către o celebritate cu multiple fațete, avertizându-și memorabil cititoarele prin poezia „Sunt tânăr, doamnă...”, adesea recitată de el cu succes în fața auditorilor, din care, ca un îndemn la revizitarea cărților sale, citez doar două strofe:

*„Sunt tânăr, Doamnă, vinul mă știe pe de rost
și ochiul sclav îmi cară fecioarele prin sânge,
cum aș putea întoarce copilul care-am fost
când carnea-mi înfloarește și doar uitarea plânge.”*

*Sunt tânăr, Doamnă, lucruri am așezat destul
ca să pricep căderea din somn spre echilibru,
dar bulgări de lumină dacă-aș mânca, sătul,
nu m-aș încape încă în pielea mea de tigru.”*

Premonitorii pentru evoluțiile pe cărările vieții versurilor, dar și ale faptelor vieții însăși, ar putea fi luate ca reper (aproximativ, firește) „așezarea lucrurilor” pentru a putea fi pricepută „căderea din somn spre echilibru”.

După cum oricare dintre noi ar putea proba prin propriile evoluții, nu era deloc ușor în vremurile trecute să-ți pricepi nici măcar din somn „căderea spre echili-

bru”, căutat totuși ca o unitate de măsură a demnității vieții.

Am încercat și eu, cunoscându-l mai îndeaproape, începând din 1976, ca și el, să păstrăm echilibrul în forfota dezechilibrului de toate felurile.

Nu i-a fost nimănui ușor, dar și numai încercarea de a ajunge și la marginile echilibrului ar merita respectul cuvenit.

Pot afirma, fără ezitări, că l-am prețuit și atunci, cum o fac și azi, pe poetul de reală vocație și pe tânărul acelor ani, către care m-au îndreptat sentimente întotdeauna prietenești, cu atât mai mult cu cât „stărilor de echilibru” preocupante, imprezibilitatea temperamentală li s-a opus uneori cu înverșunat orgoliu.

...Întreg acest preambul la mărturisirile care vin de departe, din deceniile unor amintiri care din varii motivații s-ar fi putut îndepărta de adevărurile altor vremuri, sper a veni în sprijinul unei sincerități necosmetizate de presiunile conjuncturilor. Câteodată prietenii se pot stinge, din focul lor rămânând cenușa, pe care, ivindu-se de unde nu te aștepti, vântul o împrăstie încotro vrea el, sau unde-l împing capriciile naturii. Deci, scurtând ocolurile, voi afirma încă o dată limpede: poetul Mircea Dinescu rămâne, ca într-o efigie neechivocă, în amintirile mele, luminoasă aripă a prieteniei fiind un dar pe care viața ți-l face putându-l îmbogăți. Și prilejuri au fost mai multe prin ani. Cum am spus și scris, cu informații de la sursa propriei biografii, în 1974, nu la cererea mea, am fost numit redactor șef al revistei „Luceafărul”. Peste aproape doi ani de la acel moment poeta Gabriela Melinescu optase pentru a-și continua viața într-o țară vest-europeană.

Atunci prozatorul Fănuș Neagu, animat mereu de dorința de a veni în sprijinul confrăților, mai tineri sau mai vârstnici, mi-a solicitat să-l angajez pe tânărul poet, aflat la vârsta de un sfert de veac, la redacția revistei, eliberându-l astfel de „statutul” de paznic sau pompier la Asociația pe București a Uniunii Scriitorilor.

N-am ezitat să-mi dau acordul, dar nu a putut fi angajat decât ca reporter, la atât îngăduind „normele oficiale” angajarea în presă a celor ce nu aveau studii superioare. Chiar dacă viitorul angajat era deja autor a trei volume de versuri. Și astfel, la începutul anului 1976, Mircea Dinescu, în calitate de angajat al revistei, îmi vorbea de dificultățile întâmpinate cu publicarea unui nou volum al său, „Proprietarul de poduri”, redactor de carte fiindu-i poetul Florin Mugur, de asemenea fost coleg al meu în aceeași secție a Facultății de Filologie a universității bucureștene. Am avut, după ce am citit în manuscris cartea în dispută, ce se afla la momentul pregătirii în editură pentru a fi transmisă să primească și acceptul cenzurii, sugestia comunicată autorului de a scrie la sfârșitul a cel mult două poezii anul scrierii lor și localitatea care le-a inspirat, putând fi, spre pildă, „Paris, 1974”. S-a adăugat, după aceea, lângă titlu, și un fel de precizare, în paranteză: „stampe europene”. Nu știu nici acum și nici nu l-am întrebat atunci dacă ajunsese încă la Paris sau în altă capitală europeană. Se pare că parțial l-au ajutat aceste sugestii care, desigur, s-au înmulțit în lucrul cu redactorul de carte. Vor mai fi apărând și cerințele cenzurii oficiale.

Ce este sigur este că în 1976, având pe copertă un sugestiv desen de Florin Pucă, cartea a apărut și un exemplar mi-a fost dăruit mie cu o dedicație pe care o transcriu doar pentru a sugera cum au fost primite sprijinul și solidaritatea cu faptele sale lirice. Iată cuvintele dedicației, din care putem anticipa o prietenie de durată: „Poetului de simțire înaltă, descoperit de mine odată cu omul atât de singular, atât de bogat în sentimente încât pentru toamă îl numesc prieten și frate. Cu drag, Mircea Dinescu”.

Văd și azi, și așa l-am înțeles și atunci, ca pe un semn de încredere, câteva intervenții/corecturi făcute cu cerneală de autor pe volumul oferit. Pentru a-mi atrage atenția asupra celor neacceptate din manuscris, schimbându-se titluri și

unele versuri. Nu mai știu câte din cerințele editorilor cărții și câte din cerințele instituției cenzurii numită pe atunci „Direcția presei”.

Pagina	Titluri sau versuri propuse de autor în manuscris	Titluri sau versuri apărute sau modificate în prima ediție (1976)	Titluri sau versuri apărute sau modificate în ediția a doua (1978)
9	„Actorul”	„Dialog planetar”	„Actorul”
23		Cu datarea, în final: „Paris, 1974”	Fără datare
25	„să nască numai roșii fulgi” „și desființați privighetoarea”	„să nască numai vineți fulgi” „și-mbălsămați privighetoarea”	La fel ca în prima ediție
29	„Elegie mecanică”	„Elegie la tărâmul Atlantului”	La fel ca în prima ediție
33	„Pumnal împodobit”	„Humoresca” Datat „Paris, 1974”	„Pumnal împodobit”
34	„Dialog planetar”	„În piața unde plîng mașinării”, cu datare în final „Paris, 1974”	„Dialog planetar”, fără datarea din final
34	„De ce-aș cînta Te Deum unui scaun”	„De ce-aș cînta un cântec fals de faun”	La fel ca în prima ediție
36	„Mirați-vă”	„Trubadur lingă Sena”	„Trubadur”
36	„desigur mireasmă de mim”	„desigur mireasmă de crin”	La fel ca în prima ediție
41	„Potopul”	„Tînăr într-un oraș occidental”	„Oraș accidental”
43	„Tablou în cădere”	„Tablou”	„Tablou în cădere”
48	Fără datare	Datare în final „Paris 1974”	Fără datare
49		Dedicație la titlu: „Denisei”	Fără dedicație la titlu
53		Fără dedicație la titlu	Cu dedicație la titlu: „lui Gheorghe Pituț”
54	„orbitorul meu scepticism de 18 carate” „cum mă retrag în sticla golită de vin ca un mesaj”	„orbitorul meu destin de 18 carate” „cum mă restitu în instanță”	„orbitorul meu destin de 18 carate” „cum mă retrag în sticla golită de vin ca un mesaj”
71	„Istoria pe fundul unui copil”	„Fapt divers 1900”	La fel ca la prima ediție
71	„întipărite pe fundul său roz”	„întipărite pe spatele său roz”	„întipărite pe fundul său roz”

Probabil va fi mai ușor de distins din tabelul de mai sus care ar fi putut fi intervențiile cerute în redacție și care dincolo de redacție.

Nu-mi mai amintesc exact anul în care s-a desființat, chipurile, cenzura, luându-i însă locul, paradoxal, mai multe domiciliile ale acesteia: editura, consiliul culturii și, când problemele păreau mai delicate, consultarea secțiilor de presă sau cultură de la comitetele centrale ale publicațiilor.

M-am bucurat, desigur, și de inițiativa poetului de a-mi oferi și noua ediție a aceleiași cărți, având același redactor de carte, respectându-se așezarea fiecărei poezii la același număr de pagină ca în prima ediție, din anul 1978. Între timp poetul Mircea Dinescu și-a adus o contribuție competentă, alături de poezii Grigore Hagiu și Ion Gheorghe, dedicându-se cu pricepere și generozitate, neignorând exigențele estetice, sprijinirii debutului și apoi al susținerii unor tineri poeți.

Firește, între timp colegialitatea și prietenia și-au spus cuvântul cu tot

mai legitime argumente, atât în viața redacțională, în activitățile cenaclului revistei, reînființat de mine după o întrerupere dinaintea de '74, precum și în numeroasele întâlniri cu cititorii de pe întreg cuprinsul țării, pe care și tânărul meu prieten Mircea Dinescu le înnobila prin prezența sa de o marcată spontaneitate, dar și prin forța și frumusețea metaforelor din poeziile sale. În aceeași pagină, 65, a celor două ediții ale volumului „Proprietarul de poduri”, am recitat la scrierea rândurilor de față cu o deloc surprinzătoare emoție, totuși mi s-a părut tinerească, poezia „Capra contemporană” pe care o recita cu permanent succes de public.

Îmi reamintesc asemenea momente de parcă ieri-alaltăieri ele au avut loc, în cadrul acelor, hai să le zi „sezători literare”, cărora el le dăruia farmecul dezinvoltă sale prezențe. Imaginați-vi-l la nici 30 de ani, invitându-și la complicitate ironică ascultătorii, cărora le propunea portretul în cuvinte al „Caprei contemporane”:

„capra mănâncă trandafirii grădinilor municipale
ronțăie tramvaiele ca pe morcovii cruzi
nu pleacă dimineața la birou
nu citește gazeta de seară
dezbracă stâlpii de telegraf ca pe duzi
ignoră semafoarele cu nerușinare
nu-și dorește limuzină și jur
n-a brevetat încă iarba artificială
deși mai știe câte ceva despre păduri;
statuia din centru a fost schimbată
orașul se leagănă într-un scrânciob de fum
numai această capră încăpățânată
dă lapte și nu se-ntreabă cum.”

Nu am cum să nu păstrez și n-aveam cum să nu călătoresc prin amintirile mele spre „faptele de vitejie” prin care în acei ani, încă tineri și pentru mine, deveneam din când în când și dușmani de temut ai peștilor din lacurile și bălțile țării.

Se înțelege, eu și tânărul poet eram pe atunci undițari consacrați. Și amintirile acestei îndeletniciri pașnice au și ele performanțe de tot hazul. Undeva, de pildă, aducând la mal, cu precauție și emoție, ținând seama de greutatea vînatului, am putut avea surpriza unui exemplar de colecție, care totuși ne-a dezamăgit: un biet bocanc ce putezise îngrijorat că încă nu veniseră până la noi pescarii specializați.

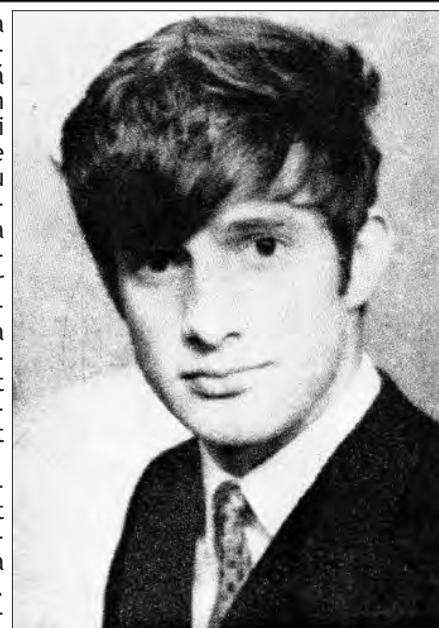
Sau, altă dată, căutând un loc mai prielnic pe un lac, pare-mi-se cu numele „Strachina”, și dedându-ne noi la dezbateri literare pe malul aceluiași lac, am lăsat lansele să se odihnească în apa limpede a acestuia, înarmate cu momeli ispititoare. Probabil un crap viclean, observând neatenția mai mare a proprietarului lansetei care era și vechi proprietar de poduri, a pus gura lui flămândă pe momeala din acul lansetei, începând s-o târască cu vijelioasă răzbunare spre inima lacului.

Cum dintotdeauna s-a dovedit un spirit vizitat de spontaneitate, poetul s-a aruncat de urgență în apă, tulburând liniștea lacului și, după o îndârjită confruntare, pașnica armă de vînat a fost adusă la mal însoțită ca recompensă de un crap ce merita pedepsirea pentru... tentativa de furt. Amintiri întremătoare care m-au abătut de la transcrierea unei dedicații din mai 1978 pe ediția a doua a cărții cu minunate poeme.

Citesc cuvintele acestei dedicații, incredințat că s-au ivit dintr-un elan necenzurat al sincerității: „Poetului logodit cu flacăra unui vulcan cântător, pamfletarului subtil, omului spiritual și prietenului drag, lui Nicolae Dragoș, această carte de ivire căreia nu e străin, dragostea și prețuirea mea, Mircea Dinescu, mai 1978.” Iată de ce m-am simțit îndemnat să nu cred că aș fi fost înjurat cu patima ce le-a pângărit viața unora, în anii pe care ura și-a pus pecetea ei, cu atât mai mult cu cât, după ce de la începutul anului 1980, valurile vremurilor m-au îndepărtat de strălucirile „Luceafărului” și m-au purtat pe alte maluri ale unei mări tulburate, lăsându-ne tinerețea să se oglindească în liniștea lacurilor.

Cine știe, poate memoria și clipele anilor mă vor sprijini să duc mai departe paginile ce s-ar putea a fi scrise punând în lumină și adevărurile acelor vremuri. Deocamdată doar o precizare la afirmația neadeverată din cele scrise și publicate într-o carte, despre legăturile dintre doi prieteni, împătimiți undițari dar însoțiți, sper permanent, de ademenirile metaforelor, care pot pune în lumină și dimensiunile acelor vremuri. Este, deci, neadeverată afirmația că, la pescuit fiind, tânărul meu prieten se ocupa cu fixarea râmelor în ac. Nu mi-a plăcut nicicând pescuitul în ape tulburi. Așadar, niciodată Mircea Dinescu nu a pus râme în acul undițelor mele, ca pescari profesioniști ci nu diletanți ne-am ales fiecare râmele care ne-au convenit și momentele prielnice punerii lor în ac, neîmprumutându-le unii altora.

Au și prieteniiuile treptele lor. Pe ele poți și urca, și coborî. Despre toate aceste trepte, cine știe când. Poate altă dată.

Nebănuite sunt cărările destinului. Nu stă în puterea noastră să înțelegem tot ce ni se întâmplă. Doar Cel ce le rânduieste pe toate în chip minunat știe rostul evenimentelor faste sau nefaste, dar și al întâlnirilor dintre oameni. Câte ceva însă din sensul celor pe care le trăim ni se lasă și nouă deslușit.

Primeam, demult, de la pictorul Gheorghe Dican un album cu lucrările unei graficiene chemate la Dumnezeu în floarea vârstei, la doar 31 de ani: Alina Roșca.

Prietenul Dican mi-a vorbit cu emoție despre acest suflet ales de artistă. Tragica ei dispariție este, la mijlocul anului 1991, resimțită ca un adevărat șoc, mai ales că o întreagă familie își pierde viața, în urma acelei explozii, petrecute într-o zi de 13 iunie, la atelierul din Craiova al Alinei.

Ne e greu să acceptăm timpu-

riile plecări din lumea aceasta ale rudelor, prietenilor sau cunoscuților noștri iar cei ce rămân nu mai au cu siguranță alt reper decât credința și nădejdea în bunătatea și tainica iconomie a lui Dumnezeu.

Neîndoielnic, așa stau lucrurile și cu Alina Roșca despre care înțeleg, fără s-o fi cunoscut, din mărturiile celor care i s-au aflat în preajmă, că, dincolo de a fi o graficiană foarte talentată, era, în primul rând, un om de aleasă calitate. Încă o confirmare a adevărului că Dumnezeu își culege pentru grădina Sa cele mai alese flori... Uneori pașii celor rămași aici ni se intersectează în chip tainic cu pașii celor mai înainte chemați la El. Tot atunci, demult, o altă artistă și prietenă cu suflet ales, Anne Orban, îmi încredințează spre selecție și revizuire, în vederea editării unui catalog Alina Roșca, toate textele critice și cronicile adunate de familia graficienei.

Eveniment expozițional la Muzeul Național „Constantin Brâncuși”

Despre

Din ele aflu că și ea a fost redactor al revistei craiovene „Ramuri” unde, vreme de doi ani, am scris recenzii de carte și cronici. Iar profesorul și graficianul Mircia Dumitrescu, ce cândva mi-a îndrumat și mie pașii pe drumul spinos al artelor, i-a fost Alinei mentor în perioada formării ei ca plasticiană.

Când oamenii nu înțeleg rostul întâlnirilor dincolo de timp sau spațiu, le numesc „coincidențe”. Eu am însă ferma convingere că nimic nu e întâmplător.

Așa o cunosc acum pe Alina Roșca, indirect, prin intermediul celor scrise despre ea. Întâlnesc o colegă de generație despre care n-am știut mai nimic în timpul când ea își începuse afirmarea ca artistă.

Am bucuria descoperirii că l-a iubit pe Panait Istrati în chip rodnic, realizând atât de apreciate ilustrații ale volumelor „Codin” și „Ciulinii Bărgănelului”. Panait Istrati este unul dintre scriitorii mei de căpătâi. Dar cam atât cu „coincidențele”.

Alina Roșca și-a dedicat puținii ani ai vieții unui gen artistic deosebit de laborios: gravura, artă veche, cu îndelungată tradiție.

L-a aprofundat, s-a străduit să-i pătrundă tainele și să-i exploateze finalitățile.

Un text despre domeniul atât de vitregit astăzi al ilustrației de carte și despre meșteșugul gravurii, publicat de artistă în revista „Ramuri”, este expresia unei adevărate profesiuni de credință.

Spicuiesc doar câteva dintre ideile Alinei Roșca, atât de frumos și de cursiv exprimate: „*Parcursul textului literar te ajută să te apropii de scriitor și să înțelegi scopul opțiunii sale. Să înțelegi acel adevăr care este dincolo de textul literar și care a constituit mobilul creației scriito-*

rului. Cred că de la acest nivel trebuie să colaboreze plasticianul cu scriitorul.

Adevărul uman conținut de acel text trebuie căutat și simțit de toată lumea. Ilustratorul de carte traduce acest adevăr cu mijloacele sale plastice. El propune textului literar varianta sa plastică. Face un fel de regie, o regie imagistică a cărții, care uneori poate să nu respecte regia literară

Ilustrația este o metaforă încărcată de mister. Ea scoate în evidență laturi și semnificații ascunse, reale sau imaginare, ale unui anumit personaj, obiect, fapt. (...) A transpune un desen în gravură nu înseamnă a copia acel desen pe metal. E vorba de a transpune o stare, a retrăi acel desen, a regândi totul în materialul ales.

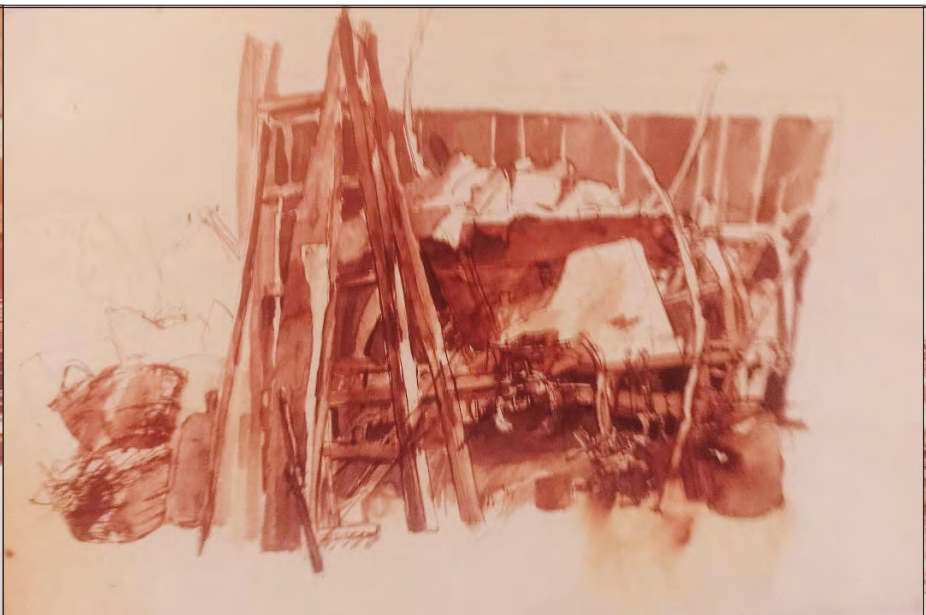
Desenul are foarte multă spontaneitate. Gravura se desfășoară pe un timp îndelungat, în etape tehnice, și există pericolul pierderii sentimentului ce a existat inițial în desen. În aceasta constă efortul gravurii: de a face metalul foarte maleabil, prin reveniri. O gravură poate fi la fel de bogată ca și o pictură. Este, de fapt, un fel de pictură în alb și negru”

Ce dovedesc aceste gânduri încredințate hârtiei este, dincolo de orice îndoială, că Alina Roșca a făcut parte din rasa din ce în ce mai rară a artiștilor care-și fundamentează sensibilitatea pe solide temelii intelectuale.

Considerată încă din timpul studenției unul dintre cele mai promițătoare talente ale generației sale, graficiana a ars mai multe dintre etapele date pe drumul spre afirmarea ca artist, consolidându-și meșteșugul prin raportarea la marea cultură.

Spiritul ei reflexiv și iscoditor este cât se poate de ușor de deslușit din felul în care înțelegea să-și alcătuiască ilustrațiile de carte.

Alina Roșca a contribuit la reșezarea graficii de carte pe locul cuvenit, după

neuitare

o lungă perioadă în care genul devenise doar un fel de „însoțitor” de rangul doi al textului literar.

Alina Roșca tratează ilustrația de carte ca pe un limbaj complementar al textului pe care nu-l însoțește, ci-l completează, căruia îi scoate la lumină expresivitățile subtile.

Nu întâmplător Marin Sorescu, unul dintre marii noștri poeți, căruia graficiană îi ilustrează o parte dintre poezii, afirmă că Alina Roșca „traducea de minune ideea în simbol plastic, realizat cu un adevărat cult pentru formele realului semnificativ”

Când a lucrat doar „gravură pentru gravură”, tânăra artistă și-a construit un univers propriu unde a contopit sugestiile venite din real și cotidian cu propriile trăiri și reverii.

N-a rămas indiferentă față de prezent, dar nici n-a lăsat neexploarate istoria, legenda, mitologia. Un fel de onirism liric al compozițiilor sale este dublat de inserțiile autobiografice între care amintirea casei bunicii din Gorj primește un loc semnificativ.

S-ar putea vorbi despre două tipuri de abordare în grafica Alinei Roșca: una clasică, supusă rigorilor tehnice și tematică și o abordare mai liberă, descătușată de orice „normă” venită din afara propriei sensibilități.

În prima serie de compoziții artista abordează teme predilecte picturii precum portretul, natura statică și peisajul pe care le transpune în limbajul gravurii, folosindu-se uneori și de tehnicile mixte. Aici se remarcă o deosebită acuratețe a desenului, interesul pentru semnificațiile subtile ale detaliului și un ascuțit spirit de observație, dar și acea convingere explicit formulată că gravura este „un fel de pictură în alb și negru”.

În mod special portretul are o deosebită forță de convingere, dincolo de aparențe, un chip interior al personajului reprezentat.

Al doilea tip de abordare din gravura și desenul Alinei Roșca ne trimite în zonele tănuite ale trăirii artistei în fața unui motiv preluat din real sau doar imaginat.

Atrag în mod special atenția acele compoziții cu subtile notații autobiografice unde personajele se desprind din trunchiuri de arbori, într-o metamorfoză urmărită coerent de la vegetal la uman.

Alina Roșca transmite astfel un mesaj venit în modernitate dinspre o civilizație a lemnului din care provine ea însăși prin bunicii gorjeni. Analogia om-arbore găsește în grafica sa o sensibilă meteforă plastică.

Este imposibil să nu deslușim în oricare dinte lucrările Alinei Roșca, indiferent de tipul de abordare, un tumult interior, un dinamism dramatic ce-i animă motivele și personajele.

Chiar și obiectele pe care ea le-a întruchipat plastic au o viață a lor, tainică, subtilă, ce nu rămâne neobservată, fiind apoi sugerată privitorului într-o manieră liric-onirică.

Alina Roșca aparține unei strălucite generații de graficieni și gravori români formați la școala Institutului de Arte Plastice din București.

Dacă cei mai mulți dintre colegii ei sunt astăzi nume de referință ale plasticii noastre, ea n-a avut răgazul să fie asemenea lor.

De aceea avem datoria față de memoria acestei artiste să-i facem cunoscută creația condensată în puținii ani câți i-au fost îngăduiți pe această lume.

Spre neuitarea Alinei Roșca să încercăm să-i privim și să-i deslușim sufletul pus în opera ce ne-a rămas de la ea!

Luiza BARCAN

Ministerul Culturii
Muzeul Național „Constantin Brâncuși”

NOAPTEA Muzeelor

Mircia DUMITRESCU

Expoziție de grafică

Alina ROȘCA

Muzeul Național „Constantin Brâncuși”
Vernisaj: sâmbătă, 17 mai, ora 20:00, Noaptea Muzeelor
Coordonatori: Denisa SUȚĂ și ZuZu CARATANASE (curator)
Adresa: str. Victoriei, nr. 2, Târgu Jiu, Gorj / 17 mai - 17 iulie 2025

Logo-uri: Magic TV, MODERNISM, ARTE, etc.

Alina Roșca a fost unul dintre marile talente în noua grafică românească, viguroasă în destin și cu dezinvoltură în viziune. I-am apreciat mult gravurile care făceau o fericită atingere cu poezia, traducea de minune ideea în simbol plastic, realizat cu un adevărat cult pentru formele realului semnificativ. Era un suflet candid, se strecura printre oameni cu discreție și gingășie.

Trecerea ei atât de fulgerătoare prin viață a lăsat o operă plină de promisiuni și adâncă părere de rău a tuturor celor care au cunoscut-o.

Marin SORESCU

Dragă Alina, ai început ca un alergător de cursă lungă. Nu aveai de ce să te grăbești, știai că meseria pe care ai început să o faci era o muncă revelată. Știam că o să scapi din captivitatea grelelor responsabilități cotidiene, drumul era al dinților zâmbiți într-o întristare...

Mircia DUMITRESCU

Adevăratul înțeles al cuvântului ortoman, în balada „Miorița”

te” de grecescul *Orthos* (*drept*) și provine dintr-un prototip *arta*, prezent și în cuvintele *bard* și *barză*, cuvinte ce evidențiază culoarea *albă* și valorile spirituale ale respectivei culori simbolizând *puritatea*, capacitatea de fi deschis sufletește, în chip deosebit, spre cele divine... Toate sensurile cuvintelor legate de tema *arta* se cuprind în trăsăturile și funcțiile zeiței Artemis. Între aceste sensuri se impune în mod special acela al *purității* și *castității*.

Se poate deduce, prin urmare (și prin adverbul *mai* din sintagma „că-i mai ortoman”) că tovarășii ciobănașului (tot *ortomani* și ei, dar într-un grad mai mic) erau de fapt niște „rezerve” ale sale, apte a-l înlocui în cazul în care jertfa lui nu era primită. În explicarea versului „Și de-a fi să mor” nu s-a ținut cont de amănuntul menționat de Herodot - în legătură cu trimiterea Cavalerului Trac, în calitate de mesager, la Strămoși - și care era definitoriu în ritualul pomenit de el: „iar de nu va muri, ei îl lasă pe acesta hulindu-l cum iaște om rău, și aleg pre altul de-l trimite acolo”. Nota melancolică și elegiacă a poeziei *Miorița* este generată de incertitudinea firească a ciobănașului în ceea ce privește izbânda sa ca mesager al colectivității, iar gândul că s-ar putea să nu fie pe placul Zeiței îi umbrește bucuria de a fi fost ales pentru sacrificiu.

O altă greșală perpetuată mai ales prin intermediul manualelor școlare privește *viitoarea nuntă* a ciobanului considerată drept o *alegorie a morții*. Precizăm faptul că moartea *sacrificială* a unui tânăr (băiat sau fată) a avut întotdeauna sensul unei *nunți* a victimei cu zeitatea adorată. Numai căsătoriile oamenilor cu zeități, ce se înfăptuiau prin moartea ritualică a subiecților umani, pot fi denumite pe deplin *hierogamii* (nuntirea *ssfântă*) a oamenilor cu zeități la influențat, apoi, ritualul de înmormântare a laicilor tineri încă nelumiți). „Mândra crăiasă” din *Miorița* nu este moartea, ci zeitatea (o zeitate a vegetației) așa cum va arăta ea după nuntire.

Dintr-o „prezență” îmbătrânită (constrânsă, deci, să plece în căutarea „mirelui”), ea va deveni, prin nuntire, „a lumii mireasă” și, odată cu ea, va întineri din nou și se va face la fel de frumoasă întreaga natură.

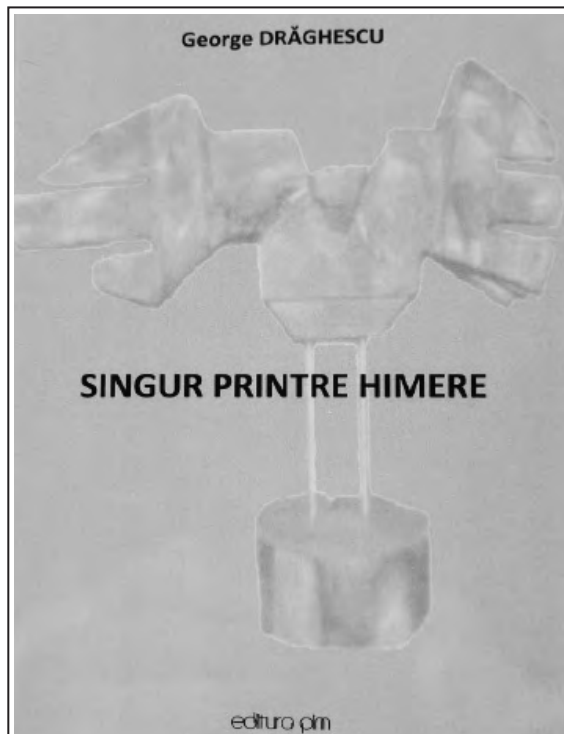
Descrierea amănunțită a ritualului de înmormântare și a nunții (o nuntă cosmică) va fi avut o valoare *magică* (*descrierea efectului dorit!*) menită să asigure izbânda sacrificiului. Pregătirea victimei era oficiată de o preoteasă cu mască de oaie. Rugămintea ciobanului de a-i spune zeității îmbătrânite că la nunta lui *a căzut o stea* are o semnificație foarte clară: zeita trebuie convinsă să accepte mirele întrucât el a fost desemnat, printr-un semn ceresc, „să o salveze”. Atât prezentarea faptelor ca *împlinite* (și reușite), cât și precizarea că ele trebuie aduse la cunoștință ciobanilor („rezervele” ciobănașului), oilor și „măicuței”, în mod *curat* (adică fără ezitări, cu toată încrederea în izbânda nuntirii cu zeita, în relatarea faptului *potențial* ca *deja petrecut*) se constituie într-o firească strategie de factură magică. Atât în magie, cât și în religie (în felul în care și-o asumă „misticii”) actul de a voi constituie baza pătratică a reușitelor. Preliminariile acestor experiențe mistice (magice și religioase) sunt dependente de voința hotărâtă a *subiectului*.

Indiferent de durata și modalitatea în care se împlinesc dorința (prin conversiune promptă sau prin manevre mai încete), ceea ce contează în primul rând este (nu numai în mistica superioară, ci și în magie) *actul de a voi*, adică «*acel „s-a împlinit deja” al intenției*».

În absența acestei condiții apriorice nu sunt posibile nici transa mistică și nici extazul păgân (precreștin). Pe scurt, ciobănașul din *Miorița* era și mai ortoman și, totodată, și mai bogat. Era, așadar, cel mai reprezentativ, în colectivitatea din care făcea parte, sub ambele aspecte (corelative).

Mircea BÂRSILĂ

În toate comentariile din manualele școlare (dar și în studiile de specialitate!), cuvântul *ortoman* - din distihul „Că-i mai ortoman/ Și-are oi mai multe” - este explicat, după Dictionarul lui Lazăr Șăineanu (și nu numai după acesta!), astfel: „ortoman” înseamnă „bogat”, „cu oi mai multe”, „viteaz”... O atare explicație ignoră cel de-al doilea vers al distihului menționat, făcându-l, în consecință, un vers tautologic. Adevăratul sens al cuvântului *ortoman* a fost căutat (și găsit!) de eruditul Bogdan Petriceicu Hasdeu (vezi *Istoria critică a românilor*, Editura Minerva, București, 1984, pp. 400-401. Plecând de la afirmația lexicografului Esichiu că *arta* avea, la perși, trei înțelesuri (*mare*, *luminos* și *viteaz*) și de la informația lui Herodot (*Istorie*) potrivit căreia numele antic al perșilor a fost *Artaiai*, *arta* însemnând în limba lor „ceva mare”), Hasdeu a ajuns la concluzia că *orto* din cuvântul *ortoman* „s-a născut” dintr-un prototip *arta*. La mulți autori din vechime cuvântul *artad* însemna *drept* (ca și *ortos* la greci). Mai multe cuvinte medo-persice (nume proprii) corespund lui *arta*: *Artabardes* („cel foarte bun”), *Artabarzanes* (*arta* + *berez*, „cel foarte strălucitor”), *Artaxerxes* (*arta* + *khšatra*, „rege, mare rege”), *Artasyras* (*arta* + *sura*, soare, „luminos soare”) etc. B.P.Hasdeu conchide că *orto* (din cuvântul *ortoman*, *orto* + *man*) este „independin-

Reflecții

Sensibilitatea este harpa inimii.

N-o să intri niciodată în depresie, atunci când reușești să te cunoști pe tine însuși.

Nu cred că Diogene a căutat un om, ci ideea de om.

Nu mi-e frică de moarte, ci de umbra morții apropiatălor mele.

La naștere, țipătul unui copil e o notă muzicală; o notă primordială.

Sentimentul de vinovăție te așează lângă bolovanul lui Sisif.

Scriu aforisme nu ca să-i judec pe alții, ci ca să mă judec pe mine.

Să fii un limitat al frustrărilor tale e o decădere.

„Prietenia are sens numai atunci când nu ești ca prietenul”. (Cioran) La fel și-n dragoste.

Neîmplinirea e liniștea în fața lui Dumnezeu.

George DRĂGHESCU

Să strângem soarele poeziei în brațe cu Andrei Novac

1. Metoda pasajelor și a mesajelor paralele

Andrei Novac începe să confirme, să se maturizeze, să-și clarifice atitudinea față de facerea poeziei. Cu acest aspect teoretic mai simțeam eu că îmi e dator. Pururi tânăr, dezinvolt, însoțit în ape rezezi de munte. Vrea să „deturneze” poezia în happening cu orice preț. Eu încerc să-l încredințez că statutul adevăratei poezii își conservă legile clasice; acelea pe care le reformulează și T.S. Eliot ori Ezra Pound, Varujan Vosganian sau Gabriel Chifu. Pornind de la propria-i inocență, paradiziacă, Andrei Novac atacă marile probleme ale umanității în maniera lui Nichita Stănescu; adică se încrede într-atât în cuvânt încât se bazează constant pe încălcarea lui simbolică. Se mai bizuie totodată pe propoziții scurte, care-și comunică rapid, ferm și clar mesajul; care-și resetează arsenalul metaforării discursului liric (mai exact antiliric, ca apele limpezi ale unui lac glaciar).

Antoine Compagnon afirmă undeva că prin metoda pasajelor și mesajelor paralele poezia poate glisa profitabil de la «individuum est ineffabile» la plural și la serial, și de acolo atât la diacronie cât și la sincronie ^[1] Adică - explic ca hermeneut încercat ce sunt - orice alegorie trebuie să poată fi verificată printr-un pasaj interpretabil în mod literal. Paralelismul cuvintelor și paralelismul lucrurilor nu se mai opun în textul lui Andrei Novac; în poeticitatea-i mereu grăbită, își extinde metoda și la paralelismul intenției, la paralelismul legăturii între cuvinte (care desemnează o identitate de construcție, un pattern, un motiv, topos).

Astfel că în „Memento” (2023) ^[2] și în „35”, Andrei Novac renunță parțial la postmodernism, acceptând în sfârșit transmodernismul, sublimul, sacrul, chiar transreligiosul și transmodernismul, pere-

tr-o alchimie spirituală discretă, aparent incidentală pe un ecran panoramic vizibil, suport imaginant al unor semnificații suspendate, abstruse, în forme geometrice de cub, inspirate de pictopoezie, de lettrism à la manière de Isidore Isou, de dicteul poeticității concretiste ce-și refuză metafizicul cu obstinație programatică ^[3].

Și totuși din cioburile mari ale oglinzilor realului diurn-nocturn sângele tâșnește melancolic, crucile din cimitir execută un dans melancolic, dar scurt, poetul acuză „tensiunea stranie a zilelor care vor veni”. O stranietate puternică învăluie culorile de lumină care-i recompun poetului târuguian viața, „cărămidă cu cărămidă până aproape de sfârșit”. În inima lui absolutul manolic tresare mereu, cu efecte ireductibile ori care convertesc sufletul la o posibilă transreligiozitate a unor „oase albe” care transpore din clasi-

3. O operativitate lirică fulgerătoare

În „35” Andrei Novac transfigurează „povestea nespūsă a unei revoluții”; o face în aceeași atmosferă stradală, ubicuă, perversă, pe alocuri infernală, alături reveriant-elegiacă; nihilismul european capătă retorici entuziaste, de un retoric avântat ca pe baricadele lui Victor Hugo din „Mizerabilii”. Spectacolul vieții jertfite și al morții pentru dobândirea libertății e teribil: „pe scheletul fiecărui strigăt zac grămezi mari de gloanțe”; „lumina este construită din corpuri umane, gloanțele lovesc viața, trandafirii ruși se usucă după câteva zile”.

Poetul se reîntrupează cu fiecare personaj sacrificial și strigă sugrumat și sublim: „în mine se rostogolesc și sânge și cenușă, eu am rămas frumos, eu lupt pentru tine și pentru limitele lumii, aud fiecare viață, fiecare groapă închisă, fiecare strigăt curat de libertate”. Ca și Byron ^[4] acest imberb și mereu motivat politic și civic Andrei Novac promovează militantismul veticinar cu un romantism resurectat istoric, semnificând ruptura cu vechile mentalități, căderea unei alte Bastilii, spulberarea oricărei tiranii, răzvrătirea

împotriva oricărei dictaturi, înlăturarea oricărui autoritarism de sorginte grotescă. Și ca și Maiacovski ^[5] același „tribun al poporului” Andrei Novac scrie cu o operativitate lirică fulgerătoare. Opera i se comunică prin cuvinte-proiectile. Poezia lui acționează bubuitoare, cu descărcări totale, asupra temeliiilor înșeși al lumii îmbăcșite de un comunism maladiu, tembel; ca și Ion Monoran poetul se angajează într-o „poezie care încă se mai scrie” ^[6].

Spirit destul de rebel și ultraperformant în accepțiunea academică, vadește insurgența salutară a unui discurs voluntar, patriotic sincer, autobiografic prin substituție în numele fiecărui erou elogi- at, imnificat, fructificat în numele unei conștiințe exacerbate, vizionare, civico-social, care intră în acțiune periclitându-și destinul personal în slujba comunității, ale cărei probleme - ce par insurmontabile - pe care luptătorul, revoluționarul e capabil, numai el, să le găsească o soluție.

4. O poezie avidă de concret

Gheorghe Crăciun definește limba- jul poetic prin opoziție cu limba comu- nă: cu modelul limbii vorbite. Limitele banalității nu-l intimidează pe un poet care se simte capabil să le dea la întors. Adică în orice nimic banal zace un nucleu/ un arheu/ poetic care te proiectează într-o suprarealitate deseori magnifică. Asemenea unor Louis Aragon, Paul Élu- ard, gorneanul Andrei Novac, inițiatorul „Noptilor de poezie” de la Târgu Jiu, pă- strează imaginea spontană, neprevăzută, care-i cade sub condei surprinzătoare, în jerbe inextricabile; imaginea vizuală supune inefabilul simbolist unui proces în care cuvântul însuși e o realitate vie, are putere creatoare; farmecul poemelor sale revine dintr-o artă simplă, aparent „facilă” și dintr-o tematică veche de când literatura este o formă de manifestare a libertății. Privirea, în poezia lui Andrei Novac, acționează asupra lucrurilor ca o provocare spre lumină și claritate.

Scriind o poezie avidă de concret, Andrei Novac își reconotează pasiunea pentru expresia nudă a faptului trăit ak- meistic. Metafora, comparația se retrag în adâncul versului, bravând metonimic și perifrastic. Astfel „copiii desenează cu sânge peste dalele de granit cuvântul: Li- bertate”; „pământul începe să facă mici pauze de respirație pe treptele care urcă spre Dumnezeu”; „porumbeii se strecoară printre găurile făcute de gloanțe”; „Ro- mânia este o livadă cu cireși înfloriți”; „oamenii se preling peste străzile spar- te”; „un schelet uriaș de visuri e rupt pe străzile din București”; „doar moartea este definită firesc ca un parc prin care iluziile noastre înfloresc iarnă după iarnă cu tandrețe și răbdare”.

5. Răspuns comenzii sociale

Andrei Novac posedă acea conștiință impozitivă ca și, de exemplu, Osip Mandelștam; căci în orice unitate sono- ră semnificativă percută o atitudine- idee, enunțuri concentrate în formule lapidare, „filosofii” filtrate cerebral și sentimental totodată; prin urmare avem

de-a face cu o poezie dramatică, afectivă, convulsivă și dureroasă. Poetul e un citadin cu nostosuri aristocratice, care reactivează figura unui înstrăinat de lume ci nu compactat în ea; „poetul se plimbă cu cădelnița în mână printre mese, lumă- nările ard timpul prezent”; „imaginația este selectivă, se strecoară prin alte vieți, alte stări, alte limite împreună”; „tinerețea oamenilor este o bătălie inter- minabilă, o călătorie prin loviturile coti- diene, viața nu se împarte în silabe, din ea rupe toată lumea”; cu „nostalgile-i compulsive”, Andrei Novac și-a cucerit o poziție respectată în poezia actuală și în plan moral și în cel artistic/estetic, fie și când a dat răspunsuri comenzii sociale. Poezia lui are o concepție largă, integra- toare, urmărind, ca și Mircea Cărtărescu odinioară, totalizarea existenței; evolu- ează paradoxal, agitator al mulțimilor dar cu discreție, punându-și mereu în lucide paranteze subiectivitatea debordantă; în consecință frumusețea discursului poetic traversează camerele imaginare ale tutu- ror așteptărilor cititorilor de poezie, înal- tă, tandră și distantă, conștiința doarme deșteptată și beată de fericire, nu există câmpuri mai întinse de durere, lumea o să învețe să creadă, Dumnezeu răsare din fiecare dintre noi, oamenii își văd propria luciditate, întorc tăcerea pe dos căci co- munismul a ucis și speranța ruinând ire- parabil viitorul, dreptatea nu poate să vindece copiii născuți din ură ș.a.m.d.

Ion POPESCU BRĂDICENI

^{1.} Antoine Compagnon: Demonul teoriei. Li- teratură și bun simț; traducere de Gabriel Mari- an și Andrei Paul Corescu; editura Echinox, Cluj, 2007, pp. 78-82.

^{2.} Muriel Augry, Andrei Novac: Memento: Orizonturi numite/ Săptămâna în care ploaia s-a oprit; Les éditions. Transignum, 2023, Paris.

^{3.} Andrei Novac: 35. Povestea nespūsă a unei revoluții; editura Veltant, București, 2024.

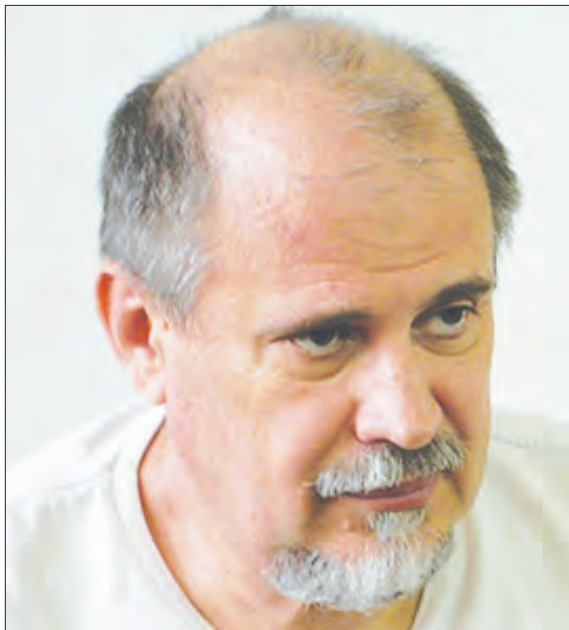
^{4.} Marcel Raymond: De la Baudelaire la suprarealism; editura Univers, București, 1998, pp. 214-224.

^{5.} Harold Bloom: Canonul occidental. Cărțile și școala epocilor; traducerea: Delia Ungureanu; prefață: Mircea Martin; editura Art, București, 2018, pp. 15-19.

^{6.} George Gordon Byron: Poeme; în românește de Virgil Teodorescu; prefață și tabel cronologic de Dan Grigorescu; B.T.P., editura Mi- nerva, București, 1983.

^{7.} Vladimir Maiakovski: Vladimir Ilici Lenin. (Poeme); în românește de Cicerone Theodores- cu; prefață de Vladimir Streinu; tabel cronolo- gic de Maria Șianu, editura Minerva, București, 1970.

^{8.} Ion Monoran: Dragă Poezie; ediție în- grijită de Viorel Marineasa; editura Humanitas, București, 2023.

Printul Arsenie

La un moment dat, copilă fiind de nici șaisprezece ani, a făcut o pasiune irezistibilă pentru printul Arsenie, fratele mai mic al viitorului rege Petru. A fost surprinsă și ea de acest impuls de nestăvilit, cu atât mai mult, cum, la început printul nu i s-a părut un tip frumos, de luat în seamă. Acesta, deși ea era foarte plăcută la privire și se evidenția printre tinerele de la curte, inițial nu o prea băga în seamă observând marginal, lupta cu ceilalți tineri din grupul palatului. Dar cum a dansat-o impecabil, pentru prima dată la unul din cunoscutele baluri ale Curții, între foșgăiala a sute de invitații, a avut premoniția relației lor inevitabile și magnetul puternic al trupului printului care adesea se lipea de ea încât îi simțea mădularul erect, dur, acoperit de stofa albă și moale a nădragilor militari, strâmți pe coapse, ornați cu găitane în fir de argint și vipuști late de culoarea roșu aprins, trezind în ea un fior și o dorință de care nu prea avusese parte deși, influențată de poveștile celorlalte fete din grup, se visa noaptea făcând ceva care părea a fi dragoste fizică. După impetuosul dans de la bal a durat o perioadă în care bărbatul cu care se iubea în vis era fără dubiu printul Arsenie deși nu reușea niciodată să-i vadă clar fața. Sentimentul realității era așa de limpede, încât se trezea noaptea plină de sudoare, cu organul în contracție, cu picioarele desfăcute și cu mâna dusă între ele pentru a pipăi acțiunea unei năluci. Apoi am auzit din gura matusii, la o masă de Izvorul Tămăduirii, plină cu neamurile numeroase ale familiei care ciocneau ouă roșii, cum acesta a fost primul bărbat din viața ei, deflorând-o într-o împrejurare cel puțin stranie, rătăciți fiind, în cursul unei vânători, de grosul grupului, pe un început de furtună, într-o capelă abandonată a unui vechi cimitir de țară la marginea unei păduri de stejari. Crengile bătrâne aproape că îmbrățișau capela, iar rădăcinile lor o ridicaseră într-o parte și-i smulseseră ușa. Urmele de sfinți șterși de vreme de pe pereți îi priveau, ochii sclipindu-le neliniștiți în fleșurile de lumină ale fulgerelor, într-un fel îngrozind-o pe Virginia, dar dorința era așa de mare că nu a dat înapoi nici o secundă, a strâns din dinți și n-a scos un suget deși o dureau, o durere vie în anumite momente, dar era o durere nouă, suportabilă, amestecată cu o plăcere intensă care a copleșit-o chiar de atunci.

Printul a înțeles; copila îl iubește necondiționat din moment ce și-a pus toate armele jos. N-a mai putut-o părăsi fiindcă i-a mărturisit că se va sinucide dacă va fi lipsită de prezența lui intimă. După o perioadă scurtă de câteva zile, Arsenie a realizat că s-a îndrăgostit de ea și s-a întrebat cum de a putut fi așa de crud înainte cu sufletul unei fete orfane atât de deosebite, de atrăgătoare. El era un tânăr ofițer de cavalerie în armata țaristă a lui Alexandru al III-lea, dar venea destul de des acasă având concedii foarte lungi. Mătușa ținea un fel de jurnal pe mai multe caiete cu foi veline pe care și le linia singură, unde, dacă era să-i dai crezare, erau informații neprețuite despre Balcani și despre încălceala greu de pătruns a o mulțime de mari familii puternice din această zonă încă din perioada când turcii făceau le-

gea pe aici. Singurul care avea acces la acest jurnal era unchiul Ferdinand, căci doar el mai avea cheia sertarului unde erau puse. Odată, muncit de o mare curiozitate, când erau plecați amândoi câteva zile la Constanța, i-am șterpelit cheia unchiului din locul secret unde aflasem, printr-o adevărată minune, că o ascunde și astfel am dat de o groază de informații care mai de care mai atractive, mai degrabă povești ce mă înflăcărau, încât aproape că mă hotărâsem să scriu un roman al cărui succes îmi părea asigurat. E neîndoios că am moștenit talentul de povestitor al bunicii și cum pe mine nu mă sperie coala albă, sunt dispus să mă lupt cu ea dându-i să înghită tot felul de năzbâtii. Una din povești părea senzațională. Mătușa mărturisea că a rămasă însărcinată, dorind să-i facă un copil printului cu orice preț, cadou de care acesta nu trebuia să știe decât mult mai târziu când formele îl vor trăda. Când cadoul a luat proporții și, părând de anturaj, s-a aflat despre situația ei, a fost dusă cu minciuni și lingusele la curtea Muntenegrului să nască, căci de acolo se trăgea Zorka, cumnata printului care fusese prințesă muntenegreană și murise la 25 de ani încercând să dea naștere ultimului copil. Dar după ce a stat câteva zile acolo, într-o mănăstire, a fost urcată pe un vapor și dusă mai departe, în Elveția, la Lausanne, unde a dat naștere unui băiat pe care a fost împiedicată să-l vadă și care a murit imediat, după spusele temnicerilor ei. Nu l-a crezut mort niciodată. Simțea în inima ei de mamă că băiatul trăiește undeva în lumea largă. Una din moașele criminale, s-a milit într-un final de ea, și i-a mărturisit că responsabilității acestei nașteri intenționează să ducă băiatul undeva în Anglia sau America. În urma acestui avort criminal, chinuitor fizic dar mai ales psihic, pe care ea la catalogat și ca un malpraxis, s-a ales cu o traumă ce o va urmări toată viața; nu va mai putea face niciodată copii. Copii care ar fi încununat rodul străduințelor sale în arta erotică.

Mărturisea în jurnal că marea ei greșală a fost că n-a fugit când încă se putea, dispărând pentru o perioadă mai lungă în lumea largă. Pe atunci putea trăi și numai din bijuteriile lăsate de familie în mai multe bănci elvețiene. Frumusețea și spiritul ei i-ar fi permis oricând să-și ia un soț de calitate. Dar îl iubea prea mult pe print și nu se îndura să se despartă de el, deși nu înțelegea unde fusese și cum putuse sta pasiv când dispăruse răpită de călăii curții. O frământa întrebarea: oare fusese părtaș la această infamie, mai ales că foarte curând acesta plecase la Sant Petersburg, unde îl chema regimentul lui. Acolo s-a înșurat cu o rusoaică din nobila și foarte bogata familie Demidov, cu care a făcut un băiat, Paul, devenit regentul Regatului Iugoslaviei. La întoarcerea din Elveția nu l-a mai găsit. Scrisoarea pe care printul, nevoit să plece, o lăsase la o așa zisă bună prietenă a ei nu i-a mai fost dată.

Fusese distrusă de prietena care se dovedise invidioasă. Mătușa consemna că printul Arsenie se nascu-

se la Timișoara și știa bineșor românește, mai precis vlahă, căci bunicul său de pe tată, Karageorghe Petrovici, fusese vlah din Macedonia și sfârșise decapitat de turci după ce răsculase Serbia împotriva acestora. Și tot la Timișoara murise tatăl lui și al regelui Petru, Alexandru Karageorghevici, primul print sârb al acestei dinastii. Pagini întregi din poveștile spuse de print erau consemnate de mătușa Virginia, în cele mai mici detalii. Mătușa Virginia dedica o mare parte din spațiul caietelor sale refugiuului lor amoros în casa unui negustor de cai, pitită într-o pădure pe malul Savei, lângă Zemun. Mătușa nota, rețin pasaje întregi: „Eram deosebit de frumoasă și printul deosebit de viril. Intram, ținând strâns dorința în trupurile noastre, dureros, gata să curgă, într-o odaie albă, mobilată simplu, rustic, cu peretele estic ornat de icoane din care sfinții ne priveau zâmbitori și aprobatori, cu un pat mare acoperit de fiecare dată de albituri curate, călceate, parfumate, două perne țepene cu răuri și dantele, un cufăr pictat unde n-am știut niciodată ce conține căci era ferecat cu lacăte grele, vechi, o masă zdravănă parcă atunci ieșită din tâmplărie cu mirosul ei înconfundabil de rășină, pe ștergarul căreia nevasta negustorului, o mută, ne așeza mâncarea atât de gustoasă gătită într-o casă normală lângă care puneam o sticlă de șampanie, peșeme adusă de Arsenie. Pe masă găseam două cani pântecoase și un ulcior, într-una era un braț imens de flori de câmp, mirosul lor suav și afrodisiac umplând fiecare moleculă de aer din cameră, iar în cealaltă, lapte covăsât de oaie de care eu, cu mofturile de atunci, nu mă atingeam, dar pe care îl bea cu nesățiu iubitul meu încă de când intram. Combinația laptelui covăsit cu șampania în digestia printului, îmi va rămâne un mister pentru totdeauna. Urciorul era plin cu apă de la un izvor din apropiere lângă care de multe ori ne sărutasem.

Conținea un magnetism erotic pe care nu-l descifram și care parcă mă îmbăta. Pe trei sferturi era smălțuit și pictat în stil popular cu un șir circular de ochi incrustați în pene de păun, ochi care câteodată, în semiobscuritatea generată de mica flăcără a lămpii, păreau reali și înfricoșători. Dar, apropiindu-mă de vas, și luându-l în mână senzația stranie pierdea. Era pur și simplu un smălț elegant pictat. Alături de masă se afla un fel de comodă pe care era pusă o mașinărie muzicală, ceva între gramofon și patefon.

Tot muta ne făcea focul cu mult înainte de a veni, ne puneam lucrurile la uscat când era vremea ploioasă, îi umpleam printului pipa și aprindeam sfeșnice cu lumânări parfumate. Se numea Dubravka, așa îmi spuseseră Arsenie, dar negustorul o chema Ruzica. Doamne, ce frumoasă mi se părea! O femeie tânără, de o frumusețe simplă, dar foarte, foarte atrăgătoare, suplă, cu sânni tari purtători ai unor sfârcuri înfiorate ca niște cuie pe sub cămașa de in, îmboldind-o extrem de vizibil, cu părul întunecat, bogat, prins în coadă de cal cu o clemă verzuie în formă de gușter și ochii negri, pătrunzători, vigilenți. Buze carnoase, dantură impecabilă. Îi vedeam degetele lungi, nobile, de la mâini, dar și de la picioare, îngrijite, date tot timpul cu oă proaspătă și mă întrebam cum Dumnezeu lui ființa asta poate avea grijă de cai, cum poate intra cu asemenea picioare fine într-un grajd. Când Arsenie o chema, trezind în mine sentimente de dureroasă gelozie, îi masa pulpele, căci el spunea că suferă de o boală a căreilor întâlnită la cavalerie. Gelozia mea atinge cote maxime când la sfârșit ea i le săruta într-un fel de șagalic respect, dar eu vedeam din privirile ei că nu era doar respect. Lucru care în curând va ieși la iveală. Pe jos podeaua era din cărămidă pusă pe latura îngustă, aranjată în interesante forme ortogonale, pe care erau trântite niște blănuri de urs unde, adesea, în focul dragostei coboram din pat iubindu-ne pe ele. Altădată, după câteva încleștări amoroase, ieșeam în curte, printul lua din grajd unul din caii negustorului, mă prindea de brâu și mă sălta cu el în șa zburând la galop pe potecile întunecate ale pădurii”...

Cristian George BREBENEL

Jurnalul unui fals polemist

18 februarie

Aproape două săptămâni cu prof. Gheorghe Vlăduțescu și cu asistentul lui, Sabin, în Franța: Lyon, Dijon, Paris. La Universitatea Lyon 3, seminarul internațional de estetică, foarte bine organizat de J.-J. Wunenburger, cu o conferință despre Brâncuși (cazați la Residence Villemanzi). Sunt surprins de atâta metafizică. Revăd vechiul Lyon, Cartier „Saint Jean”, „La Fourvière”. Duminică pe 8 februarie la Pérouge (sat medieval) cu J-J W și Catarina Sant'Anna. Îl regăsim pe J-J foarte activ. Catarina, extraordinară! Tot timpul în bună dispoziție și virulent antiamericană.

La Dijon întâlniri cu M. Perrot, Ramona Boca-Bordei, Pierre Guénancia, R. Quillot, Rodriguez (fenomenolog), Bastit (aristotelician). La Paris întâlniri cu vechii prieteni, Dragu și Claude. Stau în apartamentul lui Claude. Cumpăr, ca întotdeauna, cărți de la „Gilbert Joseph”. Joi 12 februarie o plimbare cu mașina prin Normandia la Argentan. Claude și Dragu îmi arată câteva orașele distruse aproape în întregime de nemți, acum refăcute.

Dragu e furibund împotriva lui Eliade. Susține nu numai că acesta ar fi votat la Tg-Mureș moartea lui Iorga (mărturia lui Nae Caranica cel care a participat la asasinarea istoricului), dar și că istoricul religiilor ar fi condus din umbră Legiunea până la moartea sa în 1986. Argumentele mi se par exagerate. Presupunând că așa ar fi fost, iar Eliade și-a șters urmele, nu putea să riște prin a accepta, în același timp, șefia Legiunii (chiar dacă într-o discreție totală) în exil.

Mi-a apărut, în sfârșit, cartea la Paideia (*Logica pharmakon-ului*).

19 februarie

Să scriu o carte despre recuperarea sacralului pentru istoria la Eliade. Eliade nu propune o ontologie primitivă ca reînnoire a păgânismului, ci o recuperare a păgânismului pentru istorie. Eliade - pentru o filosofie a istoriei prin antropologia simbolică. O lucrare despre homosexualitate ca feminitate? Homosexualii sunt natuiri cvasi-feminine? Utopii pozitive și utopii negative. Antiutopiile.

20 februarie

Despre o filosofie a darului: 1. Darul în mitologie și religie. 2. Darul ca operă de artă. 3. Darul în metafizică. 4. Darul ca sacrificiu.

21 februarie

Sub spectrul monitorizării progreselor României în procesul de negociere la UE. Din nou ultimii.

Proiect pentru o istorie a utopiei românești. Sau mai bine: „Utopie și antiutopie în istoria românească”.

22 februarie

Mâncătorii de cadavre. Așa s-ar putea intitula intelectualii care se hrănesc cu resturile marilor spirite. Fără îndoială că Eliade se face vinovat de multe păcate de tinerețe, pe care poate și le-a trecut sub tăcere. Nu și le-a ascuns pentru a le perverti, ci pentru a nu-și compromite cariera după război. A face carieră, însă, din stigmatizarea întregii opere pe considerente ideologice sau ale „politicii corecte” este o lipsă de vână intelectuală și o dovadă de lășitate care nu are nici o legătură cu opera. Poti face istorii spirituale numai cu biografii? Nu este suficient să fi hărnicuț ca să ai acces la sens.

Evreii vor să introducă învățarea *Shoah-ului* în școli. Nu e rău. Am o întrebare: despre Eliade ar trebui să învățăm până la uitarea lui definitivă că a fost legionar și antisemit? În noi trăiesc atâtea personaje! Unele ar trebui judecate pentru crimele pe care le-au comis? Ne vom transforma toți în criminali?

Rătușca cea urâtă de o televiziune de cumetrie, care „face” acum facultatea, s-a apucat, cum îi este obiceiul, să lingă cadavre arătând cu degetul pe alții, care le-ar fi gustat cu adevărat. Unii țărani dintr-un sat au crezut că au probleme cu morții (îi băntuie!) și au aplicat un vechi ritual al strigoiului, bând din apa în care s-a topit o parte din cenușa inimii unui mort. Astfel... s-au vindecat! Probabil o să fie condamnați pentru profanare, iar ei n-o să știe niciodată de ce. Ceea ce este grav, este faptul că lucrurile sunt prezentate într-o lumină așa de nefavorabilă bieților țărani analfabeți, încât ai impresia că rătușca a găsit dușmanul absolut al Dreptului românesc în persoana acestor amărâți, uitați de D-zeul culturii și al emancipării (universitare!), pe care Dumnezeu i-a fumat-o... Ce deșteaptă ești, țăto! După ce le-a murit un

apropiat, soț, tată, unchi, apoi au suferit de vedenii și de strigoi, probabil și de aplicarea legii profanării, după ce sunt prezentați știrbi, bătrâni, prost îmbrăcați, mai avem și pretenția că ei sunt țapii ispășitori ai tuturor neîmplinirilor noastre recente, plimbându-ne în Mercedes printre superstițiile și nenorocirile lor. Ce le-a oferit viața celor care s-au născut în plin război, au trăit colectivizarea comunistă și agonizează acum în interminabila, dar „emancipată” tranziție?

23 februarie

Gerard Sondag va veni să conferențieze la Craiova în mai. Danielle Rocha Pitta îmi solicită proiectul pentru ziua de conferință din Brazilia, la colocviul din octombrie. Maryvonne Perrot organizează conferințele Bachelard la Dijon. Zilele acestea rinocerii se pregătesc de alegeri.

24 februarie

Sper să-l conving pe Bănușiu de necesitatea unei colecții imaginare și raționalitate la Paideia.

26 februarie

A apărut, în sfârșit, „Logica pharmakon-ului”. Arată bine. Directorul editurii este sceptic că vom putea tipări curând cărțile din ciclul imaginarului. Editura trece prin criză financiară. Cred că o să iau legătura cu Polirom pentru Wunenburger.

27 februarie

Un documentar pe Arte, reluat de Antena 1, cu privire la Revoluția română. Este dedicat poporului român, însă are ca temă complotul CIA. Românii sunt reduși la câteva secvențe primitive și oligofrene, manipulate de CIA. Mai mult, documentarul încearcă o reabilitare subtilă a lui Ceaușescu. Nimic despre KGB. Recunoaștem aici antiamericanismul de stânga francez și nu numai...

Rinocerii și-au ales conducerea și-au făcut un chef. Urmează restul...

5 martie

Din păcate mă mișc într-un univers de efemerinde, cum ar spune Noica. Nu mă mulțumește nimic din ce fac. Am devenit un fel de casnic în cultură. Cel mai mediocru gen de ratare!...

8 martie

Să continui romanul: multiple fațete ale iubirii (cazuri hetero și homosexuale), utopii și antiutopii - de la violență la poezie. Să refac „Simbolica basmului” și Mircea Eliade, proiectul pentru Peter Verlag. Să scriu o lucrare despre logica diferenței. Vezi și imaginarul cultural, poate o lucrare critică despre Derrida și Deleuze.

12 martie

Mare nenorocire ieri în Spania! În jur de 200 de morți în atentate cu bombă, printre care și mulți români. Epoca terorismului sângeros, politic și economic. Victime: oameni fără vină.

Raportul de țară în Parlamentul European confirmă starea națiunii: corupția - origine a retardării tranziției și a integrării europene. Nici nu ne dăm seama de acest dezastru social.

15 martie

Problema raportului dintre tradiție și modernitate poate să fie tranșată, în câteva decenii, în favoarea celei din urmă. În orice caz, problema se pune astăzi și în alți termeni: ce are România de oferit Europei din punct de vedere cultural pentru ca Europa să nu se poată lipsi de aceasta? România nu are de oferit aproape nimic spun elitele (în afară de ele - sic!), ca purtătoare ale spiritului european. Un neant de ființă culturală, o societate retardată istoric și mutilată de comunism, coruptă, antidemocratică, antiprogresistă, cu o religie conservatoare, aproape fundamentalistă, cu mulți slujitori tembeli. În aceste condiții, ce căutăm noi în Europa? Acum încep așa zisele nuanțe. Transilvănenii ar trebui să intre mai curând în Europa pentru că poartă spiritul acesteia, mai cu seamă prin germani și maghiari, prin greco-catolici. Desigur îi vor forța și pe ceilalți să intre pentru că sunt „minoritari”, adică pe funarioți și cvtudori (care vor lua peste 20% din voturi în Ardeal!). Elita românească ardelenască are impresia că își va lua ștaful de la cea maghiară, care are un ascendent istoric.

De aceea, aproape tot ce au maghiarii e bun, pe când omul de rând (român și țigan, eventual) e prost. Vinovat de toate acestea: balcanismul celor din sud, ortodoxia, comunismul de la Răsărit.

Să revenim la integrare. Europa are nevoie de România, chiar dacă treptat și mai târziu, pentru investiții de capital, piață de muncă ieftină, piață de desfacere a produselor, Dunărea, ieșire la Marea Neagră, drumurile comerciale etc. Tot ceea ce a fost cultură, câtă a mai rămas, a fost transformată în muzeu. Acesta este viitorul apropiat: democrația (din care n-am avut decât un simulacru înainte de război!), drepturile omului, europeneitatea occidentală-americană... Culturaliștii poate că nu mai avem de oferit nimic Europei. Mentalitățile sunt anacronice, barbare. Dovada că în politică, având mentalitate de asistați, vor vota cu CV Tudor sau cu fostele structuri comuniste. Simplu și eficient.

Mentalitatea de asistați se păstrează într-o societate a supraviețuirii. Comunismul și elita politică poartă responsabilitatea. Aceiași asistați au votat, însă, în 1996, și schimbarea.

Mă gândesc la părinții mei, țărani cu credință în Dumnezeu, purtătorii unei europenități aproape medievale. Pentru ei, pentru alții ca ei, dar și pentru cei născuți după 1989, Europa trebuie să ne recupereze.

20 martie

Zboară timpul când nu-l trăiești, când nu-ți activezi posibilitățile de gândire, de creație. S-au întâmplat atâtea săptămâna asta, de la nenorocirile din Spania!

Ieri seară în emisiune cu G. P. Din păcate nici o temă. Mi-a dat telefon înainte cu două ore să mă roage să vin la emisiune. La ce să mă gândesc? Am vorbit despre imaginar și Eliade.

25 martie

Despre o filosofie a lenei sau despre povestea unui om leneș. Hărnicile mărunte. Filosofia marginalului. Episodul din tren. O drama pentru cei vii.

28 martie

Există două tendințe ale intelectualului român. Una privește raportul lui cu societatea în care trăiește, răspunzând provocărilor ei, cealaltă este de a ajunge la centrul provocărilor europene. Calitatea lui de marginal european nu-i prea oferă ocazia de a face ceva pe limba Europei. Dacă suferă o metamorfoză culturală evidentă, atunci poate deveni mai central, cu „riscu” de a-și pierde marginalitatea.

Despre o filosofie a ordinii și integrării. Nu cred că avem mare lucru de spus în cultura europeană. Eventual trebuie să mai așteptăm câteva generații. Energia noastră spirituală s-a consumat în secolul trecut în ratări. Fără regenerare nu vom avea o prea mare procopseală.

6 aprilie

Patru zile cu Wunenburger. A primit, în sfârșit, titlul de *Doctor Honoris Causa la Craiova*. Nici nu-și dau seama baronii ce lucru extraordinar au făcut, cum nu și-au dat seama nici cu Derrida. Discuții interesante despre varii subiecte (Eliade, comunism, imaginarul vârstei medii etc.) și proiecte comune. Să pregătesc un interviu cu el, eventual o carte.

Ionel BUȘE

Școala în era virtuală (I)

I. Ce este „lumea virtuală”?

Considerăm că este oportun să deschidem lucrarea de față cu unele aspecte referitoare la etimologia lexemului „virtual”, dar și la evoluția semantică a acestui cuvânt. Plecând de aici, vom încerca, mai întâi, să definim ce ar trebui să fie o *lume virtuală* și ce este ea, de fapt.

În cea mai recentă ediție a *Dicționarului explicativ al limbii române*, găsim următoarele precizări: *VIRTUAL*, -ă, *virtuali*, -e, *adj.* Care nu există efectiv, ci ca o posibilitate; potențial. ♦ *Imagine virtuală* = imagine obținută într-un sistem optic la intersecția prelungirilor razelor de lumină, neputând fi prinsă pe un ecran. [Pr.: -tu-al] - Din fr. *virtuel*. În *Dicționarul de neologisme* (1986), precizările etimologice sunt detaliate. Cuvântul a intrat în vocabularul limbii române din: „it. *virtuale*, fr. *virtuel* < lat. *virtus* - virtute”. Așadar, cuvântul „virtual” a fost preluat pe filieră franceză, fapt dovedit și de informațiile găsite la cuvântul-titlu „virtuel” în *Dicționarul francez-român, român-francez*, conceput de Gheorghina Haneș: „*virtuel*, -le, *adj.* virtual”. Consultând și dicționarul Larousse, aflăm următoarele: „*virtuel*, *virtuelle*, adjectif (latin médiéval *virtualis*) 1. Qui n'est qu'en puissance, qu'en état de simple possibilité (par opposition à ce qui est en acte). CONTRAIRE: actuel; 2. Qui comporte en soi-même les conditions de sa réalisation; potentiel, possible.” Astfel, este limpede, calea de pătrundere în limba română a cuvântului „virtual” a fost limba franceză. Rămâne să stabilim care este etimonul: latinescul „*virtus*” sau latinescul „*virtualis*”. În această situație, faptul lingvistic e fără echivoc - „*virtualis*” e forma din latina medievală a clasicului „*virtus*”. Acestea toate fiind stabilite, putem conclud că lexemul „virtual” își are originile în latinescul „*virtus*, -utis”, derivat, la rândul său, din substantivul „*vir*, -i”.

Consemnăm în continuare explicațiile latinistului G. Guțu: „*virtus*, *utis* f. [vir] 1. Bărbație, forță sufletească, caracter ales, virtute; [...]; 2. Valoare, calitate deosebită, merite: *animi ~ corporis virtuti antepontatur* CIC. Calitățile sufletești să fie puse mai presus de cele trupești [...]; 3. Vitejie, bravură [...]; 4. (spec.) a) virtute [...]; b) (oc.) calea virtuții, drumul cel bun [...]; c) (fil.) virtute (ca perfecțiune morală): *in virtute summum bonum ponere* CIC. A pune binele suprem în virtute; 5. (pers. nif.) Virtutea (divinitate) [...]” (*Dicționar latin-român*. L-R, Editura Științifică și En-

ciclopedică, București, 1983).

Scriam la început că vom încerca să definim ce ar trebui să însemne conceptul de *lume virtuală*, având în vedere tocmai semnificațiile originare, și ce este, de fapt, această lume.

Prin urmare, raportându-ne strict la sensul etimonului, sintagma *lume virtuală* ar trebui să presupună o lume a virtuților, o lume a (mai) binelui, o lume a curajului, o lume a perfecțiunii morale, chiar dacă acestea sunt latente, potențiale.

În ultimele decenii ale secolului al XX-lea, când această alternativă la realitate a fost născocită, cineva a fost obligat, de însăși existența noului produs, să gândească un nume, o denumire pentru ceea ce fusese creat. Cuvintele prin care să fie numit ceea ce fusese conceput puteau fi multe: o falsă realitate, o altfel de lume, o alternativă, ieșirea din realitate. Însă termenul ales a fost cuvântul *virtual*. Tot ceea ce există în prezent ne demonstrează că întâmplarea nu-și are locul în astfel de conjuncturi. Tocmai fiindcă întâmplarea se originează în cuvinte teoforice (*in templum*), iar în aceste situații Dumnezeu adevărat a fost înlocuit cu fiecare dintre cei care s-a crezut Dumnezeu când a conceput această falsă lume numită *lume virtuală*.

Prin sintagma aleasă era foarte simplu ca oamenii, paradoxal, inițial, tocmai sau mai ales oamenii docti și cu posibilități financiare, să fie păcăliți. Denumirea propunea o variantă mai bună a lumii concrete. Nimănuși nu i se putea petrece nimic dacă intra pentru puțin timp în noua lume creată. Totul a început așa cum încep toate ideologiile totalitare. Cu intenții bune (*Drumul spre iad e pavat cu bune intenții...*). Pentru mai binele lumii. Pentru virtute. Pentru fericire.

Ce înseamnă azi *lume, eră virtuală*? O lume și un timp în care aproape toți oamenii sunt dependenți, în mică măsură sau total, de elementele care au impus și care susțin și dezvoltă realitatea virtuală: jocuri video, console, căști, mănuși speciale, ochelari VR, proiectări 3D, rețele sociale, gadgeturi și modalități care au scopul de a stimula simțurile, de a păcăli creierul și de a crea iluzia realității. Realitatea virtuală nu mai este doar un concept oximoronic și nici doar ceva interesant de încercat. Pentru cei mai mulți evadarea nu mai este o ieșire din singura realitate în realitatea virtuală, ci o părăsire temporară a realității virtuale pentru realitatea unică.

Un exemplu concret în acest sens îl constituie elevii care ies din lumea virtuală doar atât timp cât sunt la școală (școală reală).

II. Cum afectează lumea virtuală școala?

Azi școala nu mai este cum a fost și mâine nu va mai fi ca azi. În absența noilor tehnologii și a internetului, profesorii, în primul rând, apoi, elevii erau obligați să învețe, să dobândească cunoștințe. De la (alți) profesori și din cărți. Elevii erau, așadar, dependenți de ce au învățat, adică depindeau de ce știau profesorii și de cărți. Dacă nu învățau la școală, deprindeau din familie meserii care să le asigure venituri-

le. Mai exact, oamenii depindeau de Dumnezeu, de alți oameni și de ei înșiși.

În prezent, așa cum spuneam, mai mult sau mai puțin, toți suntem robii tehnologiei. În lumea virtuală, fiecare poate să fie orice și oricine, poate să facă orice, nu răspunde pentru nimic, poate să încerce orice nu ar putea încerca în realitate, iar plăcerea este imediată, fără niciun efort. În acest mod devenim incapabili să facem diferența între noi cei adevărați, cu puterile limitate, și noi cei virtuali, mult *mai buni*, cu toate *virtuțile* arogate în lumea virtuală. În plus, toate potențialele calități cu care ne-a înzestrat cu adevărat Dumnezeu sunt pierdute prin petrecerea în lumea virtuală. Chestionare aplicate la mai multe formațiuni de studiu ne-au arătat că până și elevii foarte buni își pot pierde capacitatea de concentrare, de memorare, de învățare, de analiză, de sinteză, dacă în anii de liceu, de exemplu, recurg la pseudorealități. Răspunsul lor sincer și dureros este: „Nu mai pot să învăț!”.

Într-un text publicat în revista *România literară*, am prezentat pe larg care erau ocupațiile școlărilor în anii '930, activități care îi formau și îi dezvoltau intelectual și sufletește. Întrebați fiind care sunt ocupațiile lor acum, elevii au oferit răspunsuri atât de asemănătoare, încât ar putea fi contopite într-unul: *statul pe telefon, pe rețelele de socializare și pe/la calculator* (pentru jocuri video): „Eu, în afara orelor de curs, îmi petrec timpul în mare parte pe calculator. Pasiunile mele sunt jocurile video, mountainbiking-ul și gătitul. Îmi petrec foarte mult timpul pe un joc numit Counter-Strike Global-Offensive pentru a deveni cât mai bun și a ajunge la campionate pentru a câștiga bani. [...]”; „Pasiunea mea este calculatorul”; „Îmi place să mă joc pe calculator, să citesc cărți științifice și să-mi ajut prietenii la diferite activități”; „Ocupațiile mele sunt jucatul pe calculator și jucatul pe telefon” etc. În plus, mulți elevi scriu că practică un sport, că găsesc, că îi ajută pe părinți, că se plimbă cu prietenii, că ascultă muzică și că merg la meditații pentru a se pregăti pentru evaluarea națională. Toți spun că citesc. Deși toți afirmă că citesc, răspunsurile sunt de felul acesta: „Eu îmi petrec timpul distrându-mă și plimbându-mă. Pasiunile mele sunt jocurile pe calculator. Aloc cititului 45 min.” Din douăzeci de viitori absolvenți de gimnaziu, șapte au și alte pasiuni: desenul (doi elevi), teatrul (unul singur), cinematografia (trei), pictura (un elev).

Elevii de clasa a XII-a (specializarea *științele naturii*) au un alt răspuns comun - se pregătesc pentru bacalaureat și pentru admiterea la facultate (mulți își doresc să devină medici) și merg la meditații la disciplinele de examen (limba și literatura română, biologie, chimie, matematică). Rugămintea de a scrie cum își folosesc timpul în afara orelor de curs a fost adresată unei clase de 27 de elevi. Au răspuns nouă elevi. Răspunsurile acestora dovedesc maturitate, inteligență și preocupare pentru viitorul lor profesional.

Concluziile ar fi multe. Notăm aici doar două. Elevii de clasa a VIII-a sunt dezorientați și dezinteresați, învață - unii

dintre ei - doar fiindcă vor susține un examen național pentru admiterea la liceu. Elevii de clasa a XII-a - aceia care au răspuns - sunt cei mai interesați de ce vor fi. Ei au un scop. Învăță pentru bacalaureat și pentru admiterea la facultate.

Aș mai spune că răspunsurile elevilor de clasa a VIII-a din 1931 (atunci, clasa a IV-a), comparate fiind cu răspunsurile elevilor de clasa a VIII-a din prezent, par, pur și simplu, literatură. A fost odată ca niciodată un elev care spunea: <<În timpul vacanței, plec cu câte un număr al revistei *L'Astronomie*, pe care-l studiez în locurile cele mai singuratică, pe cari le pot găsi în vreo pădure; totdeauna mi-a plăcut să cetesc o carte care mă interesează, în cea mai mare liniște. În nopțile senine de vară nu mă lipsesc aproape niciodată de a-mi îndrepta luneta astronomică, construită de mine, spre priveștiile minunate ale cerului; [...] În timpul iernii însă, când nu pot face nici plimbări, și nici nu pot observa cerul, mă ocup mai mult cu cititul cărților științifice și în deosebi de chimie și astronomie fizică. Alte dăți stau ceasuri întregi cu ochiul la microscop, privind minunatele spectacole ale infinitului mic, cari nu sunt mai puțin interesante, decât acelea ale cerului înstelat. Însă din cauza acestor observări de lungă durată la microscop și lunetă, am ajuns că trebuie să port ochelari, când citesc, spre marea supărare a părinților mei>>. [...]” Un alt elev din 1931 scria că, „după venirea dela școală, în special, <<ceștește ziarul, din care preferă rubrica parlamentară, care-l pasionează mai ales acum în timpul unor frământări politice, când se perindă în fața tribunii așii parlamentului, în răspunsuri la mesajul regal și buget>>. <<Am fost - continuă el - în câteva rânduri la parlament, de unde am plecat cu multe impresii plăcute și regret a nu mă fi dus și anul acesta (fiind lipsit de o cunoștință parlamentară). Am fost de multe ori la tribunal, unde am ascultat pe rând glasul celor mai însemnați oratori ai noștri, cari mă pasionau într-atâta, că îmi petreceam după amieză întregi pe aceste săli și în special la Curtea cu jurați; pot cita și cazul când am venit la ora 5 dimineața, deși aveam școală, dela Curtea cu juri, unde se judeca procesul cu atentatul dela Banca Generală. M-au frapat într-atâta discursurile d-lui avocat Periețeanu și în special al d-lui Vasilescu-Valjan, încât am înfrânt toate greutatele ce mi se puneau înainte și anume: înghesuiala în picioare și oboseala din timpul zilei și școala...>>.”² Așadar, a fost odată o școală cum nu va mai fi niciodată...

O altă situație demonstrează și ea cât de mult este afectată școala, cât de mult sunt afectați elevii de lumea virtuală.

Într-un manual de limba și literatura română pentru clasa a V-a, o întreagă unitate de învățare stă sub titlul / tema *Vreau să salvez lumea!*. Elevii care au fost întrebați care sunt, din punctul lor de vedere, „monștrii” care le pun în pericol viața au oferit răspunsuri năucitoare. Foarte mulți, poate chiar toți, au introdus în lista lor de „monștri” jocurile pe calculator. I-am întrebat de ce. Ne-au spus, pe rând, că sunt dependenți de jocurile pe calculator și de aplicații și, astfel, consumă

până la zece ore pe zi în acest mod. I-am rugat să ne scrie ce jocuri „joacă” și ce aplicații, platforme online accesează zilnic. Zilnic, toți elevii dintr-o clasă (clasa a V-a) își petrec timpul, mai mult sau foarte mult, trăind într-o lume virtuală. Lista lor de jocuri este următoarea: Roblox, Fortnite, Fifa mobile, Brawl stars, CS:GO, Apex, World of Tanks, Kitty, Minecraft, Standoff, Geometry dark, SA:MP, Call of Duty, GTA V ș.a. La acestea se adaugă platformele și aplicațiile: Tik Tok, Snapchat, YouTube, WhatsApp, Messenger, Facebook, Instagram, precum și apelurile video. Alegem să redăm conținutul a doar două chestionare - răspunsurile unui băiețel și răspunsurile unei fetei, cu precizarea că toate celelalte răspunsuri înregistrează date similare: „Eu mă joc: Brawl Stars, CS:GO 2, Minecraft, Roblox, Fortnite. Brawl Stars - zilnic 2-3 ore, ore petrecute până acum - peste 2000; CS:GO 2 - zilnic o oră, ore petrecute: 500-700; Roblox - zilnic 4-6 ore, în total, de când joc, cel puțin 40.000 de ore. Fortnite - zilnic, o oră, ore petrecute până acum: max. 200; Minecraft - zilnic câte o oră, până acum am 40-50 de ore.”; „Eu stau pe Instagram. Pe Instagram mă uit 2-3 ore pe zi. Am această aplicație de doi ani. În total m-am uitat pe Instagram peste 1000 de ore. Când nu mă uit pe Instagram, ies pe afară cu colegii sau cu alți prieteni. De obicei, stau afară două ore. (...) Uneori, vorbesc cu prietenii pe WhatsApp maxim 3 ore pe zi. Mai joc câteodată Roblox, dar nu foarte mult timp, maxim 30 de minute pe zi”.³ Așadar, în locul temelor care îi împiedicau pe elevi să-și petreacă timpul cu părinții - așa cum stă scris într-un Ordin de ministru - au apărut aceste noi ocupații. Cui bono? Cui folositează? Noilor ideologii.

III. Ce este preluat din lumea virtuală și transformat, la școală, în realitate?

Inevitabil, trebuie să ne punem și întrebarea ce este preluat din lumea virtuală și transformat, la școală, în realitate. În primul și în primul rând, violența. Violența care se naște din două motive. Pe de o parte, ea este virtute în jocurile video. Cu cât acela care se joacă este mai violent, cu atât are șanse mai mari să câștige lupta. Iar tiparul reținut de mintea jucătorului este repetat în realitate. Pe de altă parte, violența decurge și din frustrările pe care individul obișnuit să obțină totul fără efort în mediul virtual nu poate obține nimic fără muncă în mediul real.

Din aceeași lume *mai bună*, lumea virtuală, digitală, online, individul virtualizat aduce un limbaj nou, aduce concepții noi, *filozofii* de viață noi. El a văzut că în acea lume nimeni nu caută adevărul. Adevărul e relativ. E al fiecăruia. E *fluid*... E mereu altul. De aceea, sosit în realitate și izbit fiind de adevăr, el se simte neînțeles, se victimizează și caută toleranță, empatie, înțelegere, bunăvoință. Iar cei care nu sunt toleranți, fiindcă nu acceptă minciuna, devin, tocmai ei devin, lipsiți de virtuți și homofobi.

IV. Care este legătura dintre realitatea virtuală și noile ideologii? Cât de afectată este cultura formată în școală de „culturile” (*cancel culture*, *woke culture*, *political correctness* etc.) promovate în alternativele/în lumile online?

Cea mai periculoasă urmare a pseudotrăirii în lumea virtuală este faptul că judecăm din ce în ce mai puțin cu mintea noastră. Ne obișnuim să preluăm idei,

cuvinte, idiotiluri *prêt-à-porter*. Nu pentru că ne-ar veni bine, nu pentru că ne-ar reprezenta, nu pentru că ne-ar potența calitățile, ci pentru că e mult mai lesne și e la modă. Nici măcar mulți lingviști nu se arată îngrijorați de degradarea limbii române, de modificările substanțiale ale limbii române vorbite, dar și scrise.

În lucrarea *Jocul de limbaj în corectitudinea politică*, Adela Manolii, conferențiar la Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova, își încheie studiul al cărui subiect se deduce din titlu, astfel: „Așadar, la origini, CP (corectitudinea politică - n.n.) a fost un mecanism de bun-simț, dar încetul cu încetul s-a transformat într-o ideologie în care nu mai ai voie să spui lucrurilor pe nume, pentru că, spunând exact ceea ce gândești, riști să fii arătat cu degetul, să fii pus la stălpul infamiei. Considerată, pe bună dreptate, o poliție a gândirii care rescie istoria, stabilește noi <<norme>>, impune noi standarde comportamentale, generând un set de reguli care trebuie respectate în defavoarea altora, corectitudinea politică modifică, de fapt, limba-jul curent. Cuvintele, fiind la îndemână oricui, pot pune mintea în mișcare sau, din contră, o pot bloca. Este în puterea vorbitorilor să mențină vie limba, continuând tradiția lingvistică (probată în timp), fără a renunța cu ușurință (de dragul unei <<mode lingvistice noi>>) la cuvintele ce au nuanțe semantice esențiale.”⁴

Și din punctul nostru de vedere, vocabularul stălcit după regulile lumii virtuale este primul mijloc de... *implementare* a noilor ideologii. Este primul indiciu că acea lume se impune în detrimentul realității și al normalității.

Ce putem înțelege, de exemplu, din următoarele mesaje: „Sărbători liniștite, dar să nu uităm de cex mai vulnerabil dintre noi, pentru care decembrie nu este <<lumea magiei>>.”; „Cex pentru care decembrie nu înseamnă iubire, căldură, hrană, familie, cadouri și tihnă.”? Mesajele au fost postate pe site-ul Centrului de Resurse Juridice, „organizație neguvernamentală, înființată în anul 1998 de către Fundația pentru o Societate Deschisă, care acționează pentru crearea și funcționarea unui cadru legal și instituțional care să asigure respectarea drepturilor omului și a egalității de șanse și pentru accesul liber la un act de justiție echitabil”⁵... Mesajele au fost atât de distribuite, încât noi am aflat de ele când am fost întrebați de foști elevi, actualmente studenți, care este părerea noastră despre înlocuirea pronunțelor demonstrative pentru câștigarea unei așa-zise lupte împotriva unei așa-zise discriminări. Căutarea discriminării acolo unde ea nu există și înlocuirea pronunțelor și a adjectivelor care implică genuri gramaticale și care indică sexul biologic este o absurditate colosală, iar părerea noastră este o certitudine pentru noi. Dacă aberațiile lingvistice și ideologice nu ne vom opune temerar și frust, atunci totul e pierdut. În spețe de felul acesta este mai mult decât o hipercorectitudine. Hipercorectitudinea, greșeală de exprimare, implică dorința de a vorbi corect. Din varii motive care intervin în momentul comunicării - adesea tracul care ia naștere în fața unui interlocutor, dar și ignoranța - vorbitorul greșete. Dar hipercorectitudinile sunt înregistrate ca greșeli. Ele pot fi consultate și evitate. Așa ar trebui să fie și cu situațiile de hipertoleranță care produc fragmentări, rupturi și lipsuri de logică gramaticală, dar și de logică existențială.

Primii care sunt și care vor fi afectați de hipercorectitudinea de tip nou, adică de ideologiile promovate în spațiul virtual, sunt elevii. Ei învață în lumea lor să des-

copere discriminare acolo unde nu există și că pot trăi și fără părinți, și fără profesori, și fără școală, și fără Dumnezeu. Pentru ca rândurile pe care le scriem să nu pară pure considerații personale, se cuvine să demonstrăm. Ajutați de internet, la un click distanță, descoperim jocul Kiddo. Administratorii site-ului GaminGEE ne asigură că e „un joc video conceput pentru a educa în privința egalității de gen prin spargerea stereotipurilor de gen”.⁶ Dacă vrem să știm și cine este și ce își propune GaminGEE, aflăm că „GaminGEE - Instrumente bazate pe joc pentru a promova un model integrat pentru educația timpurie pentru egalitatea de gen își propune să ofere profesorilor și educatorilor îndrumări pentru a identifica și aborda comportamentele inadecvate împotriva diversității de gen, să ofere sprijin celor care suferă de diversitatea de gen și să îndrume tinerii spre înțelegere și toleranță față de diversitatea de gen. Odată analizată situația actuală, resursele corespunzătoare vor fi incluse în ghidurile pentru familii și educatori, urmând a fi puse în valoare prin intermediul jocului video, care va conține practicile cuprinse în ghiduri, prezentate într-un mod atractiv pentru a influența copiii și adolescenții. Concret, GaminGEE abordează problemele relațiilor sexuale neconsensuale, dating-ului și violenței de gen, discriminării persoanelor LGBTIQ+ și femeilor și comportamentelor cu risc înalt pentru a depăși barierele și dificultățile pe care reproducerea culturală și, în special, cultura pop le pot pune. GaminGEE pledează, de asemenea, pentru incluziunea socială a comunității LGBTIQ+ și a oricărei alte minorități sexuale, acordând atenție violenței suferite chiar și în mediile de educație formală, cum ar fi școlile. [...]”⁷. Tot cei de la GaminGEE ne informează că: „[...] Cercetările au arătat că jocurile video pot fi utilizate în mod eficient pentru a îmbunătăți educația în domeniul egalității de gen prin implicarea publicului tânăr și prin promovarea înțelegerii și toleranței față de diversitatea de gen. [...] Un domeniu în care jocurile video fac progrese semnificative este cel al educației privind egalitatea de gen.”⁸

Dar nu numai egalitatea de gen este promovată în școală. Codificarea numerelor este o altă acțiune care promovează (în numele protecției datelor personale), pe de o parte, acțiunile sub anonimat și, pe de altă parte, uniformizarea din punct de vedere intelectual. Ceea ce este cu adevărat uluitor este faptul că și profesorii acceptă aceste situații. În județul Gorj, la concursul pentru obținerea gradăției de merit, sesiunea 2024, s-au înscris 242 de persoane. Fiecare dintre acestea a completat o cerere pentru înscrierea în concurs. Un paragraf distinct din cerere l-a constituit textul: „Solicite ca la afișarea rezultatelor concursului datele mele personale / să fie / să nu fie anonimizate”. La publicarea rezultatelor am constatat că la acest concurs al profesorilor, pentru obținerea gradăției de merit, au participat 242 de coduri. Nici măcar un nume nu se regăsește în respectiva listă! Nici profesorii de istorie, nici profesorii de limba și literatura română, nici alți profesori care au concurat nu găsesc niciun pericol în codificarea numerelor. Noi însă înțelegem că și în această situație e vorba de o falsă protecție, de o falsă strădanie de înlăturare a unei așa-zise discriminări, de o egalizare până la depersonalizare. Oare e exagerat să spunem că omul fără nume nu mai este om (*Nomen est omen!*)? Nu este ceva mai neînsemnat decât roboții, care au prenume? Al. Soljenitin îi numea pe deținuții din lagărele sovietice de exterminare *zeki*. Adică, *morți vii*... Ei erau inventariați după

numărul de pe zeghe. Nu după numele și prenumele atribuite de către părinți și consemnate în actele de stare civilă. Ce se va întâmpla oare dacă peste ceva vreme o minoritate sau o majoritate își va numi copiii având în vedere sistemul numeric? Termenii de *părinte 1* și *părinte 2* există deja pentru a înlocui cuvintele *mamă* și *tată*. Ne rugăm la Bunul Dumnezeu să ne ferească de un viitor în care elevii să fie: Unu Unu (1-1), Unu Doi (1-2), Unu Trei (1-3)...

În plus, și testele standardizate de la sfârșitul claselor a II-a, a IV-a și a VI-a folosesc coduri. Aici codurile sunt folosite în locul punctelor, respectiv în locul notelor. De altfel, acest tip de evaluare - standardizată - pe tot parcursul școlarizării este unul dintre scopurile noii Legi a învățământului. Până atunci, putem găsi într-un *test de antrenament* pentru Evaluarea națională pentru elevii de clasa a VIII-a următorul text, un fragment din *Ghidul meseriilor de mâine* (coord. Andreea Paul): „Învățământul virtual cu ajutorul profesorilor virtuali va deveni uzual. Vor exista structuri de dezvoltare a materialelor educaționale online”.

Așadar, codurile, roboții, Școlile 3D (cu numere și nu cu numele unor personalități), class VR-urile, profesorii virtuali sunt viitorul. Din punctul nostru de vedere, este foarte probabil ca actualii profesori, care nu vor fi paznici în camerele de detenție din școli, să devină voci ale unor holograme, adică vocile profesorilor virtuali.

Dar ce este o *Class VR*? Este un alt deziderat. Se dorește - folosim în mod intenționat forma reflexivă - o digitalizare masivă a școlii românești. Până atunci, școala noastră rămâne - în opinia conducătorilor - un sistem de învățământ retrograd. În foarte multe școli au fost introduse - exclusiv - catalogul electronic, condicile electronice și tablele inteligente care sunt mai multe decât băncile școlare cu valoare de patrimoniu.

Alte noi tehnologii - precum videoproector, calculator, tablete, boxe wi-fi ș.a. - sunt deja perimate, iar idealul îl reprezintă acum clasele virtuale. Cu ochelari și cu căști VR elevii sunt „mutați” într-o realitate virtuală cu scopul de a înțelege mai bine ce trebuie să învețe. Am putea spune că nu este nimic grav în experiența de acest fel. Dacă însă am aduna timpul pe care ar urma să îl petreacă elevii la școală tot în medii nereale cu timpul pierdut de fel, în afara orelor, în lumile virtuale ale jocurilor, am constata că elevii ar urma să trăiască aproape total într-o așa-zisă lume, în lumea virtuală.

Alexandra Florina MĂNESCU

Lucrarea de față a fost prezentată la ediția a XVIII-a Colocviului anual al Fundației Credință și Creație. Acad. Zoe Dumitrescu-Busulenga - Monahia Benedicta, Putna, 18-23 august 2024.

² A se vedea: Alexandra Florina Mănescu, „Ocupațiunile elevilor în afară de orele de clasă”, în *România literară*, nr. 43/2022.

³ A se vedea: Alexandra Florina Mănescu, *Școala fără Nicolae Manolescu*, în *România literară*, nr. 18/2024.

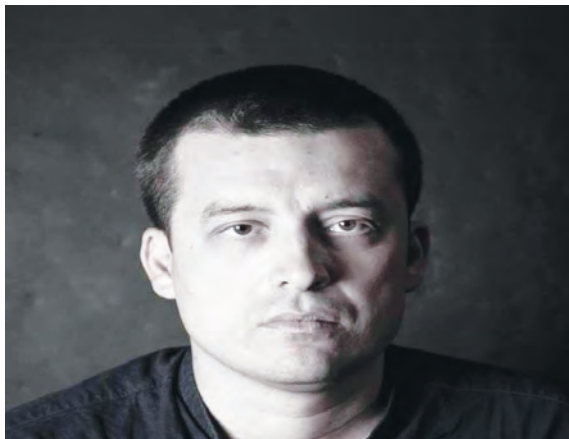
⁴ Adela Manolii, *Jocul de limbaj în corectitudinea politică*, în *Studia Universitatis Moldaviae*, seria Științe umaniste, nr. 10 (160)/2022, p. 72.

⁵ <https://www.crj.ro/cine-suntem/>, accesat în 9 august 2024.

⁶ <https://gamingee.eu/blog/2024/04/02/cum-pot-revolutiona-jocurile-video-educatia-pentru-egalitatea-de-gen/?lang=ro>, accesat în 9 august 2024.

⁷ <https://gamingee.eu/about-us/?lang=ro>, accesat în 9 august 2024.

⁸ <https://gamingee.eu/blog/2024/04/02/cum-pot-revolutiona-jocurile-video-educatia-pentru-egalitatea-de-gen/?lang=ro>, accesat în 9 august 2024.

Obiecte pierdute, obiecte găsite

Viața noastră este un continuu șir de pierderi și de regăsiri, de plecări și de sosiri. Pierderea unui lucru reprezintă, în funcție de timp și de spațiu, o dramă existențială în momentul în care se produce. Singurele pierderi, pe care nu putem să le mai recuperăm sau să le regăsim, sunt oamenii, oameni care, de-a lungul unei vieți, vin și pleacă, apar și dispar. Ei sunt înlocuiți de alți oameni. Într-un fel sau altul, universul nostru se modifică, își schimbă esențial dinamica.

Viața noastră nu rămâne la fel. Și ca atare, dispariția unor oameni din viețile noastre conduce, inevitabil, către apariția altora. Aspirațiile și dorințele noastre ne fac, într-un fel sau altul, răspunzători de apariția altor și altor oameni în viețile noastre.

Există, în cazul acesta, oameni pe care nu putem să-i găsim, să-i redescoperim în alți oameni. Dispariția lor nu coincide doar cu imposibilitatea regăsirii, ci și cu imposibilitatea păstrării unor spații, unor lucruri care sunt într-o interdependență cu aceștia.

Pe lângă oamenii foarte importanți din familie, pe care pierzându-i am pierdut automat și locurile care mi-i amintesc, locurile care sunt strâns legate de lucrurile pe care le-am primit, printre care mi-am desfășurat toată copilăria, de la un capăt la altul, odată cu pierderea tuturor bunicilor, fiind o persoană care a avut ocazia să se bucure de toți cei patru bunici, mi-am dat seama că pierd o întreagă lume.

O lume care, odată cu trecerea timpului, se îndepărtase, esențial, de felul meu de a fi, de așteptările mele, de bucuriile și de momentele triste care au însoțit, de-a lungul timpului, acel spațiu, un spațiu care a fost, într-un fel sau altul, ferit de tot tumultul și atmosfera cenușie a anilor comuniști.

Îmi aduc aminte și acum serile de iarnă din Ajunul Crăciunului, tinerețea ireversibilă a părinților mei și o veșnicie acoperită total de zăpada atât de curată a acelor ani. De atunci datează și primele pierderi și regăsiri ale unor obiecte aproape vitale în existența unui copil. Îmi aduc aminte o mașinuță roșie, pe care am primit-o cadou într-una din nopțile de Crăciun, o mașinuță care a dispărut și pe care am redescoperit-o, ascunsă, într-una din dependențele care compuneau curtea în care am copilărit.

Bucuria regăsirii a fost cumva estompată de faptul că mașinuței respective îi lipsea o roată. Din același registru, îmi amintesc foarte bine pierderea unei mingi de fotbal, pe care am regăsit-o câteva luni mai târziu.

În realitate, adevărata dramă este strâns legată de pierderea oamenilor, oameni care ucid, odată cu dispariția lor, și spațiile care i-au definit și timpul care a trecut peste ei și, implicit, peste noi.

Târziu am înțeles că schimbările produse în noi distrug, esențial, și capacitatea noastră de a ne mai putea regăsi în spațiile acelea, în lucrurile care le compun. Și cu toate că, odată cu trecerea timpului, impresia noastră este că lucrurile

rămase în urmă nu ne mai aparțin, nu ne mai interesează, în esență lucrul acesta nu este adevărat. În fapt, schimbările noastre sunt date de pierderea esențială a timpului și incapacitatea noastră ca oameni să înțelegem acest lucru. Târziu am constatat că pierderile își urmează sensul lor firesc, continuu și oricâte spații ai cuceri de-a lungul vieții, ele se pierd cu o consecvență care acum mă sperie.

Odată cu începerea anilor de școală, am început, inevitabil, să-mi doresc să descopăr orașe și universuri noi. Dacă în clasa I, fiind, eram fermecat de atmosfera și vibrația unui oraș fascinant cum este Parisul, oraș pe care încercam să mi-l închipui în zilele întunecate, când traversam împreună cu tatăl meu, de mână, drumul spre casa profesoarei, unde primeam meditații la limba franceză, mai târziu, atunci când am început să descopăr acest oraș, am început să cunosc oameni care să-mi devină prieteni și ușor, ușor, parte din lumea mea s-a mutat în acel spațiu, el devenind parte componentă a universului meu, univers care ușor, ușor, a început să-mi definească așteptările, neliștiile, bucuriile și tristețile.

Parte din evenimentele cele mai importante pe care le-am trăit s-au desfășurat între pereții acestui oraș care ușor, ușor s-a transformat într-un loc esențial pentru ceea ce aveam eu de făcut. De la un oraș pe care îl vizitasem a devenit un loc unde am început să realizez lucruri, un loc unde mă întorceam să întâlnesc anumiți oameni.

Doar că inevitabilul se produce întotdeauna. Indiferent cât de bine stăpânești anumite lucruri, inevitabil, ele ajung să se epuizeze. Și toate din pricina faptului că timpul nu poate să fie oprit din a schimba în permanență dinamica lucrurilor în care funcționăm. Așadar, pierderile sunt, într-un fel sau altul, inevitabile.

Există totuși o miză pentru tot ceea ce înseamnă recuperările ulterioare. Cum reușim să recuperăm un spațiu, cu toate lucrurile lui, chiar dacă acele lucruri nu ne aparțin neapărat, dar ele devin, inevitabil, parte componentă a vieții noastre, atâta timp cât spațiul respectiv ne aparține, atâta timp cât oamenii care îl compun devin parte componentă a vieții noastre? Cred că, în realitate, oamenii din jurul nostru fac ca anumite lucruri să ne aparțină. Altfel, fără oameni, locurile acelea n-ar însemna nimic. Nu ar avea nici consistență, nici tensiunea necesară, care să ne ducă cu gândul la faptul că lucrurile acelea ne-ar aparține.

Orașul acela cu străzi fermecătoare, cu oameni efervescenți, a devenit cumva parte componentă a deciziilor pe care le-am luat mai târziu. De la un oraș necunoscut, stăpânit cumva de așteptările mele, a devenit un loc familiar, o casă ca oricare alta, un oraș în care ai tabieturi, ai locuri preferate, terase, muzee, case în care te trezești de dimineață, bei cafele, mănânci și aștepti fără niciun fel de grabă trecerea cotidiană, un oraș în care întâlnești oameni, îți faci prieteni și ușor, ușor, acei prieteni devin argumentul principal pentru care te întorci.

Toate stând în locurile pe care le-ai pierdut, dar, cu toate astea, deși ele nu mai există, tu le regăsești într-o formă sau alta și ai impresia că îți aparțin. Te obișnuiești cu ele. Întâlnirile cu oameni mi se par cele mai importante. Ele dau naștere acestor locuri. Ele fac din acestea părți componente ale vieții care ți-a mai rămas. Unul dintre acești oameni este George Banu, un om pe

care l-am cunoscut demult, în vremea în care începusem să construiesc lucruri în Paris. Astăzi îl regăsesc în fotografii care devin obiecte ce mi-au aparținut și astăzi sunt pierdute pentru totdeauna. Îmi aduc, însă, aminte precis locurile de întâlnire, cafenelele discrete la colțurile blocurilor, restaurantele și paharele de vin, plimbările printre vânzătorii de cărți, serile nesfârșite în care încercam să dăm un sens existențelor noastre. Târziu, foarte târziu, după plecarea sa, toate locurile respective s-au pierdut pentru mine, definitiv.

Toate acele locuri au devenit lucruri și locuri pierdute și chiar dacă le-am revăzut ulterior mi-am dat seama că ele nu îmi mai aparțin. Poate, mai grav, atunci le văd pentru prima dată. Ultima noastră întâlnire s-a întâmplat să aibă loc într-un restaurant în care nu mai fusesem până atunci. Am făcut, fără să ne dăm seama, foarte multe fotografii. Renunțasem de ceva vreme la sticlele cu vin roșu.

Apoi am plecat la o plimbare lungă pe Rue de Rivoli, până la colțul Muzeului Louvre. Acolo m-am urcat într-un taxi și drumurile s-au separat definitiv. După o lună de zile, lumea și-a schimbat iarăși paradigma. A devenit de o luciditate absolută. Am înțeles, atunci, că nici măcar bucuria acestor întâlniri nu poate să oprească, nici măcar o secundă, bucuria de a putea să înțelegi că niciun lucru nu îți aparține. Și, în esență, cred că nici nu trebuie. Pentru că aceste pierderi și regăsiri, redefiniri, sunt, într-un fel sau altul, esența naturii noastre umane. Îmi vin în minte versurile poetului sârb Adam Puslojic, uriașul prieten al lui Nichita Stănescu, al cărui apropiat am avut bucuria să fiu: „Dacă nu pierzi totul / Totul te va pierde pe tine”. Devotamentul lui pentru limba română a fost unul absolut colosal. L-a făcut să facă regăsite lucruri care de fapt nu mai puteau fi regăsite. Într-o primăvară, la Ploiești, îmi vorbea, într-un interviu, despre faptul că Nichita Stănescu încă mai scrie, motivându-mi cu faptul că încă mai apar în spațiul public poezii pe care noi nu le știm. Este cel mai frumos exemplu de cum poți păstra anumite lucruri deși știi sigur că le-ai pierdut demult. Este, până la urmă, și asta o formă prin care ai capacitatea de a regăsi lucruri pe care le-ai pierdut. Ușor, ușor, însă, lumea își închide timpul și pentru noi. Nu pierdem doar oameni, cu spațiile și lucrurile din jurul lor. Pierdem, cu siguranță, și vârstele noastre, ajungând, la un moment dat, să fim noi cei care dispărem din viețile celorlalți, luând cu noi spații și lucruri. Rămâne, într-un fel sau altul, o altă lume pe care o construim constant, o lume pe ale cărei temelii stau toate aceste lucruri despre care am vorbit. Îmi aduc aminte cuvintele unui receptioner dintr-o stațiune de pe malul Mării Adriatice, care, în momentul în care a auzit că sunt scriitor, a exclamat plin de satisfacție: „O să fiți celebru după ce o să muriți”. Dimensiunea vieții noastre este dată de importanța pe care o dăm noi oamenilor din jurul nostru. Nu se poate construi nimic fără oameni și mai ales fără viață. În realitate, lucrurile neînsufleteite nu contează. Pierderea lor este șansa de a descoperi alte lucruri. Oamenii, însă, nu pot să fie înlocuiți în universul vieților noastre. Ei devin sensul real al lucrurilor pe care le pierdem și le regăsim. Ei sunt sensul real al faptei pentru a-l găsi cu adevărat pe Dumnezeu.

Andrei NOVAC

Câteva lămuriri și superficială îndreptățire de sine (II)

Stiu cât este de greu să spui oamenilor adevărul care, de foarte multe ori, este potrivnic firii lor și, în general, împotriva celor pe care doresc să le facă, atunci când ei se risipesc în false bucurii și în false stări de bine.

Pe de altă parte, în cazul unora dintre oameni, dialogul este uneori mai greu chiar și decât comunicarea cu animalele și nu am în vedere diferitele forme de dresaj.

Căutările și sensul de existență ale fiecăruia om în parte sunt foarte ușor observabile în evidenta oglindă a faptelor, a gândurilor și a stărilor lui.

Această identitate este tulburătoare prin precizie și profund teologică în condiția ei existențială, incontestabilă, precum o judecată a lui Dumnezeu, astfel încât propria opțiune devine adevărul în care ne situăm. Și de aici, inclusiv judecata celor în care ne găsim.

Câteodată mă amuz eu însumi de situația în care a ajuns un păcătos ca mine, să poarte povara mărturisirii și, totodată, vădirii unor păcate atât de grele ale... altora, păcate care nu pot exista în condiția unor ierarhi ai Bisericii, din simplul motiv că aceea nu mai poate fi numită Biserică, ci doar o haită de infractori și de tăinuire a infracțiunilor.

Și este vorba de infracțiuni împotriva omului și a firii umane, de păcate care pur și simplu neagă omul și pe Hristos, tocmai Dumnezeu care instaurat această Biserică.

Tăcerea și lipsa de reacție a laicilor reprezintă, de fapt, o dramatică și catastrofală lipsă de credință.

Dezinteresul și teama, cele două limite orizontale din societatea noastră, sunt, în acest caz, cu adevărat, antihristice. Și din aceste motive a trebuit să optez pentru a trăi imprudent în limitele temporale care ne determină viața. Am învățat a nu tranzacționa adevărul, omul, identitatea, veșnicia și pe Dumnezeu.

Așa se face că m-am deprins a rosti răspicat realități, cu prețul conflictelor, acuze, cu prețul disconfortului și a multor riscuri, mai mari sau mai mici.

Așa se face că mereu a trebuit să lupt pentru un adevăr anume și pentru semenii care mi-au cerut ajutorul. Și atunci când aceștia meritau efortul meu, dar chiar și atunci când nu se întâmpla această condiție subiectivă, uneori demotivantă. Pur și simplu așa am considerat, că viața trebuia să existe, că adevărul poate să existe și el, laolaltă cu oamenii care îl înțeleg și pentru care înseamnă ceva. Pur și simplu așa am crezut, că binele se poate institui doar în adevăr...

Felul meu de a fi nu a fost deocamdată domolit, împlătinat de vârstă, nu își simte viața ca pe o erecție târzie a timpului. Mai pot urca pe cai neîblânziți, mai pot sfida prăpăstiile de sub marile înălțimi și, totodată, abisul apelor de la suprafața lucrurilor. Pe acestea le știu și le mărturisesc. Singura motivație sunt oamenii. Nu cerul, cu bogățiile lui imateriale. Știu foarte bine că oamenii poartă în sine acel cer.

Cei care vor înțelege - și este vorba de un înțeles mai degrabă al sufletului decât de unul al minții - și nu au deocamdată curajul mă vor simți în

preajmă, celor care știu ce spun și au curajul unei mărturisiri le voi fi apărător. Fac asta de peste 30 de ani, am un oarecare exercițiu.

De luptat și de mărturisit nu pot lupta și nici mărturisi în locul altora. Pot ajuta, pot proteja și pot apăra.

Dar nu pot exista în locul altora și nici măcar nu îi pot suplini în deplină absență. Nu îmi rămân foarte multe lucruri de făcut în această luptă în afara celor pe care le scriu, plus câteva elemente de acțiuni surpriză în terenul inamic. Am, în schimb, foarte mare încredere în Dumnezeu și în oamenii rămași ai lui în Biserică.

Îi aștept să devină mai mulți și să-și lepede această cocoasă grotescă a tăcerii, a tănuirii, a complicității. Îi aștept să devină mai mulți și, mai ales, vocali, nu să rămână fiecare, așa cum a fost până acum, într-o rezistență tăcută, până la dispariția lor biologică, uitând că, exact în acest mod, se autodistrug Biserica noastră, pe care au slujit-o cu propria lor viață.

Nu așa vor fi în Biserică, nu așa îl reprezintă pe Dumnezeu pe pământ. Homosexualitatea, pedofilia, abuzul asupra omului, în general, a preoților, a studenților, a seminariștilor, a călugărilor din mănăstiri, a mirenilor și, uneori, crimele făcute tocmai pentru a fi ascuns în continuare adevărul nu pot exista în Hristos.

Dacă se crede cumva asta, este nebunie și atât, satanism limitat în timp dar definitiv al jumătății lumești a Bisericii. Inclusiv ca parte a credinței noastre în Iisus Hristos, credință pe care o mărturisim cu toții, clerici și laici, deopotrivă, există adevărul. Biserica nu este a lor, este deopotrivă a noastră, chiar dacă ei o conduc vremelnice. Nici pe Hristos nu îl putem ascunde în spurcăciunea celui păcat, nonjustificabil ca învățătură ortodoxă, ca teologie dogmatică și/sau morală. Nici nu poate să existe mereu respectiva tăinuire doar pentru că acest păcat este al altora și a noastră rămâne doar acoperirea lui. În acest mod, suntem părtași la prigoana diavolească, din interior, a lui Hristos și a Bisericii lui.

În cadrul facultăților de teologie, se studiază despre orice. Există inclusiv congrese de profil, aniversare, comemorative, inițiatice.

Există lucrări de licență și de doctorat, se discută la nivel academic despre tot ce este pe pământ și despre tot ce este în cer, păcate, virtuți, consecințe.

Se vorbește despre căderi și despre sfîntenie, ca redobândire în Hristos a Chipului lui Dumnezeu... Cu o singură excepție, subiect interzis: homosexualitatea din Biserică și consecințele acesteia pe pământ și în cer.

Pur și simplu, această realitate nu este abordată din nici un punct de vedere, nici juridic, nici psihiatric și nici teologic, de parcă nu ar exista. O astfel de „blagoslovenie” lipsește, adică ne ferim să folosim Cuvântul de la Dumnezeu pentru că Biserica lui Hristos este sub interdicție. Nu este voie pentru adevăr și pentru învățătura lui Hristos tocmai în Biserica lui... Hristos.

A dori să nu fie lezați ierarhii, evident cei practicanți sau foști practicanți ai luptelor greco-roma-

ne, nu înseamnă că îl apărăm pe Hristos sau că apărăm Biserica Lui și nici ei nu sunt atleții lui Hristos, ci doar niște caricaturi și/sau ruine umane, ascunse temporar de oprobiul public și de judecata lui Dumnezeu, în aceeași măsură.

Marius Marian ȘOLEA,

plecat către Dumnezeu nu din lume, ci din tranșeul primei linii a Războiului din Transnistria și către Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași nu din baldachinele sculptate ale episcopilor locului, ci din Mănăstirea Putna, necropola lui Ștefan cel Mare și Sfânt. Iar binecuvântarea pentru admitere nu am primit-o mușcând urechi și perne, ci am primit-o din partea Înaltpreasfințitului Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților. Când am mers la Suceava cu microbuzul mănăstirii, într-o zi cu ploaie, nu se adăpostea la arhiepiscopie, l-am găsit într-un târziu săpând într-un altfel de tranșeu, al apărării unei lumi morale. Era singur, fără muncitori împrejur, coborât până la umeri în fundația unei clădiri ca parte dintr-un azil de bătrâni care se construia atunci. Când mi-a dat blagoslovenia, a trebuit să iasă din șanț plin de noroi, avea hainele și mâinile murdare de pământ. Deci, nu se mai poate face nimic referitor la tăcere. Acel pământ a rămas pe creștetul meu și îl consider a fi parte din Biserica în care am intrat.

Ce vreau să vă spun este să nu interferați în câmpul tactic, lăsați-mă să administrez așa cum știu și așa cum înțeleg această cumpănă preapocaliptică a Bisericii, va fi mai bine chiar și pentru voi, atât timp cât veți rămâne în condiția de oameni. Pe unii dintre voi vă știu a fi, totuși, oameni. Animizati, dar încă oameni.

Din temele populismului românesc ura față de intelectuali

lată că s-a putut și mai rău. Am ajuns din nou să ne certăm cu prietenii și cu familiile din cauza politicii. Ne-a luat un fel de fierbințeală de care numai românii pot fi capabili. Și culmea, am ajuns să-i văd pe proștii zilei, lăudându-se pe Facebook cu faptul că ei nu sunt intelectuali.

Asta ar fi, după ei, un fel de motiv de laudă. Asta mi s-a părut incredibil și cu adevărat neromânesc. Ținând cont de infinitul respect pe care îl avea, și cred că încă îl mai are românul pentru preotul din sat, pentru învățătorul care i-a pus creionul în mână sau pentru medicul care i-a salvat viața.

Cu toate acestea, acum în secolul XXI, cu ocazia acestor alegeri, unii dintre noi, și-au afirmat ura față de intelectuali și bucuria că ei nu fac parte dintr-o asemenea categorie care merită a fi hulită și înjurată. Asta mi s-a părut a fi ceva incredibil. Asta mi-a amintit că țara noastră a mai trăit așa ceva. Atunci când ne-au ocupat și ne-au adus cu ei comunismul, rușii au decretat ca politică de stat distrugerea intelectualității românești. Aici era suflul românismului și el trebuia anihilat.

Urmarea a fost că au umplut închisorile cu elita românească. Prin elită înțelegând profesori universitari, oameni politici, dar și muncitori și țărani care s-au opus într-o formă sau alta comunismului. Apoi, pentru ca distrugerea să fie definitivă, au adus oameni de la coarnele plugului pe care i-au pus directori în fabrici și uzine sau chiar miniștri. Marin Preda are în *Cel mai iubit dintre pământeni* o descriere în care un dentist care credea că are abilități de cunoaștere filosofică este pus rector la universitate.

Comunismul a decretat ura de clasă și revoluția ca mod de rezolvare a „diferențelor” între clase sociale. Rezultatul a fost un imens experiment în care au murit milioane de oameni și statele comuniste au fost condamnate la sărăcie și înapoiere. Nici nu se putea altfel.

Împărțirea lumii noastre în clase sociale care trebuie să se urască și să se lichideze între ele a fost un experiment pe care comunismul și rușii l-au reușit aici. În realitate în lumea în care trăim nu există clase sociale. Există doar oameni și caracterele lor. Într-o familie pot să fie muncitori, țărani, o femeie de serviciu, dar și un mare medic sau un mare scriitor.

După teoriile false ale comuniștilor, muncitorul ar trebui să fie șeful (pentru că numai el muncește!!!) și ar trebui să-i conducă pe ceilalți. De fapt, membrii unei familii își datorează un infinit respect dincolo de ocupație. Este ceva incredibil cât de falsă a fost această teorie. Și totuși a prins. În baza sa lumea a stat cu susul în jos multe decenii. Asta până când comunismul s-a declarat a fi învins și a dispărut ca mod de organizare socială.

Așa cum era și firesc, România de azi nu a scăpat de populismul politic. Dacă în Occident fenomenul are ceva vechime, la noi s-a manifestat mai ales în ultimul deceniu. În această perioadă, am fost asaltați de tot felul de dezinformări și debateri fără sens. Sub acest asalt, lumea noastră „cea veche”, bazată pe bun simț și raționalitate, pare să se prăbușească. Este un fel de asalt al ignoranței acesta pe care trebuie să-l suportăm. Ignorantul știe deja de toate și se pricepe la toate. Și este fericit că a ajuns într-un asemenea stadiu de „cunoaștere”. El este inginer atunci când se discută despre drumuri și case, medic atunci când se discută despre covid, judecător atunci când se dezbate legi, sau chiar profesor atunci când se vorbește despre învățământ. Nu-i mai tace gura în a-și clama

„cunoștințele”. De fapt, de cele mai multe ori, nu este decât un simplu om cu câteva clase. Și acest om ar fi admirabil dacă și-ar recunoaște limitele în știință și și-ar vedea de meseria și de viața lui.

Pentru că lumea este și a celor care muncesc și trăiesc decent din puterea ocupației lor. Numai că acum, acest om, cu o educație precară și fără pretenții de prietenie cu școala a devenit un fel de vedetă. Și-i stă urât. Bunul simț a fost înlocuit de către agresivitate, mergându-se iată, în contextul politic de la noi, să ajungă a se lăuda cu faptul că ei nu sunt intelectuali.

Deci, faptul de a nu fi intelectual, adică de a nu ști carte, a devenit un fel de distincție, un blazon aristocratic. Nu este bine ce se întâmplă pentru că lumea noastră a fost construită pe merit. Adică intelectualul a recunoscut valoarea celui care pune în operă, cu brațele, proiecțiile sale, iar muncitorul a recunoscut valoarea celui care știe carte și care proiectează poduri, face operații, educă tinerile generații.

Și proștii care au ajuns a se lăuda că nu sunt intelectuali au căzut, atunci când nu fac parte din rețele de dezinformare dubioase (alt subiect de care trebuie să se ocupe oamenii specializați) în plasa dezinformării din ultima perioadă. Lor li s-a inoculat ideea falsă cu intelectualii votează într-o parte a direcției politice și oamenii simpli votează în alta. Și populații noștri au ajuns să-și clameze apartenența la simplitate. Și cum să faci să știe lumea? Scrii pe Facebook că tu ești mândru că nu ești intelectual. Nu scrii frumos, încercând să-ți argumentezi poziția cu onestitate și caracter. Nu, tu strigi din nou, după multe decenii, că intelectualul este vinovat de o direcție politică sau alta. Săracii intelectuali!!! Măcar de-ar fi așa. Pentru că cei mai mulți dintre ei, dintre cei veritabili, nici măcar nu sunt interesați de politică. Sunt prea absorbiți de carierele și de creația lor.

Ideea că este o rușine să fii intelectual și o mândrie să nu fii este una extrem de periculoasă și anti-modernă. Asta pentru că așa cum spuneam, în lumea noastră și sperăm și în cea a viitorului, caracterul și știința de carte sunt luminile după care ne orientăm. Ura față de cel care a învățat carte este ceva de neprivit, un coșmar. Pentru că atunci nu mai avem ce să le spunem la copiii noștri. Dacă nu-i îndemnăm să învețe carte și să fie oameni decenti, atunci ce-i învățăm? Să fie golani ca așa este moda? Să-i urască pe intelectuali, că așa este moda? Ce mai rămâne din noi dacă nu iubim cartea, educația și normalitatea? Violența și haosul. Nu întâmplător cei care se mândreau că nu sunt intelectuali ne îndeamnă acum la violență și revoluție.

Bucuria este că totuși, bunul simț comun despre care vorbeam mai sus a învins. România cred că este singura țară din lume care va fi condusă de un om care a fost cel mai bun în lume la matematică. Este o victorie a rațiunii asupra întunericului, deși regii dezinformării și ai războiului cu intelectualii îndeamnă la „vârsare de sânge”. Cred că ar trebui să fim mult mai atenți la dimensiunea aceasta externă a războiului românilor cu ei înșiși. Pentru că mai sunt și alte teme false, motive de ceartă care ni se servesc: globaliști și suveraniști; părinți și copii; oameni de afaceri și angajați la stat; „muieri” și bărbați; țărani și orașeni. Fiecare dintre aceste teme false se încadrează în critica de mai sus. Totul este să ne războim.

Să fim mai atenți... vă invit să fim mai atenți...

Dorel Dumitru CHIRIȚESCU

Rândurile care vor urma nu sunt și nu trebuie înțelese ca un atac sau ca un fel de critică la adresa vreunei ocupații sau vreunui om care muncește în această țară. Marele farmec al modernității a fost acela ca oamenii au devenit emancipați și liberi, indiferent de profesia lor. Chiar dacă recunoaștem că unele profesii sunt superioare altora, asta nu dă o diferențiere de ordin civic, în raport cu legea și cu statul. Acum, noi oamenii suntem egali între noi și participăm fiecare după înzestrările noastre la mersul înainte împreună. Un câștig al lumii de azi este acela că fiecare om trebuie respectat pentru munca pe care o face, dacă o face bine.

Demnitatea umană se câștigă prin muncă, atât de către chirurgul profesor universitar cât și de către muncitorul manual. Este motivul pentru care președintele de companie este obligat să dea bună dimineata portarului de la sediul firmei sale și să-l întrebe ce-i mai fac copiii. Așa se trăiește în respect și asta ne învață părinții fondatori ai lumii noastre de azi. Adam Smith, în lucrarea sa *Teoria sentimentelor morale* ne ajută să înțelegem cum datorăm un infinit respect ființei umane, dincolo de ocupația sau de averea sa. Modernitatea a adus în prim-plan conceptul de bun simț comun. Greșim atunci când luăm averea drept criteriu fundamental de diferențiere socială. Caracterul și cunoașterea, cultul față de muncă și respectul pentru omul de lângă noi, acestea sunt criteriile după care ar trebui să judecăm. De aceea este bine că există, de exemplu, votul universal. Lumea trebuie să se conducă prin exprimare liberă în urma căreia să se atingă un bun simț comun.

Caracterul este firul roșu, pragul care ține o societate, o țară, la înălțime, după cum lipsa de caracter la nivel colectiv poate să coboare în întuneric o țară. Ori, cu ocazia acestor alegeri, din păcate, noi românii, am dovedit din nou lipsă de caracter.

Nu știu cum credem că putem răzbate în viitor dacă am ajuns a ne înjura unii pe alții pe stradă pentru convingerile politice, sau chiar pentru modul în care votăm. Despre asta este vorba. Rândurile următoare își propun să atenționeze, fără pretenția de a schimba lumea. Chiar dacă convingerea mea este că totuși, se mai poate face ceva. Altfel nu aș fi făcut efortul de a le pune în pagină.

Am urmărit pe cât am putut, în aceste zile fierbinți ale politicii noastre, atât televiziunile cât și o rețea de socializare la care am acces.

Dezbateră, așa cum era și firesc, a fost aprinsă. Războiul româno-român, ridicându-se la cote pe care nu le-aș fi imaginat altădată. Adică, am tot acuzat acest război și l-am considerat, cu ani în urmă, una dintre cauzele înapoierii la români. Credeam atunci că nu se poate mai rău. Am greșit.

Oameni, fapte, locuri

Despre întemeierea orașului Rovinari (V)

Cu privire la stabilirea numelui orașului și motivele/argumentele alegerii denumirii *Rovinari* dispunem trei informații. Cea notorie este furnizată de *Dictionarul Enciclopedic* (care se presupune că oferă cele mai exacte date și este cunoscut de cea mai multă lume): Orașul s-a format „prin contopirea satelor Rovinari și Poiana (1981) într-o singură așezare declarată oraș”. Dacă aceasta ar fi realitatea, numele *Rovinari* (pentru orașul organizat prin decret al Consiliului de Stat) ar fi logic, firesc, mai presus de orice comentariu, de orice dubiu. O așezare umană aflată într-un avansat stadiu de urbanizare s-ar fi transformat în oraș. Așezarea întrunea toate cerințele spre a fi oraș și urma doar să i se legifereze statutul. Din păcate, este tot de notorietate că informația la care facem trimitere nu este adevărată, nu este corectă.

A doua informație ne este oferită de Dorin Brozba. El ne spune că, după multe dispute, „a venit propunerea cu numele de *Rovinari*”. Autorul interesantei monografii ne spune că „susținătorii fervenți ai acestei denumiri au fost Mihail Pasere și Ilie Răuțescu”, prezentându-ne și motivele invocate de aceștia, motive pe care le-am amintit în analiza noastră. Reamintim aici doar partea din informație care este foarte importantă pentru demersul nostru: „Numele de *Rovinari* era foarte cunoscut prin marile unități din minerit”.

A treia informație o avem de la Mihail Pasere care o prezintă într-un înveliș literar-romantic. *Rovinari* străvechi și-ar fi împlinit destinul de oraș în altă parte, mai către vest, și „a fost și rămâne un veritabil portaltoi pentru actualul oraș Rovinari potrivit și art. 1 din Decretul următor [...]”. Cu părere de rău, îl contrazicem pe venerabilul cunoscător al realităților din mineritul de pe valea gorjeană a Jiului.

Am afirmat de mai multe ori că orașul organizat în 1981 nu are nimic de-a face cu satul Rovinari. Nu a fost vorba nici măcar de o strămutare de populație din satul Rovinari în colonia Roșia-Jiu, devenită centrul civic al orașului.

Cu privire la locul de organizare a orașului mai reținem o informație lacunară, care ne spune că „în 1981, pe vatra fostului sat Roșia-Jiu s-a înființat orașul Rovinari”⁽¹⁾. Informația este inexactă, greșită. Orașul nu s-a înființat pe vatra fostului sat Roșia-Jiu, ci în extravilanul acestui sat, iar satul Roșia-Jiu a rămas satul Roșia-Jiu, dar numai cu vatra satului, fără terenurile sale agricole.

Revenim la *rolul de portaltoi* al satului Rovinari. Nici despre *portaltoi* nu poate fi vorba, ci de un *altoi* al unui nume într-un alt loc. Dar nu de toponimul *Rovinari* este vorba, ci despre o denumire de firmă - Întreprinderea Minieră *Rovinari*/ Combinatul Minier *Rovinari*. Este adevărat că respectiva firmă a uzurpat, mai întâi, numele satului Rovinari, pe teritoriul căruia a fost *altoi* și căruia i-a preluat numele. Satul Rovinari a fost *portaltoi* doar pentru I.M.R. (Întreprinderea Minieră *Rovinari*).

În câțiva ani, satul Rovinari a fost sters de pe hartă - la propriu - de facto - de Întreprinderea Minieră. Cu numele *Rovinari*, exploatarea minieră a pornit expansiunea către vest (cum foarte corect afirmă M. Pasere), deplasând cursul Jiului și al șoselei naționale tot către vest, ocupând toate pământurile până la câteva sute de metri de satele Roșia-Jiu, Rogojel, Furduiești, Prundurel și *altoind* în/pe aceste pământuri cariere, halte de steril, platforme de montaj, hale industriale și alte o mulțime de produse ale revoluției industriale socialiste...

Cele mai multe *altoaie* și-au luat numele Rovinari. Ultimul *altoi* reușit de Întreprinderea Minieră *Rovinari*/ Combinatul Minier *Rovinari* a fost efectuat în colonia Roșia-Jiu, iar rezultatul a fost organizarea orașului Rovinari.

Suntem bucuroși să observăm că, parțial, ne dă dreptate și D. Brozba: „Numele de *Rovinari* era foarte cu-

noscut în întreaga țară prin marile unități din minerit”. Acesta este singurul adevăr. Orașul Rovinari nu se revelează de la străvechea așezare umană Rovinari, ci de la puzderia de firme care purtau numele Rovinari (și nu din Rovinari), fiindcă nu mai erau de mult în străvechea localitate Rovinari.

Nu știm dacă mai există localități care să-și fi luat numele de la o firmă industrială. Așezările umane și-au împrumutat denumirile (numele) de la denumiri ale locului în care sau în apropierea căruia s-au întemeiat, forme de relief - munți, dealuri, depresiuni, câmpii (Câmpulung, Hațeg, Petroșani, Orăștie, Pitești), de la mănăstiri vestite (Tismana, Voroneț), de la personalități istorice (Nicolae Bălcescu, Cuza-Vodă, Vladimirescu), de la mari personalități ale locului (George Enescu), de la denumiri străvechi (Sarmizegetusa), de la vestigii istorice importante (Adamclisi), de la personalități religioase exemplare (Sfântul Gheorghe), de la activitatea economică de început (Baia de Fier), de la râuri (Motru), de la cetăți (Turnu-Severin, Turnu-Măgurele), de la starea socială a locuitorilor și de la statutul lor juridic (Miarea-Moșneni, Telești-Birnici), de la metehnele unor locuitori sau de la infirmitățile lor fizice (Moi, Orbi, Râioși), de la frumusețile locurilor (Izvoarele, Poiana, Brădețel)⁽²⁾ etc.

Prin urmare, orașul Rovinari este o așezare umană sui-generis și în ceea ce privește originea denumirii/ numelui. Nu vrem să se înțeleagă cumva că noi contestăm faptul că orașul nu putea prelua numele/denumirea unei firme industriale. Intenția noastră nu este aceasta. Noi vrem doar să dovedim că revendicarea numelui de la străvechea așezare rurală care s-a numit Rovinari nu este adevărată.

Dacă luăm în considerare realitatea că susținătorii principali ai denumirii au fost M. Pasere și I. Răuțescu, avem încă un argument important în susținerea tezei noastre. Amândoi erau oameni ai mineritului, pe primul îl legau de satul Rovinari înfinit mai puține sentimente decât îl legau de satul Bălăcești (unde se născuse, își trăise copilăria, adolescența și tinerețea). Pe al doilea nu îl lega nimic nici de satul Rovinari, nici de satul Bălăcești (strămutat în Bălești, comuna natală a lui Ilie Răuțescu). Pe amândoi îi lega mineritul: Întreprinderea Minieră *Rovinari*, Șantierul Național al Tineretului *Rovinari*, Combinatul Minier *Rovinari*...

Optând pentru numele Rovinari, cei doi (și nu numai ei) au împăcat și deznădejdea rovinărilor dezrădăcinați (care, repetăm, nu s-au așezat în urma strămutărilor în colonia Roșia-Jiu pentru a putea vorbi de o roire a satului), și ambițiile puternicilor din mineritul din această zonă. Primii au fost păcăliți, iar secunzii au fost satisfăcuți și recompensați cu o așezare umană care poartă numele structurii economice ce le-a oferit statusuri sociale și politice înalte.

Noi credem că în străfundurile conștiinței sale M. Pasere a purtat permanent această dualitate. Ne sunt mărturie cele câteva rânduri în care vorbește despre *portaltoi* care ar fi fost și ar fi străvechea așezare a Rovinariilor pentru „actualul oraș Rovinari”, refuzând ipoteza că orașul ar fi „rezultatul unei așezări forțate”.

Credem că nu greșim dacă afirmăm că cel mai avizat cunoscător al istoriei mineritului în ceea ce s-a numit Bazinul carbonifer *Rovinari* a fost convins că numele orașului nu este preluat de la satul omonim, ci de la denumirile structurilor comerciale din minerit. El s-a simțit obligat - de propria-i conștiință - să susțină teza că actualul oraș Rovinari este continuatorul de drept și de fapt al satului înghițit de carierele de lignit. În acest registru interpretăm și elegia de 127 de versuri scrisă de un fost locuitor al satului, plecat încă din copilărie către alte zări și care, revenit pe meleagurile natale, nu mai găsește nimic din cele lăuate și cunoscute: casa în care s-a născut, școala la care a învățat, Jiul în care s-a scaldat, pădurea seculară, pășunile, mare parte a satului (din care a rămas doar o *aripă*), stejarii și paltinii

umbroși..., dar se arată încântat: „căci aici [în locul satului - n.n.] s-a întemeiat, / Mină mare de cărbuni, / Cu mineri harnici și buni, / Cu clădiri mari, arătoase [...] / Mă simt foarte mulțumit / Că satul meu a mărit, / A patriei bogăție, / Prin muncă, destoinicie.”⁽³⁾

Constrânși de timp și de spațiu, ne grăbim să concluzionăm. Toate informațiile prezentate în studiul nostru ne arată că orașul Rovinari nu este urmașul de drept și de fapt al satului Rovinari și nu este continuatorul istoric al acestei străvechi așezări rurale. Începuturile istoriei orașului pot fi (cel mult) raportate la colonia Roșia-Jiu, consemnate la sfârșitul anilor '960/începutul anilor '970, chiar dacă locuitorii satului Rovinari, obligați să își părăsească vatra străveche nu au optat pentru reconstrucția gospodăriilor în respectiva colonie.

La rândul lor, locuitorii orașului nu îi consideră pe rovinărenii împrăștiati prin alte locuri moșii sau strămoșii lor. Niciun edificiu cultural, nicio stradă, niciun loc din oraș nu poartă o denumire, un nume care să amintească de fostele sate Poiana și Rovinari, cum nu există niciun semn care să amintească de locurile în care a fost organizat orașul. Străzile principale se numesc, de pildă: Minerilor, Constructorilor, Termocentralei, Tineretului, Trandafirilor, 1 Mai, Muncii, Plopilor, (Aleea) Carierei etc. Școlile gimnaziale poartă numere, deși în Rovinari au muncit dascăli excepționali. Parcul ar fi putut să preia denumirea fostului toponim pe care a fost amenajat. Nici sărbătoarea Schimbarea la față a Domnului (6 august) - care a fost din 1900 și până la dispariția satului marea sărbătoare creștină a Rovinariului străvechi (hranum satului) - nu contează pentru rovinărenii orașeni. Stadionul orașenesc s-ar fi putut numi „Viorica Viscopoleanu”, rovinăreancă și campioană olimpică. Satele Rovinari și Poiana au dat țării o pleiadă de personalități ale căror nume s-ar fi putut găsi pe frontispiciul unor obiective culturale sau pe indicatoarele unor străzi și alei. Spre lauda lor, cei care au condus liceul din oraș și-au amintit de Gheorghe Tătărescu, deși numele marelui om politic era mai potrivit pentru un alt obiectiv decât pentru o școală.

Întreaga realitate de la fața locului, întreaga simbolică a orașului (din care lipsește orice referire la satele Rovinari și Poiana) sunt dovezi (greu de contestat) ale refuzului implicit al rovinărenilor orașeni de a-și revendica istoria celor două sate dispărute. Ei au sărbătorit, în 2021, 40 de ani de existență a orașului. Atât. În situația că ar fi avut conștiința continuității istorice Rovinari-sat - Rovinari-oraș, și-ar fi amintit (cel puțin ca fapt divers) că în 2019 s-au împlinit 440 de ani de la prima atestare documentară a satului Poiana și 420 de ani de la atestarea documentară a satului Rovinari.

Credem că absența oricărei amintiri a satelor Poiana, Rovinari și chiar a satelor Roșia-Jiu-Rogojel-Timișeni este o dovadă irefutabilă pentru susținerea tezei noastre, aceea că rovinărenii actuali își asumă doar istoria celor 40 de ani, ca și faptul că numele lor nu este al Rovinariului atestat cu peste 400 de ani în urmă, ci al întreprinderilor din minerit.

Demersul nostru se adresează numai celor interesați de faptul istoric și de durata timpului istoric. Pentru toți ceilalți singurul fapt istoric este organizarea și existența orașului Rovinari. Un oraș aflat în expansiune economică și urbanistică, onorându-și statutul de primul oraș din județul Gorj (se înțelege, exceptând cele două municipii).

Gheorghe GORUN

⁽¹⁾ Vasile Cărbăș, op. cit., p. 104

⁽²⁾ Pentru această chestiune, a se vedea V. Cărbăș, op. cit., pp. 91-99

⁽³⁾ Apud M. Pasere, op. cit., pp. 335-337

Librăria Mică din Piața Mare vă recomandă:

Gazeta Gorjului
Redactor Șef:
Vasile VASIESCU
vasilevasiescu@yahoo.com

reprezintă un proiect editorial medi@rt.vasiescu
susținut logistic și financiar de S.C. GORJEANUL S.A.
Tehnoredactare:
Mihai Valentin DOBRE & Irinel AVRAM

ISSN 1221 - 0129
Director General: Bebe-Viorel IONICĂ
Tipografia
PRODCOM SRL

KIT SEMNĂTURĂ DIGITALĂ

✓ **Integrare Multiplatformă**

✓ **Securitate**

✓ **Cost redus**

Contactează-ne!

office@certdigital.ro

